

ด้านเศรษฐกิจ

“มีผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศที่สูงขึ้น มีการเติบโตอย่างครอบคลุม ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการใช้ระบบมาตรฐาน และนวัตกรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคม มีสมรรถนะสูงขึ้น”

บริบทสังคมและเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลง และความท้าทายใหม่ ๆ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างพลิกโฉมซึ่งจะเปลี่ยนพฤติกรรมของคน และรูปแบบการทำธุรกิจ งานหลายประเภทอาจจะ ถูกแทนด้วยระบบอัตโนมัติ โอกาสของแรงงานที่ใช้ ทักษะแบบเดิม จะตกรานมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ระบบอัตโนมัติและดิจิทัลสามารถสร้างโอกาสสำหรับ งานที่ใช้ทักษะสูงเพิ่มขึ้น ซึ่งการเตรียมคนและรูปแบบ ทางธุรกิจที่ตอบโจทย์บริบทใหม่ยังเป็นเรื่องสำคัญ ลำดับต้น ๆ ของการเปลี่ยนแปลงระยะต่อไปซึ่งเกิดขึ้น ในอัตราที่เร็วขึ้นกว่าเดิมเพราะมีการผสมผสาน ของเทคโนโลยีหลากหลายสาขาเป็นปัจจัยเร่ง ขณะที่ บริบทเศรษฐกิจการเมืองโลกซับซ้อนขึ้นภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ที่เข้มข้น กติกาและมาตรฐานสากล จะเข้มงวดขึ้น ทั้งทางด้านการค้าการลงทุน สิทธิมนุษยชน อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้ แรงงานหายากขึ้นและค่าแรงแพงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งเป็นความเสี่ยงต่อการระงับประมาณและความยั่งยืน ทางการคลังของกองทุนด้านประกันสังคม การออม

และการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ด้วยปัญหาเชิงโครงสร้าง และบริบทการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นให้เศรษฐกิจไทยต้อง “แข่งขันได้ กระจายประโยชน์สู่ประชาชน เติบโตยั่งยืน” **แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ** ได้กำหนดประเด็นปฏิรูปออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) **การเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ**

2) **ความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม**

3) **การปฏิรูปด้านสถาบันเศรษฐกิจ**

ซึ่งมีเรื่องและประเด็นปฏิรูปจำนวนรวม 55 ประเด็น เพื่อการบรรลุเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

- 1) มีผลิตภาพสูงขึ้น
- 2) มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศสูงขึ้น
- 3) มีความเติบโตอย่างครอบคลุมทั่วทุกภาคส่วน
- 4) มีการเติบโตอย่างยั่งยืน
- 5) สถาบันเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูง

และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนทั่วโลก รวมทั้งการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมจากทั่วโลก เกิดเป็น New Normal (วิถีใหม่) ที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในการดำรงชีวิตประจำวันและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคส่วนต่าง ๆ จึงต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูการพัฒนาในทุกด้านของประเทศ โดยเฉพาะการเร่งปฏิรูป เพื่อให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงขึ้น พร้อมเร่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งยกระดับการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจการที่ใช้เทคโนโลยีสูง พร้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจากการสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างการผลิตของประเทศควบคู่ไปกับการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ โดยการสร้างผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1. การบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จำเป็นต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลที่สำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) เพื่อให้การบริการของภาครัฐตรงต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมองเห็นภาพรวมของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางด้านต่าง ๆ ได้

2. การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจในหลายประเด็น ยังมีข้อจำกัดในการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่ระบุไว้ในแผนปฏิรูป ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการปฏิรูปบางประเด็นล่าช้าหรือไม่ครบถ้วนตามกิจกรรมที่ระบุไว้ ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องมีการเสริมสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบ ตลอดจนการส่งเสริมให้ภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้มากยิ่งขึ้น

3. ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การปฏิรูปในหลายประเด็นต้องอาศัยการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อผลักดันการดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกำกับดูแลบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด

4. พัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน พัฒนาแรงงานให้มีทักษะเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ยกย่องคุณภาพสถานศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศในแต่ละสาขา พร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพ

สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามประเด็นปฏิรูปหลัก ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

0501 - 0530 ด้านที่ 1 การปฏิรูปด้านความสามารถในการแข่งขัน

การเพิ่มผลิตภาพ

ในส่วนของ *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ* ได้มีการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การพัฒนาพิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 และโอนหน่วยงานมาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปีที่มีมุ่งเน้นดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ โดยทำการตลาดเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะบุคคล และเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษและใช้จ่ายสูงอย่างต่อเนื่อง ใน *การส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมาย* ได้มีการออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมชีวภาพ ยานยนต์ไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ ดิจิทัล และการแพทย์ครบวงจร และในช่วงที่ผ่านมาได้นักลงทุนให้ความสนใจและขอรับการส่งเสริมในกิจการที่เกี่ยวข้องในทุกอุตสาหกรรม

การเตรียมความพร้อมด้านแรงงานทักษะ

เพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพระบบอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ จัดทำระบบทวิภาคีนำร่องในอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึงมีการวิเคราะห์ช่องว่างทางด้านทักษะระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาในปัจจุบันกับทักษะที่เศรษฐกิจต้องการ ตลอดจนได้จัดทำระบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตรงตามวิชาชีพและการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ

ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายสาขา รายพื้นที่ และรายประเด็น เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งและส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทย อีกทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานระยะเวลาสินเชื่อทางการค้าของภาคธุรกิจ และการพัฒนามาตรการส่งเสริม SME ให้เข้าถึงโอกาสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

การรวมกลุ่มในภูมิภาค

ในประเด็นปฏิรูปโครงสร้างและศูนย์กลางการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มีการดำเนินโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ (EEC Project List) อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 โครงการซ่อมบำรุงอากาศยานอู่ตะเภา รวมถึงการกำหนดเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้ง กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินโครงการเพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ตามอัตลักษณ์ของพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรจังหวัดตาก โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอุตสาหกรรมอาหาร (Food Cluster) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มมูลค่าภายใต้อัตลักษณ์ Andaman Brand รวมถึงปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ EEC ทั้งหมด 8 แผนปฏิบัติการ เพื่อเป็นมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เป็นรูปธรรม ทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ

ภาครัฐได้มีนโยบายเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ โดยปัจจุบัน รฟท. อยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่จำนวนรวม 9 เส้นทาง ระยะทาง 1,674 กม. คาดว่าจะเปิดให้บริการครบทุกเส้นทางในปี 2569 นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบอยู่ระหว่างการพัฒนาท่าอากาศยานและท่าเรือหลักที่สำคัญเพื่อรองรับการเดินทางระหว่างประเทศและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ต่าง ๆ ขณะเดียวกัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค ผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี โดยการเร่งรัดขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือเพื่อการเชื่อมโยงทางกายภาพระหว่างประเทศทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคตามแผนแม่บทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion : GMS) ทั้งนี้ ในการเร่งผลักดันการพัฒนาโครงสร้างระดับภูมิภาคก่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่โครงการตลอดจนสนับสนุนการค้าชายแดน ผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

ระบบนิเวศด้านวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชนไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับทุกภาคส่วน"

0531 - 0550 ด้านที่ 2 การปฏิรูปด้านความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม

การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในระดับบุคคล

ได้มีการยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่องและส่งเสริมการทำเกษตรแม่นยำ ด้วยนวัตกรรมและการเกษตรผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ ปัจจุบัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการจัดอบรมและสนับสนุนกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer

การสร้างสมดุลระดับประเทศ

ในประเด็น*การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ* ได้กำหนดให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ ในการนี้อยู่ระหว่างวิเคราะห์ประมวลผล องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการและแนวทางการบูรณาการลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วน*ระบบเงินโอนเพื่อผู้มีรายได้น้อย* ได้เปิดให้ผู้มีรายได้น้อยลงทะเบียนรับการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำรงชีพ และรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้ผ่านการโอนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐตามเงื่อนไขที่กำหนด และในส่วนของ *การบริหารจัดเก็บภาษี* หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษี โดยการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมทั้งบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภายในกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

0550 - 0555 ด้านที่ 3 การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ

ในประเด็น*ปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ* พระราชบัญญัติการพัฒนาการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 เป็นกลไกที่สามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้สามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) เป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และมีสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย ในส่วนประเด็น*ปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจเพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ SME* ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนา SME โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ อาทิ โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร การพัฒนาฐานข้อมูลการส่งเสริม SME แห่งชาติ และงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME ผ่านเว็บไซต์ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงมาตรการและกลไกการพัฒนา SME ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งประเด็น*ปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ* โดยปัจจุบันประเทศไทยมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นที่อยู่ในชั้นวิกฤตสำหรับการบรรลุเป้าหมาย ใน 4 ประเด็นปฏิรูป ได้แก่ **1. (0518) Regional Integration Committee** ที่กำหนดให้มีเจ้าภาพหลักในการวางแผนนโยบายด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาคนั้น ยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ สืบเนื่องมาจากมีการขอความร่วมมือในระดับภูมิภาคจำนวนมาก และเป็นการดำเนินการที่มีความทับซ้อนในพื้นที่เดียวกัน จึงควรให้มีการใช้ประโยชน์จากกลไกคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) ที่มีอยู่ทดแทนการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค **2. (0520) พัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค** พบว่าการดำเนินงานส่วนใหญ่มุ่งไปที่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งไม่ครอบคลุมการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ระบุในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพื้นที่และเมืองอัจฉริยะ ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมควรพิจารณาระบุประเด็นการพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเป็นวาระสำคัญของหน่วยงาน และใช้กลไกดังกล่าวเร่งรัดให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพในระดับภูมิภาค **3. (0523) ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน** แม้ว่าจำนวนการเคลื่อนย้ายคนข้ามประเทศจะลดลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 แต่อาจเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มลักลอบเข้ามาในประเทศไทยทางช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว อีกทั้งเข้ามาหาโอกาสในการทำงานด้วย ดังนั้น เพื่อยกระดับมาตรฐานและควบคุมความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามแดน จึงควรจัดตั้งคณะทำงานด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียนขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมทั้งประเด็นเรื่องการคัดกรองโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรม และปัญหาในมิติอื่น ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประเทศในประเด็นความมั่นคง และความปลอดภัยของทรัพยากร ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และ **4. (0553) ปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริมผลิตภาพ (Productivity) การมาตรฐาน (Standardization) และนวัตกรรม (Innovation)** จำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมอย่างครบวงจร ในรูปแบบหน่วยงานกลางที่ไม่สังกัดกระทรวงใด ๆ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบริหารจัดการด้านผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดแนวทางการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

0501

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0502

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0503

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0504

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0505

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0506

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0507

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0508

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0509

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0510

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0511

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0512

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0513

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0514

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0515

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0516

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0517

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0518

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0519

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0520

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0521

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0522

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0523

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0524

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0525

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0526

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0527

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0528

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0529

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0530

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0531

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0532

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0533

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0534

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0535

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0536

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0537

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0538

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0539

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0540

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0541

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0542

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0543

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0544

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0545

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0546

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0547

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0548

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0549

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0550

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0551

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0552

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0553

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0554

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

0555

ปี 2562 ● - ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของแผนด้านการบริการ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมบริการในประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีแผนกลยุทธ์ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งรองรับการบริการด้านการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในช่วงที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทย เติบโตอย่างต่อเนื่อง และเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญให้แก่ประเทศมาตลอด สามารถประเมินได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทย ปี 2562 มีจำนวนถึง 40 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 2 ล้านล้านบาท แต่ในปัจจุบัน ปี 2563 ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและการเดินทางของคนทั่วโลก ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทยเพียง 2.9 ล้านคน ซึ่งลดลงจากปี 2562 จำนวนมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งจัดทำมาตรการสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย ตลอดจนเตรียมความพร้อมรับมือและจัดการกับโรคระบาดหรือภัยคุกคามอื่นในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ดำเนินการปรับบทบาทการทำงานของหน่วยงานท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำกลยุทธ์ ได้แก่ (1) ถ่ายโอนองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อพท. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 (2) ยกระดับสถาบันพลศึกษา เป็น มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (มกช.) ตาม พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และได้มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มงานภายในให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพในการบริการด้านท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำยุทธศาสตร์และดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะ (Customer-segment specific plan) โดยผ่านกลไกในแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี รวมทั้งปรับโครงสร้างตลาดนักท่องเที่ยวสู่กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการและกำหนดทิศทางให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอีกด้วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม การจัดทำแพลตฟอร์มฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลที่สำคัญของนักท่องเที่ยว ที่กำหนดให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกันจัดทำขึ้นนั้น ปัจจุบันอยู่ระหว่างเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแพลตฟอร์มดังกล่าว โดยในเบื้องต้นได้มีการรวบรวมฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามาอยู่ในเว็บไซต์กลาง อาทิ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ที่พัก สปา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) จึงควรเร่งรัดการพัฒนากระบวนข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ให้มีการบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ อาทิ ข้อมูลการท่องเที่ยว ชุมชน ข้อมูลการเดินทางระหว่างประเทศของนักท่องเที่ยว ข้อมูลเชิงพื้นที่ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลวิเคราะห์ นำไปสู่การกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว การจัดทำมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดทิศทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้ง จัดทำมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยฟื้นฟูและบรรเทาผลกระทบภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการสร้างความมั่นคงด้านความปลอดภัย และสร้างความมั่นใจในระบบสาธารณสุขทั้งด้านสุขภาพและอนามัย เพื่อเป็นการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ให้เกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบการเดินทางต่าง ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

อุตสาหกรรมกรรมการเกษตร

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพิ่มศักยภาพและการเติบโตของอุตสาหกรรมเกษตร

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มูลค่าของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้น

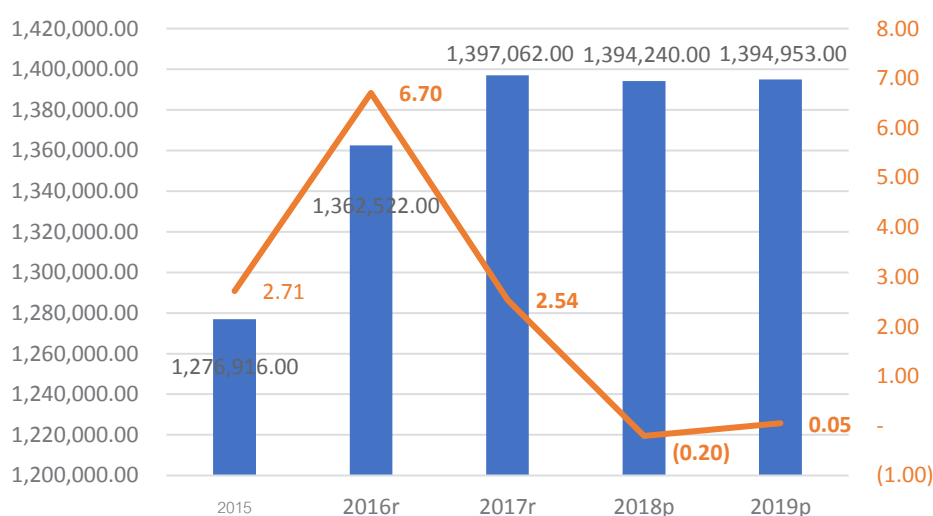
สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเป็นระบบตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การจัดเตรียมวัตถุดิบทางการเกษตร การวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การลงทุนในอุตสาหกรรม และการสร้างและขยายตลาดใหม่ ซึ่งต้องมีการทำงานที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันทุกภาคส่วน และถึงแม้ว่าจะมีกลไกในรูปของคณะทำงานส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม โดยมีปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธาน และมีผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อหน้าที่กำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม และบูรณาการรวมถึงการสนับสนุนและบูรณาการการทำงานร่วมกัน แต่การดำเนินงานขับเคลื่อนในภาพรวมยังมีการเชื่อมโยงในห่วงโซ่การผลิตไม่มากเท่าที่ควร

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 มูลค่าผลิตภัณฑ์

มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปรวม 1,395 ล้านล้านบาท (คำนวณจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ยางและผลิตภัณฑ์ ยาสีฟัน เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ) เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 1,394 ล้านล้านบาท ในปี 2561 หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 0.05 ทั้งนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของกลุ่มเครื่องดื่มและผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจโลก และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ที่ทำให้การผลิตและการตลาดชะงักงัน โดยเฉพาะกลุ่มอาหาร ยาสีฟัน ยางพาราและผลิตภัณฑ์

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

ที่มา: สศช.

สำหรับการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ โครงการป้อนนักธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีความรู้ที่เหมาะสมรองรับการพัฒนาเกษตรสู่การเป็นเกษตรอุตสาหกรรมได้ โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการแปรรูปสินค้าเกษตร และการเผยแพร่องค์ความรู้และแนวทางการแปรรูปสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาสังคมการประกอบการและการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ในด้านการปรับระบบการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเกษตร มีการจัดทำโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Zoning by Agri-Map) เพื่อปรับพื้นที่เพาะปลูกให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยมีเป้าหมายพื้นที่ 128,320 ไร่ ปัจจุบันได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมแล้ว จำนวน 101,262 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.91 ของพื้นที่ เป้าหมาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเกษตรในภาพรวมที่มีความพยายามผลักดันให้เกิดการปรับระบบการทำงานให้เชื่อมโยงในห่วงโซ่การผลิตระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีไม่มากเท่าที่ควร ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินโครงการตามขอบเขตของหน่วยงาน ทำให้การสนับสนุนและผลักดันอุตสาหกรรมเกษตรอยู่ในกลุ่มผลิตภัณฑ์เดิม ขณะที่การต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ยังมีข้อจำกัด เช่น การแปรรูปของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพเป็นผลิตภัณฑ์อุปโภคชีวภาพ เช่น เครื่องสำอาง เคมีชีวภาพ พลาสติกชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลจากงบประมาณพัฒนาเทคโนโลยีแปรรูปค่อนข้างสูง ขาดแรงจูงใจในการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ รวมถึงขาดโครงการที่ขับเคลื่อนในภาพรวม และขาดการเชื่อมโยงของหน่วยงานที่มารับช่วงต่อในการแปรรูปสินค้าไปเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสูงที่มีมูลค่าและมีโอกาสทางการตลาด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การศึกษาวเคราะห์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรใหม่ที่มีศักยภาพด้านการตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรการส่งเสริมการลงทุน รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมเกษตร ตั้งแต่การจัดเตรียมวัตถุดิบ การวิจัยพัฒนาและการเข้าถึงเทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูง การกำหนดมาตรการจูงใจและการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรเป้าหมาย ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเกษตรใหม่ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

อุตสาหกรรมอาหาร

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของอุตสาหกรรมอาหาร เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารของภูมิภาค CLMV

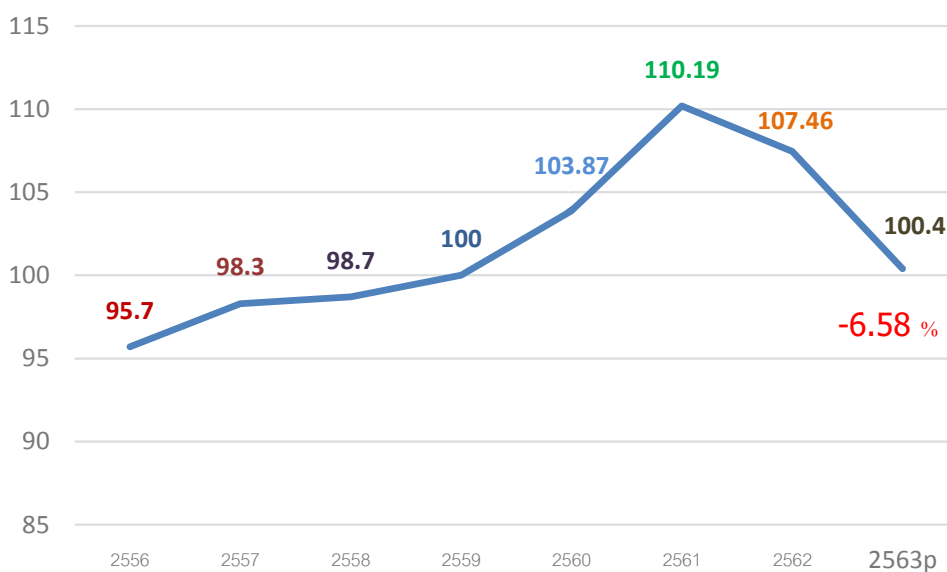
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันควบคู่กับการสร้างการเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารของภูมิภาค CLMV

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานกว่า 1 ล้านคน หรือร้อยละ 2.8 ของการจ้างงานทั่วประเทศ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเกษตรผ่านการสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจฐานราก โดยในปี 2562 สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศให้กับเศรษฐกิจไทยด้วยมูลค่า 922,835 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.5 ของผลิตภัณฑ์

มวลรวมในประเทศ หรือ ร้อยละ 20.6 ของ GDP ภาคอุตสาหกรรมการผลิต มูลค่าการส่งออกอาหาร 1,016,932 ล้านบาท หดตัวลดลง ร้อยละ 4.6 เมื่อเทียบกับปี 2561 มีส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 2.51 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.80 อยู่ในอันดับที่ 11 ของโลก ขยับขึ้นจากอันดับที่ 12 ของโลกในปี 2561 และเป็นอันดับที่ 2 ของเอเชียรองจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ก่อให้เกิดรายได้ในธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมอาหาร 2.7 ล้านล้านบาท

ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมอาหาร (ถ่วงน้ำหนักมูลค่าเพิ่ม) ในปี 2556-2563

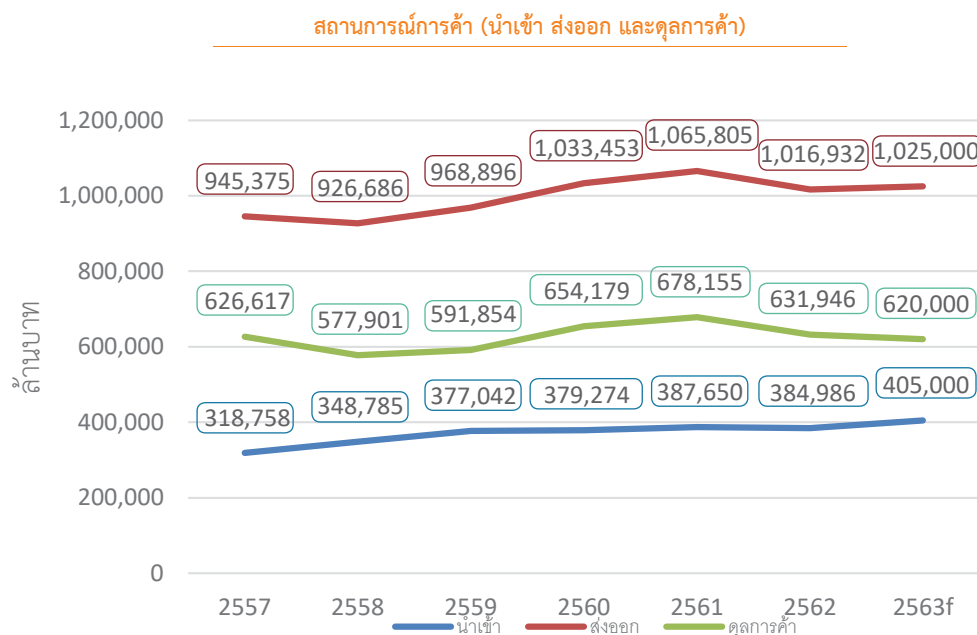

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การผลิตอุตสาหกรรมอาหารไทยปี 2563 มีการปรับชะลอตัวลดลงร้อยละ 6.58 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการบริโภคภายในประเทศที่ชะลอตัวตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง จากมาตรการการปิดประเทศเพื่อเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 อีกปัจจัยที่สำคัญคือสภาวะภัยแล้งส่งผลกระทบต่อเกิดการขาดแคลนผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น อ้อยและน้ำตาลทราย แป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น ขณะที่อัตราเงินเฟ้อชะลอตัวร้อยละ 0.9 ตามแนวโน้มราคาน้ำมัน

สำหรับการส่งออกสินค้าอาหารไทย ปี 2563 มีมูลค่า 1,025,000 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 ส่วนหนึ่งมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในต่างประเทศ ทำให้มีความต้องการรักษาความมั่นคงทางอาหาร ส่งผลให้สินค้าอาหารของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยสินค้าอาหารส่งออกที่สำคัญ 5 รายการ มีมูลค่าขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ อาหารพร้อมรับประทาน (+15.2%) ปลาหมึกกระป๋อง (+12.6%) เครื่องปรุงรส (+7.3%) ไข่ (+3.4%) และสับปะรด (+0.2%) ในขณะที่สินค้าสำคัญอีก 5 รายการ มีมูลค่าการส่งออกลดลง ได้แก่ น้ำตาลทราย (-26.1%) มะพร้าว (-13.5%) กุ้ง (-12.4%) แป้งมันสำปะหลัง (-6.8%) และข้าว (-0.7%) ขณะที่การนำเข้ามีมูลค่า 405,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 5.2 โดยประเทศไทยเกินดุลการค้าอาหารมูลค่า 620,000 ล้านบาท และดุลการค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ที่มา: ฝ่ายวิจัยและข้อมูล สถาบันอาหาร รวบรวมและประมวลผลจากฐานข้อมูล Global Trade Atlas, UNComtrade และ Trade map หมายถึง: f คือตัวเลขคาดการณ์

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562–2570) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติรับทราบแผนปฏิบัติการดังกล่าว เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563 มีเป้าหมายให้ไทยเป็น ศูนย์กลางการผลิตอาหารอนาคตแห่งอาเซียนควบคู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก และก้าวขึ้นเป็น 1 ใน 10 ของผู้ส่งออกอาหารของโลกในปี พ.ศ. 2570 โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารอนาคต ด้วยการบูรณาการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการดังกล่าว ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการอาหารตลอดห่วงโซ่อุปทาน ด้วยการสร้างนักรบอุตสาหกรรมอาหารพันธุ์ใหม่

(Food Warriors) ให้เป็น Food Warriors/ Food Industry 4.0/ Smart SMEs/ Smart Farmer/ Young Smart Farmer/ วิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรเข้มแข็ง ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านนวัตกรรม ด้านมาตรฐานความปลอดภัย ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการตลาด พร้อมทั้งเร่งวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน SMEs ผ่านการเชื่อมโยงกลไกและการให้บริการด้านการวิจัยและพัฒนาผ่านเครือข่ายเมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis) โดยจัดให้มี One Stop Service และส่งเสริมให้มี Future Food Lab ในพื้นที่เมืองนวัตกรรมอาหารส่วนขยายที่อยู่ในอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคและมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพ ประกอบกับเพิ่มช่องทางการตลาดโดยการจัดแสดงสินค้าเพื่อกระตุ้นการบริโภคในประเทศ รวมทั้งเสริมสร้าง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ทิศทางผู้ประกอบการทั่วโลกได้ปรับตัวเข้าสู่เทคโนโลยีอุตสาหกรรมยุค 4.0 ทั้ง SMEs และกลุ่มธุรกิจ Start-up ที่สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับศักยภาพธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจมีศักยภาพในการแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งสำหรับผู้ประกอบการไทยยังคงมีการผลิตและส่งออกสินค้าอาหารส่วนใหญ่ยังคงเป็นสินค้าในรูปแบบเดิม กล่าวคือสินค้าแปรรูปขั้นต้นที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ ส่งผลทำให้ประสบปัญหาในการแข่งขันโดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนาที่สามารถผลิตสินค้าในรูปแบบเดียวกันเข้าสู่ตลาดโลก ดังนั้น ภาครัฐควรเร่งรัดปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้เกิดการลงทุนในเชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่รองรับการผลิตเชิงพาณิชย์สำหรับ Start up หรือผู้ประกอบการที่ต้องการทดลองตลาดหรือยังไม่มีโรงงานผลิต นอกจากนี้ ยังช่วยเป็นพื้นที่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับอนาคตใหม่ๆ อาทิ ผลิตภัณฑ์อาหารจากเทคโนโลยีชีวภาพ (Food Biotechnology Products) อาหารและวัตถุดิบเพื่อผลิตอาหารคุณภาพสูง (High Value Added Food Products & Organic Food Ingredients) ได้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดการยกระดับอุตสาหกรรมอาหารสู่อนาคตอย่างเป็นรูปธรรม

ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารอย่างครบวงจร การเร่งส่งเสริมการสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) และส่งเสริมการลงทุนโดยการเพิ่มเติมประเภทกิจการโรงงานผลิตพืช (Plant Factory) ตลอดจนการสนับสนุนการทำเกษตรแปลงใหญ่ โดยพัฒนาเกษตรเข้าสู่การผลิตระบบเกษตรสมัยใหม่

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพ

• เป้าหมาย •

เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจชีวภาพไทย การพัฒนาและการนำมาใช้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพในระดับภูมิภาครวมถึงการบูรณาการโซ่อุปทาน

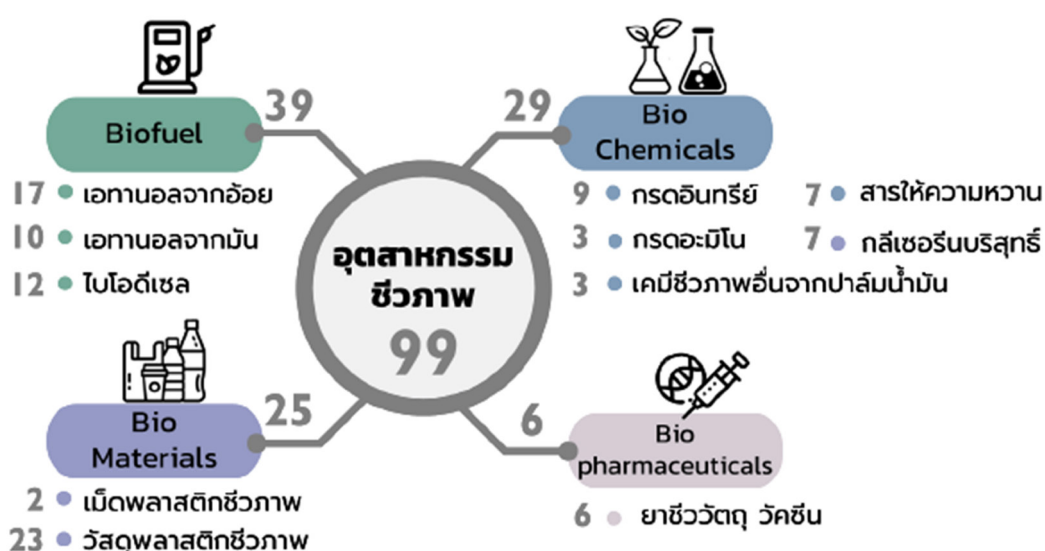
• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

เศรษฐกิจชีวภาพไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาคและมีการใช้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจชีวภาพแบบบูรณาการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

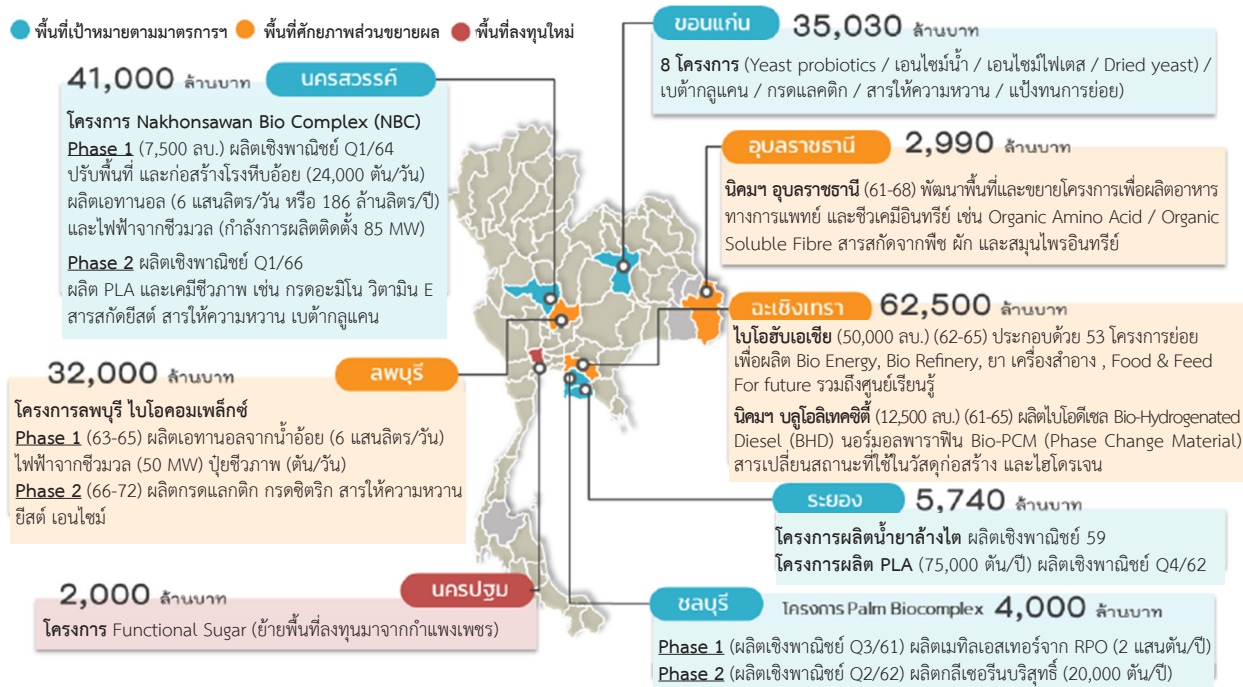
สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัจจุบันผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชีวภาพของไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพมีจำนวน 39 ราย แบ่งเป็น ผู้ผลิตเอทานอลจากอ้อย 17 ราย ผู้ผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง 10 ราย และผู้ผลิตไบโอดีเซลประเภทเมทิลเอสเทอร์ของกรดไขมัน 12 ราย ผู้ผลิตเม็ดพลาสติกชีวภาพ 2 ราย ผู้ผลิตวัสดุชีวภาพหรือผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ เช่น ถุงเพาะชำต้นไม้ ถุงซิปป์ ภาชนะ หลอด 23 ราย ผู้ผลิตสารเคมีชีวภาพ 29 ราย โดยบางรายเป็นผู้ผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพด้วย

ส่วนผู้ผลิตชีวเภสัชภัณฑ์มีเพียง 6 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านต้นทุนเทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างสูงประกอบกับข้อกำหนดและกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่เอื้อต่อการลงทุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มชีวเภสัชภัณฑ์ โดยมีการอนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและปิโตรเคมีซึ่งมีมูลค่าการลงทุน 39.05 พันล้านบาท 221.9 พันล้านบาท และ 103.58 พันล้านบาท และ 13.71 พันล้านบาท ในปี 2560 – 2563 (ม.ค. – ก.ย.) ตามลำดับ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย กรมธุรกิจพลังงาน และสถาบันพลาสติก

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีการบูรณาการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพของอุตสาหกรรมชีวภาพไทยภายใต้มาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย (พ.ศ. 2561-2570) โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ เช่น ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้ตั้งโรงงานที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบในทุกท้องที่ที่วราษอาณาจักร พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย เรื่อง กำหนดชนิดและคุณภาพน้ำตาลทรายที่ให้โรงงานผลิต พ.ศ. 2562 รวมถึงการสร้างกลไกการออกใบรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้เองทางชีวภาพ เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนรองรับการดำเนินการมาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของรัฐบาลและเป็นการกระตุ้นความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ และการขับเคลื่อนการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพภายในประเทศ (รูปภาพที่ 2) โดยแบ่งออกเป็น (1) พื้นที่เป้าหมายตามมาตรการฯ ซึ่งปัจจุบันมีการผลิตเชิงพาณิชย์แล้ว และเกิดมูลค่าการลงทุนรวม 50,740 ล้านบาท ได้แก่ พื้นที่ EEC จำนวน 9,740 ล้านบาท

เพื่อผลิตน้ำยาล้างไต พลาสติกชีวภาพ (Poly Lactic Acid: PLA) และเมทิลเอสเทอร์จากน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ และพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (จ.นครสวรรค์) จำนวน 41,000 ล้านบาท เพื่อผลิตเอทานอล และโรงงานไฟฟ้าชีวมวล และมีแผนการขยายการผลิตในส่วนของเคมีชีวภาพ เช่น กรดอะมิโน สารสกัดยีสต์ อาหารฟังก์ชันนอล วิตามิน E สารให้ความหวาน เบต้ากลูแคน พลาสติกชีวภาพ และ (2) พื้นที่ที่มีศักยภาพเพิ่มเติม คาดว่า จะเกิดมูลค่าการลงทุนเพิ่มรวม 97,490 ล้านบาท โดยภาคเอกชนจะเข้าไปลงทุนในท้องถิ่นและนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ไปประยุกต์ใช้ตามนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นการสร้างความมั่นคงทางวัตถุดิบและการวางระบบการส่งเสริมภาคเกษตรในพื้นที่ ตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม บลูโอลิโอเทค ซิตี้ และโครงการไบโอ ฮับ เอเชีย ใน จ.ฉะเชิงเทรา มูลค่าการลงทุนรวม 62,500 ล้านบาท โครงการลพบุรีไบโอบีโอมเพล็กซ์ ใน จ.ลพบุรี มูลค่าการลงทุน 32,000 ล้านบาท และโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมอุบลราชธานี ใน จ.อุบลราชธานี มูลค่าการลงทุน 2,990 ล้านบาท

นอกจากนี้รัฐบาลได้มีมาตรการทางภาษี เพื่อสร้างความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ โดยออกพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 702) พ.ศ. 2563 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2563 โดยมีสาระสำคัญ คือ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับเงินได้เป็นจำนวนร้อยละสิบห้าของรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ สำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 โดยผู้ประกอบการต้องยื่นขอการรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาตรวจสอบ เพื่อออกไปรับรองผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ ใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอลดหย่อนภาษีตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะเวลาที่ผ่านมา การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าในอุตสาหกรรมชีวภาพ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุน มาตรการกระตุ้นความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม การยกระดับอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมายที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการเพิ่มผลิตภาพให้กับผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่มีมูลค่าสูงขึ้นได้ จึงควรเร่งรัดแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ผู้ประกอบการนำวัตถุดิบทางการเกษตรมาใช้ในการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจชีวภาพของไทย ควรสนับสนุนการสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพแบบครบวงจรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวที่มีการใช้นวัตกรรมและประโยชน์จากทรัพยากรฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจชีวภาพ ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีจากความหลากหลายทางชีวภาพของวิสาหกิจชุมชนและชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านโลจิสติกส์ กำลังคน เทคโนโลยี นวัตกรรม การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการเร่งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้ออำนวยต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมชีวภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า

● เป้าหมาย ●

เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าไปสู่การเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าสำคัญในระดับภูมิภาค CLMV

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

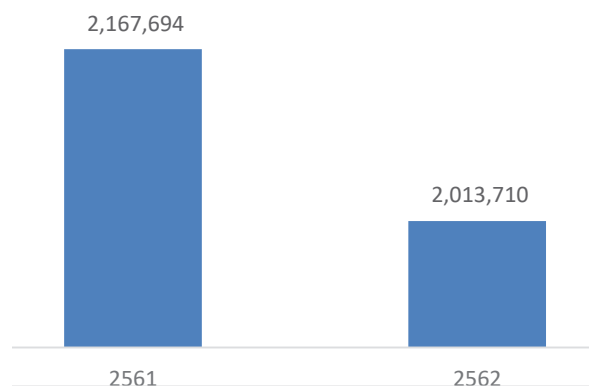
ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญในภูมิภาค CLMV

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยปี 2562 ประเทศไทยผลิตและส่งออทยานยนต์เป็นอันดับที่ 11 ของโลก โดยประเทศที่มีกำลังการผลิตรถยนต์สูงสุด 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี และอินเดีย อย่างไรก็ตามปริมาณการผลิตรถยนต์ของไทยลดลงร้อยละ 7.1 เมื่อเทียบกับปี 2561 อันเนื่องมาจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในตลาดโลก

แนวโน้มสถานการณ์อุตสาหกรรมยานยนต์ของโลกในปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนจากยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์สันดาปเป็นยานยนต์ไฟฟ้า ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยประเทศไทยมีความได้เปรียบจากการเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญ สามารถพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีมาต่อยอดได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าจะช่วยบรรเทาปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการปล่อยฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ของเครื่องยนต์ และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ปริมาณการผลิตรถยนต์ของไทยในปี 2562 หน่วย : คัน

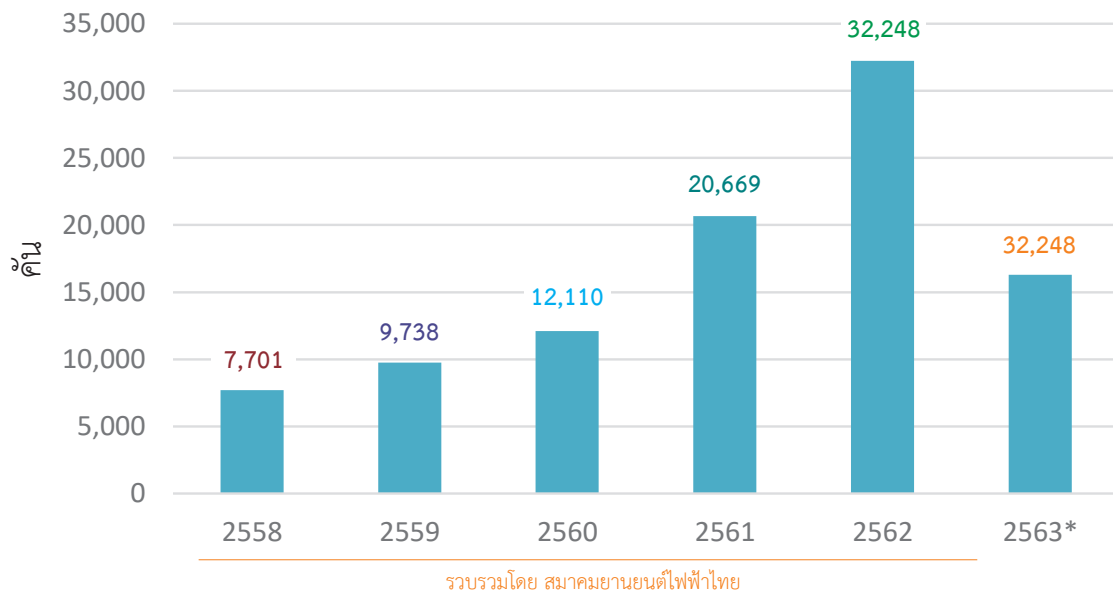

ที่มา: International Organization of Motor Vehicle Manufacturers

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการจดทะเบียนรถยนต์ประเภทยานยนต์ไฟฟ้าสะสมรวมเป็นจำนวน 172,068 คัน โดยแบ่งเป็นรถยนต์ไฟฟ้าแบบผสม (HEV/PHEV) 167,767 คัน และรถยนต์ไฟฟ้าแบบแบตเตอรี่ 4,301 คัน โดยปี 2562 มียานยนต์ไฟฟ้าจดทะเบียนใหม่จำนวน 32,248 คัน ขณะที่ในระยะ 6 เดือนแรกของปี 2563 พบว่ามีการจดทะเบียนยานยนต์ไฟฟ้าใหม่ทั้งสิ้น 16,290 คัน และมีสถานีอัดประจุไฟฟ้าสาธารณะจำนวน 557 แห่ง (ที่มา: กรมการขนส่งทางบก และสมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย) อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนยานยนต์ไฟฟ้าใหม่มีแนวโน้มลดลงจากปีก่อนหน้า เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิต ตลอดจนกำลังซื้อของผู้บริโภค

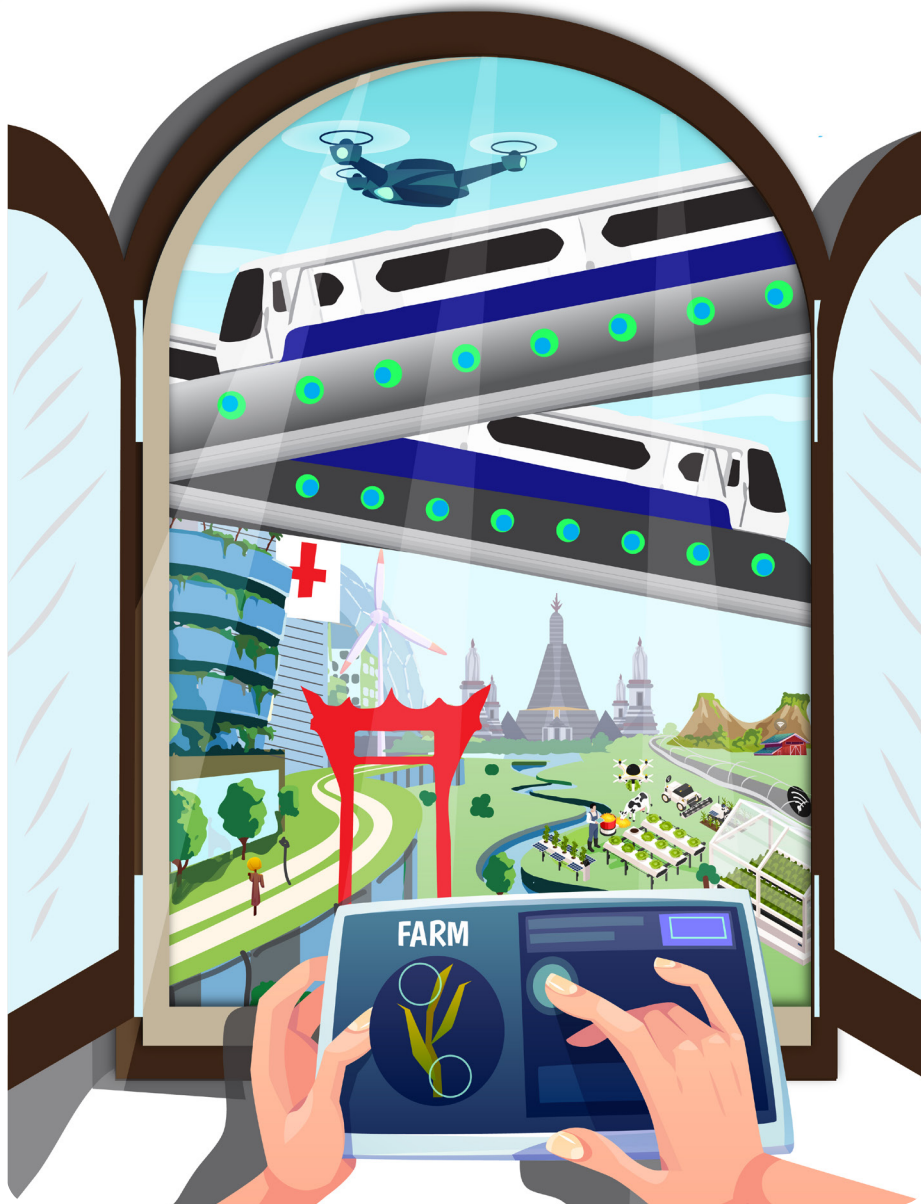

จำนวนยานยนต์ไฟฟ้าที่จดทะเบียนใหม่ ปี 2558 - 2563 (1 ม.ค. - 30 มิ.ย.)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีนโยบายส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้ามาโดยตลอด ทั้งมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเพิ่มอุปทาน มาตรการกระตุ้นตลาดภายในประเทศ การเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า การจัดทำมาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้า การบริหารจัดการแบตเตอรี่ใช้แล้ว การก่อสร้างศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติระยะที่ 2 เพื่อรองรับการทดสอบรถยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วนต่างๆ รวมทั้งการทดสอบรถยนต์ตามมาตรฐานยูโร 5 และยูโร 6 และมาตรการอื่น ๆ ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติได้เห็นชอบแผน Roadmap การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยกำหนดให้ปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยมีการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 30 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด หรือประมาณ 750,000 คัน นอกจากนี้ คณะกรรมการ

นโยบายพลังงานแห่งชาติได้เห็นชอบอัตราค่าไฟฟ้าสำหรับสถานีอัดประจุไฟฟ้าของยานยนต์ไฟฟ้าแล้ว ในด้านการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนยานยนต์ไฟฟ้า ชิ้นส่วนและอุปกรณ์สำหรับยานยนต์ไฟฟ้าแล้ว เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลครอบคลุมยานยนต์ไฟฟ้าทุกประเภท ทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถสามล้อ รถโดยสารและรถบรรทุก รวมถึงเรือที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า ฯลฯ สำหรับมาตรการทางด้านภาษีได้กำหนดอัตราภาษีของยานยนต์ไฟฟ้าไว้ในอัตราที่ต่ำกว่ารถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิง มีมาตรการในการลดภาษีสรรพสามิต เพื่อให้รถยนต์ไฟฟ้ามีราคาที่ถูกลง และยังมีโครงการนำร่องใช้งานยานยนต์ไฟฟ้ากลุ่มรถโดยสารสาธารณะ เพื่อให้การส่งเสริมเกิดประโยชน์กับสาธารณชนในวงกว้าง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าของไทยมีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ดังนี้ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและศูนย์ทดสอบเพื่อรองรับการขยายตัวของปริมาณยานยนต์ไฟฟ้า เช่น การเพิ่มจำนวนสถานีชาร์จรถยนต์ไฟฟ้าของส่วนบุคคลและรถยนต์ไฟฟ้าสาธารณะให้ครอบคลุมและรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมยานยนต์ไฟฟ้า รวมทั้งการพัฒนาแรงงานที่มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และเร่งรัดการให้บริการของศูนย์การทดสอบยานยนต์ และยางล้อแห่งชาติให้มีความสมบูรณ์เพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมประชาชนหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าผ่านมาตรการทางการเงินหรือภาษี รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ในประเทศ เช่น โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ฯลฯ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าสำคัญของภูมิภาค CLMV และของโลกต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ

● เป้าหมาย ●

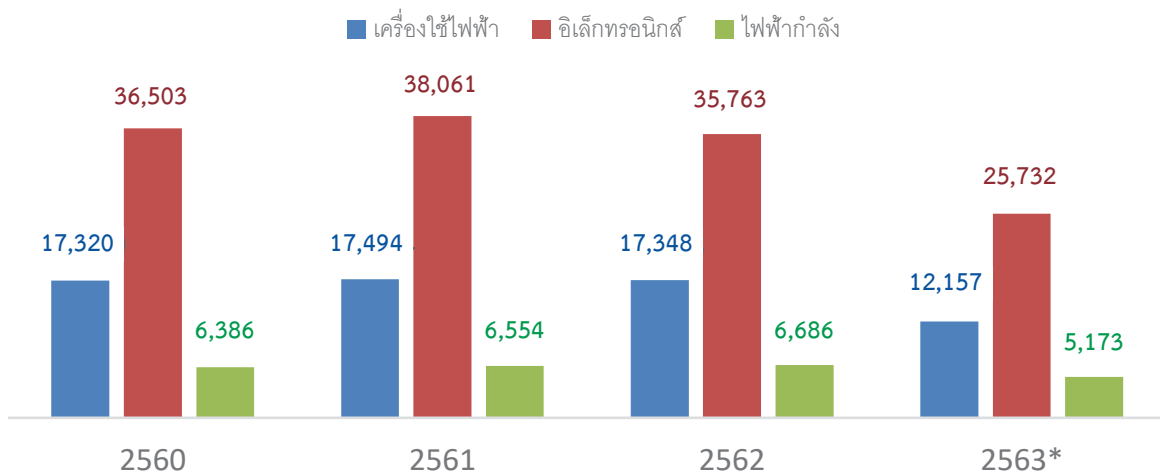
เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาคของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ การบูรณาการโซ่อุปทาน การยกระดับผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะสู่มาตรฐานระดับสากล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะของไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาค ที่มีมาตรฐานระดับสากลและบูรณาการร่วมกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศไทยมายาวนานกว่า 50 ปี และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก โดยในปี 2562 ประเทศไทยส่งออกสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นอันดับที่ 13 ของโลก และเป็นอันดับที่ 4 ในอาเซียน มีมูลค่า 59,797 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ 1.9 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 24.3 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศมากกว่า 750,000 ตำแหน่ง ขณะที่การส่งออก 9 เดือนแรกของปี 2563 มีมูลค่า 43,062 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ที่ประเทศคู่ค้าได้ชะลอคำสั่งซื้อไว้

มูลค่าการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)

ที่มา: กรมศุลกากร รวบรวมโดย: สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

โครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก มีอัตราเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2.0-3.0 โดยพึ่งพาผลิตภัณฑ์หลักไม่กี่ชนิด เช่น HDD, PCB, IC และ Semiconductor ที่มีอัตราการเติบโตคงที่และมีแนวโน้มชะลอตัวลง อีกทั้งลักษณะของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงผู้รับจ้างประกอบ หรือ OEM ซึ่งไม่มีเทคโนโลยีเป็นของตนเองเน้นการพึ่งพาการใช้แรงงานส่วนใหญ่ ไปสู่การผลิตสินค้าที่มีความต้องการของตลาดในอนาคตที่เน้นเทคโนโลยีและนวัตกรรม และสร้าง Supply chain ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสูงและมีมูลค่าเพิ่มสูงให้เกิดขึ้นในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญ เพื่อพัฒนาและต่อยอดอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รักษาการเติบโตและมูลค่าการส่งออก โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สทท.) ได้ออกมาตรการส่งเสริมการลงทุน อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะ อาทิ กรณีมีการลงทุนหรือมีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดขายรวมใน 3 ปีแรก หรือไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท จะได้รับสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 100 ของเงินลงทุน เพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติและส่งเสริมกระบวนการผลิตที่ทันสมัย ตลอดจนส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งนี้ ระยะเวลา 9 เดือนแรกของปี 2563 พบว่ามีกิจการยื่นคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 106 โครงการ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 และมีมูลค่าการลงทุน 37,550 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 18 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันกับปี 2562 ที่มีมูลค่าคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 45,650 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นมูลค่าเงินลงทุนที่สูงที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (ที่มา: สทท.)

นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2570) (แผนระดับที่ 3) เพื่อเสนอต่อสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป โดยสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ เป็นการยกระดับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ โดยมีมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ จากภาครัฐ เพื่อสร้าง Supply chain ที่มีมูลค่าและเทคโนโลยีสูงใหม่ ๆ ตลอดทั้ง Supply chain ของอุตสาหกรรม ตั้งแต่ อุตสาหกรรมต้นน้ำ เช่น Wafer Fabrication, IC design, Micro Electro Mechanical Systems (MEMs), Optical Semiconductor, Semiconductor for IoT

Device ฯลฯ สำหรับอุตสาหกรรมกลางน้ำจะเน้นการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการพัฒนาสำหรับผลิตภัณฑ์ S-curve ในอนาคต เช่น Sensor Module, อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในยานยนต์ไฟฟ้าและยานยนต์ไร้คนขับ และอุปกรณ์ IoT ต่าง ๆ รวมทั้ง พัฒนาปัจจัยแวดล้อม Eco-system และอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industry) ในประเทศรองรับ เช่น ระบบการผลิตอัตโนมัติ (Automation), โครงสร้างพื้นฐานด้าน IoT และ Data Analysis, การเตรียมความพร้อมของห้องปฏิบัติการทดสอบ การเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน ฯลฯ สำหรับอุตสาหกรรมปลายน้ำ จะเน้นการสร้างตลาดสำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ ในประเทศ เช่น Smart Factory, Smart Farming, Smart City Smart Appliance, Smart Home ฯลฯ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาฐานการผลิตที่สำคัญของโลกและพัฒนาสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะมีประเด็นความท้าทาย ดังนี้ การพึ่งพิงกลุ่มสินค้าส่งออกที่สำคัญเพียงไม่กี่ชนิด โครงสร้างพื้นฐานเพื่อทดสอบวิจัย และพัฒนาที่ไม่เพียงพอ แรงงานยังขาดทักษะเฉพาะด้านที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การปรับเปลี่ยนสินค้าและกระบวนการผลิตใช้เงินลงทุนสูง และผู้ประกอบการในประเทศไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ รวมทั้งนักลงทุนต่างประเทศและบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มย้ายฐานการผลิตและการลงทุนไปประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีศักยภาพ และขาดการผลักดันมาตรการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Matching Investor) เพื่อให้อุตสาหกรรมเกิดการยกระดับกระบวนการผลิตผ่านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมการผลิตอัตโนมัติในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องไฟฟ้าอัจฉริยะให้มีความหลากหลาย เร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการลงทุน ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ และพัฒนาแรงงานให้มีทักษะและความรู้ที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าอัจฉริยะและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล

● เป้าหมาย ●

เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจดิจิทัลขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจดิจิทัลดีขึ้นจากอันดับที่ 40 ในปี 2562 เป็นอันดับที่ 39 ของโลก ในปี 2563 และมีบุคลากรในอุตสาหกรรมดิจิทัลเพิ่มขึ้นจาก 2.8 แสนคน ในปี 2560 เป็น 3.8 แสนคน ในปี 2562 โดยที่ผ่านมามาตราฐานได้กำหนดให้อุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลเป็น 1 ใน 5 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยก้าวสู่ Thailand 4.0 และได้สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาดิจิทัลในประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันกับสถานการณ์โลก ผ่านการพัฒนาทักษะแรงงานด้านดิจิทัลให้สามารถผลิตโปรแกรมและให้บริการด้านดิจิทัล รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน และนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปให้มีทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มขึ้นผ่านโครงการส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลผ่านการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อกระตุ้นการลงทุนผ่านการให้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมจำนวนร้อยละ 50 เป็นระยะเวลา 3 ปี เนื่องจากการพัฒนาดิจิทัลของไทยส่วนใหญ่เป็นการพึ่งพาเทคโนโลยีผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ โดยในช่วงเดือน ม.ค. - ก.ย. 2563 มีการออกบัตรส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดิจิทัล รวม 98 โครงการ คิดมูลค่าประมาณ 1.36 พันล้านบาท ซึ่งคาดว่าจะจำนวนโครงการและมูลค่าการลงทุนรวมในปี 2563 จะลดลงจากปี 2562 ที่มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 126 โครงการ มูลค่าประมาณ 11.13 พันล้านบาท ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการชะลอการลงทุนเนื่องด้วยผลกระทบทางการเงินและเศรษฐกิจ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งในด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมดิจิทัลที่มีต้นทุนและค่าใช้จ่ายสูงที่พึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศเป็นหลัก รวมทั้งมีกฎระเบียบที่ซับซ้อนประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดในการรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งจากความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ทำให้อาจจะไม่สามารถเพิ่ม ศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล และเพิ่มผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาคได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรพิจารณากำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดิจิทัลภายในประเทศอย่างมีระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาหรือเพิ่มทักษะด้านดิจิทัลให้แก่คนไทยให้สามารถรองรับและตรงกับความต้องการที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจดิจิทัลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งการสร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้จนถึงการทำงานของประชาชนควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ควรพิจารณาทบทวนปรับปรุงกฎระเบียบในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการด้านดิจิทัลมาลงทุนในประเทศไทยโดยเทียบเคียงกับประเทศคู่แข่งในภูมิภาค ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการลงทุนภาคอุตสาหกรรมดิจิทัลภายในประเทศเพิ่มขึ้นได้ตามเป้าหมาย

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

อุตสาหกรรมการศึกษา

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการการศึกษา เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการศึกษาของประเทศไทย และใช้ประโยชน์จากอุตสาหกรรมศึกษาดังกล่าว

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมการศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป แนวทางในแผนปฏิรูป มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนามาตรการจูงใจด้านการฝึกอบรม และการดึงดูดการฝึกอบรมทางด้านอุตสาหกรรมเฉพาะทาง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพในการให้การศึกษาจากการสร้างมาตรการดึงดูดศาสตราจารย์หรือผู้สอนที่มีคุณภาพทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น และการอำนวยความสะดวกให้กับภาคเอกชนในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม ได้ดำเนินการปฏิรูปอุตสาหกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก เข้ามาเปิดและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของไทย เพื่อสร้างกำลังคนเพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง โดยมีโครงการสำคัญ ได้แก่

1) โครงการพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาคความร่วมมือด้านการศึกษา (KOSEN) ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น วงเงินโครงการ รวม 4,700 ล้านบาท ดำเนินการใน 2 วิทยาเขต ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) (KOSEN KMITL) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) (KOSEN KMUTT) เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพในกลุ่มวิศวกรนักปฏิบัติ (Practical Engineers) ช่างเทคนิควิศวกรรม (Engineering Technician) และนวัตกรรม

(Innovator) ให้เพียงพอต่อความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาของอุตสาหกรรมเป้าหมาย

2) ความร่วมมือระหว่าง สจล. กับมหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน (Carnegie Mellon University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกด้านวิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา ในการเปิด “มหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล” หรือ CMKL University ในรูปแบบสถาบันร่วม (Joint Institute) แห่งแรกในเอเชีย โดยเปิดรับสมัครนักศึกษาทั้งหลักสูตรปริญญาโท และปริญญาเอก สำหรับคณะวิศวกรรมไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ และคณะใหม่ คือ นวัตกรรมการบิน (Entertainment Innovation Center) จะเน้นการใช้เทคโนโลยีพัฒนางานการบิน ซึ่งมุ่งจัดการการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาการเพื่อมุ่งผลิตบุคลากรรุ่นใหม่ไฟแรงที่มีความรู้เปิดกว้าง มีทัศนคติแบบสากลนิยม (global mindset) และมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3) การจัดตั้งสถาบันระดับอุดมศึกษาด้านการจัดการธุรกิจโรงแรม ของ Les Roches Global Hospitality Education ภายใต้ชื่อ Asian Institute of Hospitality Management, In Academic Association With Les Roches ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านการบริหารจัดการธุรกิจบริการที่ติดอันดับ 1 ใน 3 ของโลก

เพื่อเข้ามาจัดการศึกษาใน EEC โดยจะมีวิทยาเขตในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดชลบุรี เพื่อพัฒนาบุคลากร ด้านการโรงแรมที่มีคุณภาพ สนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะระบียงเศรษฐกิจฝั่งตะวันออก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาชั้นนำจากต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมายังมีจำนวนไม่มาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางกฎระเบียบ และมาตรการทางด้านภาษี เพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินงาน และดึงดูดให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสูงเข้ามาทำงานในประเทศไทย นอกจากนี้ ความท้าทายที่เป็นโอกาสสำหรับอุตสาหกรรมการศึกษา คือ การเติบโตของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” เป็นอีกหนึ่งคลังความรู้สำหรับคุณครู ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มด้านทักษะและความรู้ออนไลน์ “Vonder” แอปพลิเคชันด้านการศึกษาที่สามารถเข้าถึงนักเรียนทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน “ถามครู” เว็บไซต์และแอปพลิเคชันเรียนหนังสือสำหรับเด็กอนุบาลและปฐมวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป เพื่อให้การจัดการศึกษาโดยสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศก่อให้เกิดประสิทธิ ธรรมอย่างแท้จริง ควรมีการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาของรัฐในประเทศ อาทิ การให้โอกาสให้นักศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐในพื้นที่ได้มีโอกาสฝึกงานในพื้นที่จัดการศึกษาของสถาบันดังกล่าว การให้โอกาสอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคและรูปแบบการสอน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา รวมถึงควรเปิดโอกาสให้ EdTech Startup ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการนำเทคโนโลยีด้านการศึกษามาพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

อุตสาหกรรมสุขภาพ

● เป้าหมาย ●

เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสุขภาพของประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

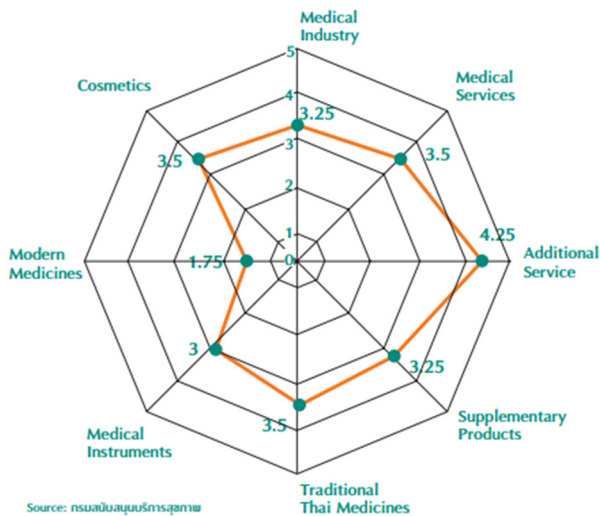
มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมการศึกษา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันอุตสาหกรรมการแพทย์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากความต้องการบริการสุขภาพที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยข้อมูลจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ประเมินการมูลค่าตลาดอุตสาหกรรมการแพทย์ของประเทศไทย พบว่า มีมูลค่าตลาดกว่า 16 พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 5.60 แสนล้านบาท **อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทยประกอบด้วย** 3 อุตสาหกรรมย่อย ได้แก่ การให้บริการการแพทย์สมัยใหม่การวิจัยและผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์และการวิจัยยา-ผลิตภัณฑ์ โดยมูลค่าอยู่ที่คำรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลประมาณ 3.68 แสนล้านบาท การผลิตและ/หรือจำหน่ายยา 1.52 แสนล้านบาท และการผลิตและ/หรือ จำหน่ายอุปกรณ์การแพทย์เวชภัณฑ์ 0.40 แสนล้านบาท ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้อัตราการผลิตสินค้าในประเทศมีจำนวนมากขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของประเด็นปฏิรูป เรื่อง อุตสาหกรรมสุขภาพ โดยได้มีการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ในสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีของประชาชนในประเทศ และมาตรการผ่อนปรนเงื่อนไขและบรรเทาผลกระทบต่อผู้ประกอบการ ประกอบด้วย (1) **มาตรการเร่งรัดการลงทุนในอุตสาหกรรมทางการแพทย์เพื่อรับมือกับโควิด-19** อาทิ การผลิตเครื่องมือแพทย์หรือชิ้นส่วนวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึง Non- Woven Fabric ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ชุดตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ ยาและสารออกฤทธิ์สำคัญ โดยมีการให้สิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เป็นเวลา 3 ปี ให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ซึ่งปกติจะได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-8 ปี (2) **มาตรการผ่อนปรนเพื่อบรรเทาผลกระทบผู้ประกอบการ** โดยผ่อนปรนเงื่อนไขและพิจารณาขยายเวลาการดำเนินการสำหรับกรณีที่เกี่ยวข้อง เช่น การขยายเวลานำเข้าเครื่องจักรและเปิดดำเนินการ การขยายเวลาการดำเนินการให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล การผ่อนผันการขออนุญาตหยุดดำเนินการชั่วคราวเป็นระยะเวลาเกินกว่า 2 เดือน และ (3) **มาตรการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนสายการผลิตเดิมเพื่อผลิตเครื่องมือแพทย์หรือชิ้นส่วน** รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ โดยให้ได้รับสิทธิประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร โดยต้องนำเข้าภายในปี 2563 และยื่นขอแก้ไขโครงการภายในเดือนกันยายน 2563

ศักยภาพของอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรของประเทศไทย The Potential of Thailand' Medical Industry

ที่มา: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบรุนแรงและค่อนข้างยาวนานต่ออุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดึงดูดนักลงทุนในต่างประเทศให้สามารถเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมทางการแพทย์ในประเทศไทยอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านการเดินทาง และความปลอดภัยทางด้านสุขภาวะที่ยังถือว่าอยู่ในสภาวะที่ค่อนข้างเสี่ยงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการคลายล็อกดาวน์แล้วก็ตาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเด็นการปฏิรูปประเทศควรดำเนินกิจกรรมปฏิรูปที่มีนัยสำคัญต่อเป้าหมาย ควรคำนึงถึงการสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศโดยอาจมีนโยบายหรือมาตรการที่สร้างความเชื่อมั่น

ในการลงทุน อาทิ **มิติด้านการควบคุมการระบาด** โดยมีการควบคุมและเฝ้าระวังอย่างผ่านกลไกของเครือข่ายสุขภาพระดับชุมชน เช่น อาสาสมัครด้านสาธารณสุข **การช่วยเหลือผู้ประกอบการ** ที่ได้รับผลกระทบในระยะสั้น ซึ่งอาจจะพิจารณาและสร้างมาตรการในลดหย่อนการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล การยกเว้นภาษีในส่วนเครื่องมือทางการแพทย์ที่เป็นที่ต้องการของประชาชนในภาวะของสถานการณ์ดังกล่าว

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนาศูนย์พหุวิทยาการมนุษย์ – อาชีวศึกษา (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หลักสูตรอาชีวศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร/นักศึกษาที่ตรงกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป และการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพระบบอาชีวศึกษา ซึ่งถูกกำหนดไว้ในแผนปฏิรูปให้มีการทบทวนปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการวิเคราะห์ช่องว่างทางด้านทักษะระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาปัจจุบันกับทักษะที่ภาคเศรษฐกิจต้องการ จัดทำระบบทวิภาคีนำร่องในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนจัดทำระบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร โดย สอศ. ได้ปรับปรุงและประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2563 เพื่อให้ผู้เรียนสายอาชีพมีสมรรถนะตรงตามวิชาชีพและบริบทการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน โครงการยกระดับมาตรฐานทักษะอาชีพผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียน

นักศึกษาได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพจากการปฏิบัติงานจริง และยกระดับมาตรฐานความรู้ให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน จำนวน 50,000 คน การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) โครงการผลิตอาชีวะพันธุ์ใหม่และบัณฑิตพันธุ์ใหม่ และโครงการพัฒนาและผลิตกำลังคนของประเทศเพื่อรองรับนโยบาย Thailand 4.0 (อาชีวะพรีเมียม) การสร้างกลไกขับเคลื่อนอาชีวศึกษายกกำลังสอง ด้วยศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลเพื่อความเป็นเลิศ (Human Capital Excellence Center: HCEC) จำนวน 50 แห่ง ภายในปี 2563 และ 100 แห่ง ภายในปี 2564 โครงการผลิตและพัฒนาากำลังคนสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อรองรับความต้องการกำลังคนในอุตสาหกรรม 4.0 จำนวน 10,000 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย WiL Model แบบเข้มข้นระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) ร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคภาครัฐเพียง 22 จากทั้งหมด 132 แห่งทั่วประเทศ อีกทั้ง การปรับคุณภาพหลักสูตรยังทำได้ไม่ครบทุกอุตสาหกรรม โดยยังจำกัดอยู่เพียงบางสาขาวิชา อาทิ สาขาระบบขนส่งทางราง สาขาเมคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ และสาขาโลจิสติกส์ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ข้อยกจำกัดทางด้านงบประมาณที่เพียงพอสำหรับสถานศึกษาในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารเรียน และปฏิบัติการ และจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา อีกทั้ง ยังมีความท้าทายมากขึ้นจากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาจำเป็นต้องได้รับการยกระดับทักษะที่มีความซับซ้อนให้กับผู้เรียนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาระบบอาชีวศึกษาในประเทศไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในแต่ละอุตสาหกรรม ควรขยายผลการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเป้าหมาย และให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน “วิชาการประสานการปฏิบัติ” หรือ อาชีวศึกษาทวิภาคี ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้นให้มีคุณภาพได้ในวงกว้าง และให้อาชีวศึกษาทุกแห่งให้สามารถจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าว ได้อย่างเต็มรูปแบบ ขณะเดียวกัน ควรส่งเสริมให้สถานศึกษายกระดับคุณภาพและพัฒนากิจการการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่เป็นจุดแข็ง มีมาตรฐานสูง สู่ความเป็นเลิศในแต่ละแห่งหรือสาขาที่สอดคล้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่และทิศทางการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการโดยความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพ ด้านเทคโนโลยีและเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น เพิ่มขีดความสามารถครูให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ควบคู่กับการมีองค์ความรู้ที่ลุ่มลึก รอบด้าน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี โดยอาจพิจารณาสร้างเครือข่ายการพัฒนาครูและต่อยอดกับสถาบัน

อาชีวศึกษาคุณภาพสูงที่ได้มีการนำร่องไปแล้วผ่านโครงการต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างภาพลักษณ์และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่ออาชีวศึกษาให้แก่ผู้ประกอบการและนักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาแรงงานอาชีวศึกษาได้อย่างเพียงพอ มีคุณภาพ รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 11

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ – อุดมศึกษา (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

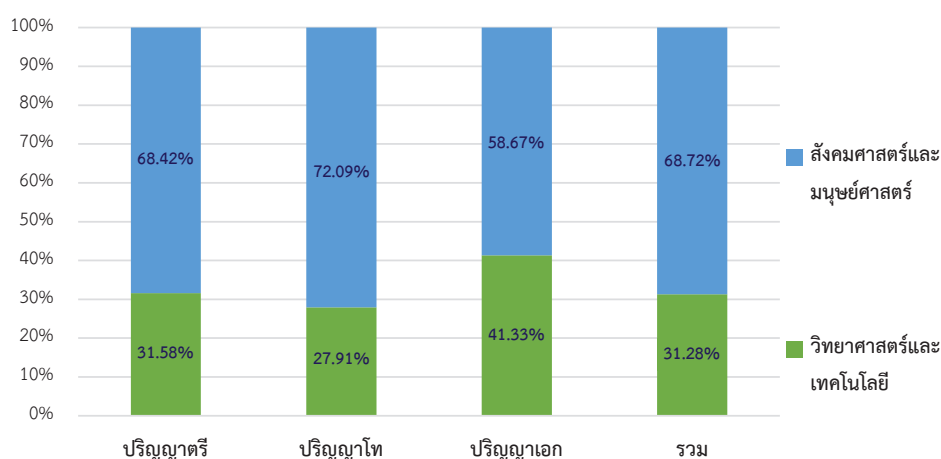
หลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีคุณภาพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร/นักศึกษา ที่ตรงกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ในสถานการณ์ปัจจุบันสะท้อนปัญหาความไม่สอดคล้องทางด้านกำลังคนระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษา ในเชิงปริมาณ หลักสูตรการศึกษาในระดับ อุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถผลิตแรงงานขั้นสูงเพื่อรองรับความต้องการทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการผลิตบัณฑิตในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสาขาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ (ประมาณร้อยละ 31 ต่อร้อยละ 69) ในเชิงคุณภาพ แรงงานไทยมีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมต่ำ สะท้อนจากดัชนี

Global Competitiveness Index ประจำปี 2562-63 ของ World Economic Forum (WEF) ในส่วนของตัวชี้วัดด้านชุดทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา (Skillsets of Graduates) ซึ่งพบว่า ประเทศไทยมีผลคะแนนในอันดับที่ 116 ในปี 2562-63 จากทั้งหมด 141 ประเทศ โดยมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยซึ่งยังมีความสามารถในการแข่งขันระดับต่ำในระดับโลก ดังจะเห็นได้จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติโดย QS World University Ranking ประจำปี 2563 ซึ่งพบว่า มหาวิทยาลัยของประเทศไทยไม่ติด 200 อันดับแรกของโลก

สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2562

ที่มา: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และ นวัตกรรม (อว.) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนา กำลังคนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่างๆ อาทิ การปรับปรุง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับอุดมศึกษาให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน การจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับ การทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) โครงการพัฒนารูปแบบการจัด การเรียนการสอนเพื่อผลิตกำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีด ความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาค (หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ 7 ปี: 5 ปี+2 ปี) การจัดตั้ง ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการขยาย ฐานกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมไปถึง โครงการที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ เช่น โครงการพัฒนาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์อากาศยาน โครงการ ฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรก้าวหน้า (Smart Farming) และ หลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพกลุ่มงานหัตถกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ สังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความต้องการ แรงงานที่มีทักษะสูงในอุตสาหกรรมที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) ขณะที่ความพร้อมและขีดความสามารถ ของอาจารย์ผู้สอน อาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียน การสอน ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรทางการศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัดและอาจทำให้ ไม่สามารถปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เท่าทัน กับสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตร ในสาขาสอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรม อาทิ สาขา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มีค่าใช้จ่าย ค่อนข้างสูง ส่งผลให้ที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ลงทุนน้อยกว่า โดยเปรียบเทียบ อาทิ ด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มากเกินกว่าตำแหน่งงานที่รองรับ ส่งผลให้ผู้สำเร็จการ ศึกษาที่มีแนวโน้มที่จะมีงานทำลดลง ทำงานไม่ตรงสาย หรือทำงานต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ซึ่งจะกระทบต่อ การพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะต่อไป ควรมุ่งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และสามารถผลิตแรงงาน ขึ้นสูงที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรให้ทันสมัย และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับ บริบทความเปลี่ยนแปลง อยู่บนฐานความร่วมมือกันของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตลอดจนครอบคลุม สมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา

และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อาทิ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based) นอกจากนี้การออกแบบหลักสูตรการศึกษายังควรเป็นไปเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) ผ่านแนวทาง/มาตรการที่สำคัญ อาทิ ระบบการจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ย่อย (Module-Based) ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และ/หรือระบบคุณวุฒิฉบับย่อย (Micro Credential) เพื่อส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงคุณวุฒิการศึกษาได้สะดวกและสามารถเพิ่มพูนและปรับทักษะ (Upskill - Reskill) ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพและ

สร้างความก้าวหน้าในอาชีพ หรืออาจสะสมเพื่อต่อยอดไปสู่การรับรองคุณวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูผู้สอน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา อาทิ สภาพแวดล้อม อาคารเรียน และอุปกรณ์/เครื่องมือการเรียนการสอนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพหลักสูตรการศึกษาให้สามารถพัฒนาแรงงานที่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 12

การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - โครงสร้างพื้นฐาน ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

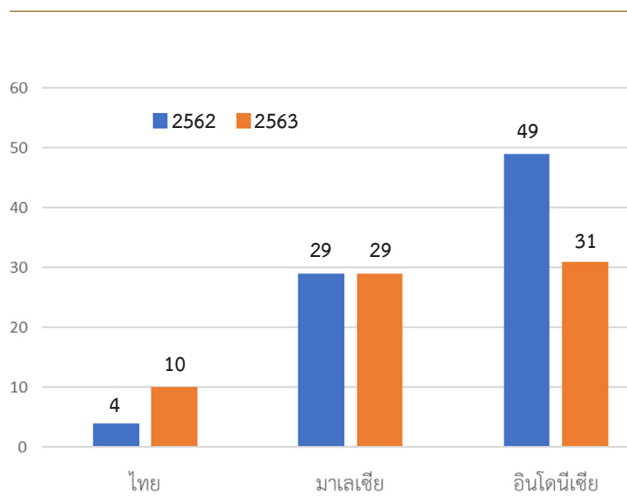
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อันดับการพัฒนา International Institute for Management Development (IMD) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ดีขึ้นอย่างน้อย 1 อันดับทุกปี

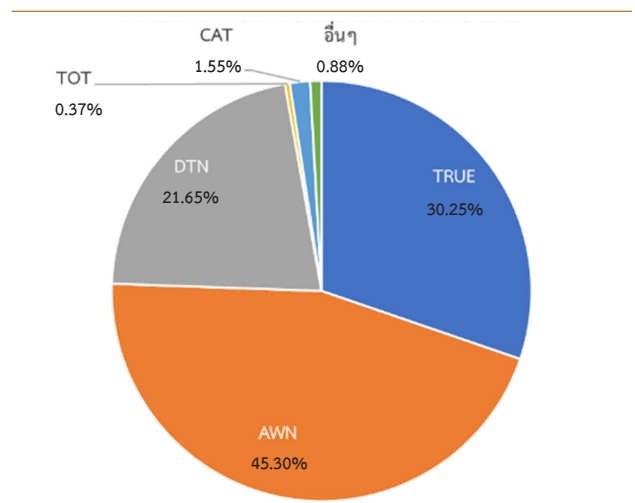
สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นรากฐานที่สำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาประเทศในทุกมิติ การให้บริการโครงสร้างพื้นฐานในภาคส่วนดังกล่าวในประเทศไทยถูกขับเคลื่อนโดยภาคเอกชนทั้งในส่วนของการลงทุนและการให้บริการ โดยเฉพาะตลาดอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ ทำให้โครงข่ายโทรคมนาคมในประเทศไทยมีการพัฒนาได้อย่างสอดคล้องตามความต้องการใช้งานของประชาชน ปัจจุบันโครงข่ายโทรคมนาคมของประเทศไทยสามารถรองรับการใช้งานเทคโนโลยี 2G ไปจนถึง 5G ทำให้ประเทศไทยมีอันดับการพัฒนาตามดัชนี World Competitiveness ของ International Institute for Management Development (IMD) ด้านเทคโนโลยี (Technology) อยู่ในอันดับที่ 10 จาก 63 ประเทศ ในปี 2563 ซึ่งประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียอยู่ในอันดับอยู่ที่ 29 และ 49 ตามลำดับ

อันดับการพัฒนาตามดัชนี IMD ด้านเทคโนโลยี

ที่มา: IMD world digital competitiveness ranking 2020

ส่วนแบ่งตลาดบริการอินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่ ปี 2563

ที่มา: สำนักวิชาการและจัดการทรัพยากรโทรคมนาคม กสทช.

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง อาทิ 1) การปรับปรุงการใช้คลื่นความถี่และการเปิดประมูลคลื่นความถี่ระยะ 700 MHz 2600 MHz และ 26 GHz เมื่อช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กำหนดเงื่อนไขการใช้คลื่นโดยผู้ประกอบการที่ชนะการประมูลคลื่นระยะ 2600 MHz ต้องมีการขยายโครงข่ายให้ครอบคลุมร้อยละ 50 ของพื้นที่ EEC ภายใน 1 ปี และครอบคลุมร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรของ Smart City ภายใน 4 ปี เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่อุตสาหกรรมและภาคส่วนอื่น ๆ ในการนำเทคโนโลยี 5G ไปเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการให้บริการ และ 2) การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการว่าด้วยการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยี 5G ของประเทศไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2565) ของคณะกรรมการขับเคลื่อน 5G แห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถใช้งานเทคโนโลยี 5G ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 5G ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ที่ผ่านมา กสทช. ได้ออกประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การใช้โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมร่วมกันสำหรับโครงข่ายโทรคมนาคมไร้สาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และให้ผู้ให้บริการได้รับบริการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ แต่กฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงข้อกำหนดที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชนในการร่วมมือกัน ผู้ประกอบการจึงยังลงทุน/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตนเอง ทำให้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ก่อให้เกิดการใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและมีต้นทุนการให้บริการอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดราคาการให้บริการที่จะสามารถจูงใจให้ประชาชนเข้าถึงได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่พบว่าในปี 2562 มีครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายเคลื่อนที่ เทคโนโลยี 3G ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 74.7 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ที่มีสัดส่วนดังกล่าว ประมาณร้อยละ 73.9

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กสทช. ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลกิจการสื่อสาร ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรการและข้อกำหนดในการจูงใจให้ผู้ประกอบการลงทุนพัฒนาและใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสื่อสารเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรกำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการหารายได้ รวมถึงการพัฒนาภาคธุรกิจต่างๆ อาทิ ภาคอุตสาหกรรม ขนส่ง เกษตรกรรม ท่องเที่ยว และการเงิน ซึ่งจะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

EDUCATION EVERY WHERE

EEW will be added to People activities
So that students can ch
are no level examinations to measure
immediacy of any kind
EEW is just a way to advance
It's just imagination and thoughts
There is absolutely
no formal acceptance
from above

When technology
in the last 20 years
It was developed rapidly
therefore education
was upgraded and
EEW or Education Every Where
was established to provide
edual warfare with all ages

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 13

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยี - Big Data (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

เพิ่มระดับการใช้ Big Data ในการประกอบธุรกิจภายในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

- (1) ธุรกิจขนาดเล็กและกลางมีการใช้ Big Data และ
- (2) ธุรกิจทั้งหมดทุกขนาดมีการใช้ Big Data

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
ปัจจุบันการทำธุรกิจของภาคเอกชนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ ทั้งนี้ นอกจากข้อมูลส่วนที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมต้องพัฒนาขึ้นมาสำหรับใช้เฉพาะธุรกิจของตนเองแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล Big Data จากหน่วยงานภาครัฐร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ยังคงต้องอาศัยข้อมูลจากภาครัฐเป็นหลัก เนื่องจากยังขาดศักยภาพและเงินทุนในการพัฒนาฐานข้อมูลของตนเอง อย่างไรก็ตาม การใช้ข้อมูลจำนวนมากจะเกี่ยวข้องกับสิทธิในการเปิดเผยข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลของส่วนงานต่าง ๆ จึงจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้ ในขณะเดียวกันต้องสร้างระบบในการกำกับดูแลและบริหารจัดการข้อมูลในภาพรวมด้วย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าจะมีการนำข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ไปใช้ในทางที่ถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนและประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

การดำเนินงานที่ผ่านมา แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูลทุนมนุษย์ และทรัพยากร เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ขณะที่แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2564 ซึ่งได้มีการดำเนินการในประเด็นสำคัญในช่วงปีที่ผ่านมา เช่น หน่วยงานภาครัฐรวม 60 หน่วยงาน อาทิ กรมการขนส่งทางบก กรมการค้าภายใน กรมการจัดหางาน กรมการปกครอง เป็นต้น ได้ยกเลิกการเรียกสำเนาเอกสาร อาทิ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการติดต่อราชการเป็นอย่างมาก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกันกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้าร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) และสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า (องค์การมหาชน) (สพร.) ได้บูรณาการการให้บริการเชื่อมโยงข้อมูลบัญชีผู้ใช้งานนิติบุคคลกับระบบศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ (Biz Portal) เพื่อให้ห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดสามารถนำรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านของนิติบุคคลที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าออกให้ ไปใช้เข้าระบบ Biz Portal เพื่อเข้ารับบริการด้านข้อมูลและการขออนุมัติ/อนุญาตในการประกอบธุรกิจหลายประเภท เช่น การเริ่มต้นธุรกิจ การขอใช้สาธารณูปโภค การขออนุญาตประกอบธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจร้านค้าปลีก เป็นต้น โดยหลังจากจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้ว สามารถดำเนินการอนุมัติ/อนุญาตในการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องผ่านทางออนไลน์ได้ทันที ซึ่งช่วยลดขั้นตอน แบบฟอร์ม เอกสารหลักฐานที่ต้องใช้ และลดระยะเวลาการจัดตั้งธุรกิจ จากเดิม 27 วันครึ่ง เหลือเพียง 1 วัน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงาน ก.พ.ร. ร่วมกับ สพร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการพัฒนาระบบเพื่อให้บริการเพิ่มเติมในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 15 ประเภทธุรกิจ เช่น ธุรกิจผลิตครีมบำรุงเครื่องสำอาง ธุรกิจการให้บริการดูแลผู้ป่วย ธุรกิจพลังงานทดแทน ธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น รวมจำนวน 30 ใบอนุญาตครอบคลุมการขออนุญาตรายใหม่ แก้ไข/เปลี่ยนแปลง และยกเลิก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปเศรษฐกิจ จำเป็นที่จะต้องยกระดับการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลสำคัญของภาครัฐให้มีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และตรงต่อความต้องการในการนำไปใช้ประโยชน์ รวมถึงมีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) และบริการดิจิทัล (Digital Service) ที่สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน โดยควรให้ความสำคัญใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ด้านการมีรายได้และจ้างงาน (2) ด้านสุขภาพและการสาธารณสุข (3) ด้านเกษตรและการบริหารจัดการน้ำ (4) ด้านการท่องเที่ยว และ (5) ด้านการตลาดและการกระจายสินค้าสำหรับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ (Startups) รวมทั้งพัฒนาภาครัฐสู่องค์กรที่มีขีดความสามารถสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากล เป็นภาครัฐเพื่อประชาชนและขับเคลื่อนโดยความต้องการและการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน สังคม ชุมชน และประชาชน รวมทั้งจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลสำหรับบริการภาครัฐ และการพัฒนาต้นแบบ (Sandbox) ของการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะมาใช้ประโยชน์ในการให้บริการประชาชนหรือเอกชน และทบทวนหรือแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล และการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 14

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ - หน่วยงานดูแลควบคุมด้านกฎหมาย การแข่งขันทางการค้า และตลาดเสรี

● เป้าหมาย ●

จำกัดผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการผูกขาดทางตลาด (Monopoly) และผลกระทบอื่น ๆ จากตำแหน่งทางการตลาดที่แข็งแกร่งเกินไปของผู้ผลิต ขจัดมาตรการการกีดกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดตลาดเสรีตามแนวทางการเปิดตลาดเสรีที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ในกรอบข้อตกลงอาเซียนด้านการให้บริการ (AFAS)

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การเจรจาการค้าเสรีมีความก้าวหน้า การกำกับดูแลการแข่งขันทางการค้าและจำกัดผลกระทบต่อผู้บริโภคจากการผูกขาดทางตลาด (Monopoly) ที่มีประสิทธิภาพ และการเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์การแข่งขันทางการค้าและการผูกขาดตลาดดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่การพัฒนาและยกระดับความสามารถของภาคการผลิตและบริการ รวมถึงประโยชน์โดยตรงต่อผู้บริโภคภายในประเทศ หลายประเทศทั่วโลกจึงหันมาให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เอื้ออำนวยเพื่อดึงดูดการลงทุน สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการเริ่มต้น การเติบโต และการแข่งขันของธุรกิจ

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อสนับสนุนการเปิดตลาดเสรีผ่านการเข้าร่วมการเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับภาคีต่าง ๆ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีความตกลงทางการค้ากับคู่เจรจารวม 14 ฉบับ กับ 18 ประเทศ (รวม RCEP) และอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำความตกลงอีก 3 ฉบับ ได้แก่ FTA ไทย - ปากีสถาน FTA ไทย - ตุรกี และ FTA ไทย - ศรีลังกา ทั้งยังอยู่ระหว่างการพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าร่วมเจรจาในอนาคตอีก 4 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership หรือ CPTPP) FTA

ไทย-สหภาพยุโรป / FTA ไทย-สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป และ FTA ไทย - สหราชอาณาจักรหากพิจารณาความก้าวหน้าการดำเนินการในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ดังเช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเห็นได้ว่า การลงทุนโดยตรงจากประเทศกลุ่ม ASEAN ในประเทศไทย ในปี 2562 มีมูลค่ารวม 163,032.86 ล้านบาท เติบโตมากถึงร้อยละ 214.32 จากปี 2561 ที่มีมูลค่า 51,867.92 ล้านบาท ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลงนามข้อผูกพันภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) ของประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อปี 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังได้เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงด้านกฎหมาย โดยอยู่ระหว่างการพิจารณากฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่ล้าสมัยไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศด้านการค้าและการลงทุน ตลอดจนยกระดับความสามารถในการแข่งขันภาคธุรกิจเทคโนโลยีและรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ข้อจำกัดด้านทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลงานด้านการแข่งขันทางการค้า รวมทั้งอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และความพร้อมของไทยในการเจรจาเปิดเสรีตลาดสินค้าและบริการ และการเปิดเสรีการลงทุน ภายใต้ความตกลงที่มีมาตรฐานสูง เช่น CPTPP/ ไทย-สหภาพยุโรป ล้วนเป็นความท้าทายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งรัดการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ โดยการกำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าอย่างเข้มงวดและเป็นเชิงรุก การส่งเสริมการพัฒนาทักษะความรู้และความรู้เฉพาะทางให้แก่บุคลากร โดยอาจพิจารณาการทำความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อให้เข้าใจรูปแบบและเท่าทันสภาพแวดล้อมการดำเนินการธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาปัจจัยแวดล้อม (Ecosystem) ที่เอื้ออำนวยด้านการค้าและการลงทุน

ซึ่งรวมถึงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบ (Regulatory Guillotine) อย่างเร่งด่วน ตลอดจนเร่งหาข้อยุติในการผลักดันการเจรจาความตกลงการค้าระหว่างประเทศ ในกรอบความร่วมมือที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับสูง เช่น CPTPP และ FTA ไทย-EU โดยศึกษาเชิงลึก และจัดทำกรอบการเจรจาที่มีความชัดเจนกำหนดช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านที่เหมาะสมสำหรับการเตรียมความพร้อมของประเทศ เร่งรัดการจัดทำกลไกการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดทำความตกลง พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 15

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

คณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์

● เป้าหมาย ●

สนับสนุนให้เกิดตลาดเสรีตามแนวทางการเปิดตลาดเสรีที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ใน กรอบข้อตกลงอาเซียนด้านการให้บริการ (AFAS)

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การลงทุนจากประเทศในเขต ASEAN เพิ่มขึ้น และ ร้อยละของบริษัทที่ประเทศในเขต ASEAN เป็นเจ้าของเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยการลงทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยไม่เพียงแต่อยู่ในรูปของเม็ดเงิน แต่ยังรวมถึงการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการและนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจของไทย ผ่านการลงทุนและการจ้างงาน ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศได้ให้ความสำคัญกับการลงทุนและการประชาสัมพันธ์ด้านการลงทุน โดยนับเป็นวาระสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการส่งเสริมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องต่อนักลงทุนในต่างประเทศ เพื่อดึงดูดการขยายการลงทุนในประเทศไทยในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมและภาคบริการอย่างต่อเนื่อง โดยการปฏิบัติตาม AFAS จะเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถขยาย

การค้าและการลงทุนในสาขาบริการมายังไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การลงทุนโดยตรงต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในปี 2562 มีมูลค่า 4,816.64 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าที่มีมูลค่าสูงถึง 13,186.33 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2563) เนื่องจากภาวะการณ์ชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก และประเทศคู่ค้าคู่ลงทุนหลัก เช่น สหรัฐอเมริกา จีน สหภาพยุโรป และอาเซียน ทั้งนี้ สถิติการยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากอาเซียนในปี 2562 (ม.ค. - ธ.ค.) มีมูลค่าเงินลงทุนรวมประมาณ 18,616.83 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.68 ของเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมดโดยลดลงจากในปี 2561 ที่มีมูลค่าเงินลงทุนรวมประมาณ 48,214.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.28 ของเงินลงทุนจากต่างชาติทั้งหมด และร้อยละ 35.5 เป็นโครงการลงทุนในอุตสาหกรรมบริการและสาธารณูปโภค

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปัจจุบันแม้ยังไม่มีการจัดตั้งคณะทำงานประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์ต่อนักลงทุนต่างชาติ แต่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) ได้มีการจัดกิจกรรมพบนักลงทุนกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ด้านการลงทุนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ EEC ภาคธุรกิจในกลุ่มเป้าหมาย โดยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 สกท. เปิดให้บริการผ่านระบบออนไลน์ อาทิ e-Submission ซึ่งเป็นระบบการส่งจดหมาย และเอกสารผ่านช่องทางออนไลน์ รวมถึงมีบริการ e-Service ที่ช่วยให้นักลงทุนเข้าถึงบริการต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ www.boi.go.th และในอนาคตอันใกล้ สกท. จะเปิดตัวหน่วยบริการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Service Unit: CSU) เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่นักลงทุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มบุคลากรรองรับการติดต่อของนักลงทุนผ่านระบบโทรศัพท์ มีระบบการนัดหมายออนไลน์ และการให้บริการรับส่งเอกสารเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสำนักงานได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี 2563 การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และจากอาเซียน เนื่องจากสถานะเศรษฐกิจโลกถดถอยทำให้บริษัทมีกำไรลดลง หรือความจำเป็นที่ต้องปิดกิจการ ตลอดจนมาตรการปิดเมือง และการแพร่ระบาดของโรคทำให้มีการเลื่อนหรือยกเลิกการลงทุนออกไป รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายการลงทุน และการถอนฐานการผลิตกลับเข้าสู่ประเทศ จึงทำให้เม็ดเงินลงทุนมีแนวโน้มลดลงจากเดิมมาก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แนวโน้มการลงทุนจากต่างประเทศที่มีมูลค่าลดลงในปี 2563 ยิ่งเป็นปัจจัยเร่งด่วนให้การประชาสัมพันธ์ให้ต่างชาติมาลงทุนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาขยายกลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มนักลงทุนรายใหม่ และยกระดับการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก โดยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับนักลงทุนในด้านการบริหารจัดการปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมีการปรับปรุงสิทธิพิเศษให้กับนักลงทุนต่างชาติเพื่อที่จะสามารถดึงดูดนักลงทุนได้ทันทั่วทั้งเมื่อเหตุการณ์ด้านโรคระบาดคลี่คลายลง และการลงทุนระหว่างประเทศปรับตัวดีขึ้น เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมการลงทุนในไทย

มีเอกภาพ มีทิศทาง และนำไปสู่การขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น อันจะช่วยส่งเสริมการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่เป็นเป้าหมายของไทยทั้งในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกและเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย จึงควรพิจารณาเร่งรัดการจัดตั้งคณะทำงานประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์ โดยพิจารณาความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีศักยภาพ โดยอาจปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้ความสำคัญต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมที่กำลังได้รับความสนใจและมีความสำคัญมากขึ้นจากเหตุการณ์โควิด-19 อาทิ ด้านการแพทย์ ด้านสาธารณสุขอิเล็กทรอนิกส์ (e-Health) และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) เพื่อการดำเนินการให้บรรลุผลที่เป็นรูปธรรมต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 16

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มระดับทางการแข่งขันทางธุรกิจ - วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แข็งแกร่งทำให้เกิดความหลากหลายทางขนาดของธุรกิจ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สัดส่วน GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ต่อ GDP ของวิสาหกิจขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป SME เป็นหน่วยธุรกิจที่มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเป็นแหล่งการจ้างงานและกระจายรายได้ที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย โดยในปี 2563 ธุรกิจ SME มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงถึง 7.7 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34 ของมูลค่า GDP รวมทั้งประเทศ ขณะที่มีการจ้างงานในปี 2562 รวมกว่า 12 ล้านคน โดยเฉลี่ยประมาณ 4 คนต่อกิจการ อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและ มีนโยบายส่งเสริมการเติบโตให้กับ SME ในรูปแบบต่าง ๆ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วน GDP ของ SME ต่อ GDP

ของวิสาหกิจขนาดใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของ SME ไทยในการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2561 โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 58 และร้อยละ 60.1 ในปี 2562 และยังคงเพิ่มสัดส่วนขึ้นอย่างต่อเนื่องคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 57.2 ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม - กันยายน 2563) นอกจากนี้ ไทยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนา และส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้น (Startup) อย่างเข้มข้น โดยในปี 2562 มีจำนวนการขึ้นทะเบียนของผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้นกว่า 2,200 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 1,700 ราย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในรอบปีที่ผ่านมาไทยได้มีการประกาศใช้นิยามของ SME ใหม่ โดยอ้างอิงจากจำนวนรายได้ และการจ้างงานที่สามารถนำไปปรับใช้กับทุกประเภทธุรกิจและอุตสาหกรรมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการกำหนดนโยบายสำหรับ SME ได้ตรงเป้าหมายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายสาขา รายพื้นที่ และรายประเด็นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็ง และส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันได้ตรงจุด และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น สำหรับการส่งเสริมการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ MSME และ Startup ไทยนั้น ภาครัฐและเอกชนอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานระยะเวลาด้านสินเชื่อทางการค้าของภาคธุรกิจ และการพัฒนามาตรการส่งเสริม SME ให้เข้าถึงโอกาสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ในภาพรวมการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยจะมีแนวโน้มที่ดีต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ไทยยังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพและสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ MSME และ Startup ไทยให้สามารถแข่งขันได้กับผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ อย่างยั่งยืนและลดความซ้ำซ้อนในการพัฒนาผู้ประกอบการ MSME และ Startup ทั้งในแง่กลุ่มเป้าหมายและมิติการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญซึ่งปัจจุบันมีข้อสังเกตสำคัญว่า ภาครัฐขาดฐานข้อมูลในการติดตามและดูแลพัฒนาผู้ประกอบการ MSME และ Startup อย่างเป็นระบบจึงนำมาซึ่งการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ประเด็นหลักสำคัญคือการลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและเพิ่มศักยภาพในการส่งเสริม SME ควรเร่งรัดการพัฒนาระบบข้อมูลกลางของผู้ประกอบการ SME และ Startup เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อภาครัฐในการพัฒนานโยบายและต่อภาคเอกชนดำเนินธุรกิจ ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์อย่างยั่งยืนในการพัฒนาระบบนิเวศทางธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้แข็งแกร่ง ทำให้เกิดความหลากหลายทางขนาดของธุรกิจ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 17

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ – ความยากง่ายในการทำธุรกิจ (สนับสนุน)

● เป้าหมาย ●

เพิ่มความง่ายในการประกอบธุรกิจในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อันดับของประเทศไทยในการจัดอันดับความยากง่ายในการทำธุรกิจของธนาคารโลกดีขึ้น (อันดับปีฐาน พ.ศ. 2560 คือ อันดับที่ 27 จาก 190 ประเทศ)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและดึงดูดให้เกิดการลงทุนจากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อันจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

การจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business: EoDB) โดยธนาคารโลก (World Bank) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดสำคัญที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล สะท้อนถึงประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ ด้วยการวัดผลประเด็นสำคัญ 10 ด้าน ครอบคลุมทั้งขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ การอำนวยความสะดวก ต้นทุนค่าใช้จ่าย กฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ ตลอดจนจรรยาบรรณตั้งแต่การเริ่มต้นจัดตั้งธุรกิจ การดำเนินการ จนถึงการปิดกิจการ จึงเป็นข้อมูลที่มีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในรอบปี 2020 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจอยู่ในอันดับที่ 21 จาก 190 ประเทศทั่วโลก ยกระดับดีขึ้นจากอันดับที่ 27 ในปี 2019 โดยได้รับการประเมินผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญใน 2 ด้าน คือ (1) การขออนุญาตการก่อสร้าง (Construction Permits) จากการปรับลดขั้นตอน (Procedures) และระยะเวลา (Time) การขออนุญาตก่อสร้างจากเดิม 19 ขั้นตอน ลดลงเหลือเพียง 14 ขั้นตอน และจากเดิมใช้ระยะเวลา 118 วัน ลดลงเหลือเพียง 113 วัน และ (2) ด้านการคุ้มครองผู้ลงทุนเสียงข้างน้อย (Protecting Minority Investors) จากเดิมอยู่ในอันดับที่ 15 มาสู่อันดับที่ 3 ในปี 2020 ตามการเพิ่มขึ้นของคะแนนด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น (Ease of Shareholder Suits Index) ที่ไทยได้รับการประเมินสูงถึง 9 คะแนน จาก 10 คะแนน

ภาครัฐได้เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงด้านกฎหมายอย่างต่อเนื่องตามนโยบายเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน ผ่านคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน ซึ่งมีภารกิจในการเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และเป็นที่มาของการดำเนินโครงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่บังคับใช้ในปัจจุบัน (Regulatory Guillotine) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่ล้าสมัยหรือเป็นอุปสรรคต่อทำธุรกิจ โดยภายหลังจากการศึกษาการทบทวนกฎหมายแล้ว

ในรอบปี 2563 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2563 เพื่อเร่งรัดการขับเคลื่อนการลด ละ เลิก และปรับปรุงกฎหมายตามผลการศึกษาจากโครงการทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบ (Regulatory Guillotine) ในเชิงปฏิบัติ จัดมาตรการการกีดกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดตลาดเสรี ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและนักลงทุน ตลอดจนยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้พร้อมรับกับโอกาสและการเปลี่ยนแปลงทางการค้าที่รวดเร็วและรุนแรงจากการปรับตัวของเทคโนโลยียุคใหม่ และการเปิดตลาดการค้าเสรีที่จะมีมากขึ้นในอนาคตอันใกล้

ภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเงินดิจิทัล (e-payment) โดยมีนโยบายสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เช่น โครงการ Promptpay ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2560 เพื่อให้เป็นรากฐานสำคัญในการขยายการใช้งาน e-payment รวมทั้งนโยบายต่อเนื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการเงิน อาทิ การคืนภาษีของกรมสรรพากรผ่านช่องทาง e-payment การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนของภาครัฐในช่วงวิกฤติการณ์โควิด-19 อาทิ มาตรการเยียวยาผู้มีรายได้น้อย การโอนเงินของภาครัฐธุรกิจ การบริจาคเงินอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลให้การใช้งาน e-payment ในประเทศไทยเติบโตขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า จาก 49 ครั้งต่อคนต่อปี ในปี 2559 เป็น 151 ครั้งต่อคนต่อปีในปี 2563 (ณ เมษายน 2563)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ประเทศไทยจะได้รับการจัดอันดับที่ดีขึ้นในปี 2563 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีด้านที่ต้องเร่งรัดและยกระดับการพัฒนา เพื่อให้การประเมินคะแนนประกอบการจัดอันดับในปีต่อไปดีขึ้นโดยเฉพาะใน 2 ด้านคือ (1) ด้านการจดทะเบียนสินทรัพย์ (registering property) และ (2) ด้านการชำระภาษี (Paying Taxes) นอกจากนี้ยังคงต้องเผชิญความท้าทายสำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนผ่านไปสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ เพื่อลดขั้นตอนที่เป็นอุปสรรคและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐ รวมถึงการพัฒนากลไกการกำกับดูแลให้ตอบโจทย์รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ โดยลดขั้นตอน (Procedure) ลดระยะเวลาในการให้บริการ (Time) และลดต้นทุนของผู้ประกอบการ (Cost) อาทิ การทบทวนบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ และควรวรรณภารกิจการให้บริการสู่ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่แรงงาน นักธุรกิจ และนักลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความซ้ำซ้อนการทำงานของภาครัฐ นอกจากนี้ภาครัฐควรเร่งรัดการเปลี่ยนผ่านจากการดำเนินการภาครัฐสู่ดิจิทัลอย่างสมบูรณ์โดยเร็ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความคล่องตัวในการดำเนินงานของภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้งาน อาทิ ระบบ Block Chain มาใช้ในการตรวจสอบยืนยันธุรกรรมต่าง ๆ ระหว่างรัฐและเอกชน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 18

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Regional Integration Committee : คณะกรรมการขับเคลื่อน ด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค

● เป้าหมาย ●

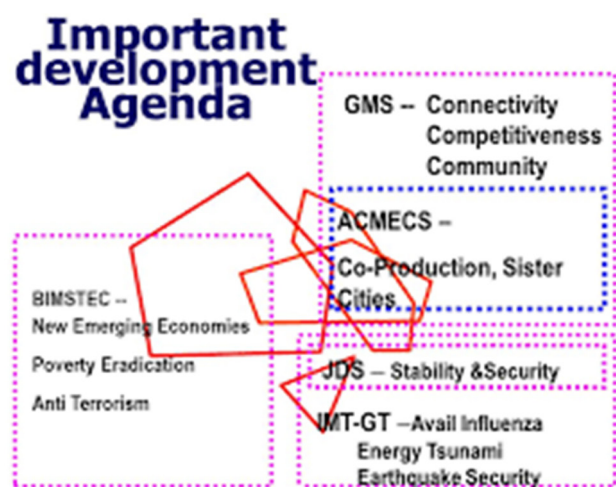
เพื่อให้มีองค์กรที่เป็นเจ้าภาพหลักในการวางแผนนโยบายด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค (Regional Integration) รวมถึงประสานและติดตามผลกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความต่อเนื่อง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดตั้งกลไกกลางเพื่อในการบูรณาการดำเนินงานด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีความร่วมมือระหว่างประเทศตามกรอบพหุภาคีและทวิภาคี ซึ่งรวมถึงกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค อาทิ ASEAN, GMS, IMT-GT, ACMECS, BIMSTEC และ Mekong River Commission (MRC) ไปจนถึงกรอบความร่วมมือในกลุ่มแม่น้ำโขงและประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ Mekong-Japan, Mekong-Korea, Mekong-Lancang Cooperation (MLC), Lower Mekong Initiatives (LMI) (ร่วมกับสหรัฐอเมริกา) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง รวมถึงความร่วมมือในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นความสนใจร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิก ภายใต้หลักการความร่วมมือและการบูรณาการในภูมิภาค (Regional Cooperation and Integration: RCI)

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) เป็นกลไกที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งเชิงกลยุทธ์และท่าทีของประเทศไทยในทุกกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2554 ไม่มีการใช้ประโยชน์จาก กพบ. ทำให้ขาดกลไกในการกำหนดท่าทีของไทยในเวทีต่างประเทศอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในกรอบภูมิภาค มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเพื่อหาหรือแนวทางการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีในกรอบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจำนวนมาก รวมทั้งการเจรจา FTA กับคู่เจรจาและการเข้าร่วมความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ความท้าทายสำคัญในการขับเคลื่อนการรวมกลุ่มในภูมิภาค คือยังขาดการบูรณาการของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ปัจจุบันที่มีกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และหลายกรอบความร่วมมือ ดำเนินการในพื้นที่เดียวกัน อาทิ GMS, ACMECS, BIMSTEC, Mekong River Commission (MRC), Mekong-Japan, Mekong-Korea, Mekong-Lancang Cooperation (MLC), Lower Mekong Initiatives (LMI) แต่ยังคงขาด การบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรมีหน่วยงาน กลางหรือคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดการ ขับเคลื่อนด้านการบูรณาการความร่วมมือให้เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนและความซ้ำซ้อนของประเด็น ความร่วมมือ ให้สามารถดำเนินการเชื่อมโยงประเทศไทย และประเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น **จึงเสนอให้มีการใช้ประโยชน์จากกลไกคณะกรรมการ พัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อน บ้าน (กพบ.) ที่มีอยู่แล้วในระบบการบริหารราชการ แผ่นดินของประเทศ เพื่อทดแทนการจัดตั้งคณะ อนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค ตามข้อเสนอของประเด็นปฏิรูปที่ 18** โดย กพบ. มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่ (1) กำหนดทิศทางนโยบาย และ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้ง การพัฒนาภายในประเทศเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศ เพื่อนบ้าน ภายใต้กรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

เป็นเอกภาพ เพื่อความมั่นคง สันติสุข และความเจริญ รุ่งเรืองในภูมิภาค (2) เสนอแนะแนวทางให้ความ ช่วยเหลือทางด้านการเงินและวิชาการแก่ประเทศ เพื่อนบ้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ เพื่อสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจของประเทศ ในอนุภูมิภาค (3) พิจารณา กลั่นกรอง และบูรณาการ แผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และนำเสนอ คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามขั้นตอนต่อไป (4) กำกับ ดูแล และประสานการดำเนินงานของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง มีเอกภาพ และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของ แผนงานความร่วมมือในกรอบต่าง ๆ รวมทั้งให้มีการ ประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานภายใต้กรอบ ต่าง ๆ และ (5) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือ หรือปฏิบัติงานในเรื่องใดได้ตามความ เหมาะสม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 19

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Clusters and Hubs: พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย

● เป้าหมาย ●

พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยและภูมิภาคอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

อุตสาหกรรมเป้าหมายได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยและภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นกลไกหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ประกอบไปด้วย ชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทรา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาค ปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศไทย ให้สามารถรองรับและยกระดับอุตสาหกรรมสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงและมีศักยภาพในการแข่งขัน เป็นฐานการสะสมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ ด้านการเกษตร - อุตสาหกรรมอาหาร - เศรษฐกิจชีวภาพและศูนย์กลางท่องเที่ยว และบริการในภูมิภาคและสาธารณสุข และการศึกษา อีกทั้งมี Clusters เป็นอุตสาหกรรมที่ช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศ เสริมสร้างและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันบนเวทีโลกได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนา Clusters และศูนย์กลางของอุตสาหกรรมเป้าหมาย คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้มีการดำเนินโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (EEC Project List) ซึ่งเป็นการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน อาทิ โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ 3 ช่วงที่ 1 โครงการพัฒนาสถาบันอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก

โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 โครงการซ่อมบำรุงอากาศยานอยู่ตะเภา (Maintenance Repair and Overhaul :MRO) โครงการเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (EECd) ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ โดยคาดว่าบางโครงการจะสามารถเปิดดำเนินการได้ในปี 2565 รวมถึงการกำหนดเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ แบ่งออกเป็น เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการในโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเช่น เขตส่งเสริมเมืองการบินภาคตะวันออก (EECa) เขตส่งเสริมรถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน (EECh) และเขตส่งเสริมนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ยังมีเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่ออุตสาหกรรมเป้าหมายที่ดำเนินการด้วยรูปแบบนิคมอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อลงทุนและพัฒนาพื้นที่เพื่อขายหรือให้เช่าในอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษยานยนต์และอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษโลจิสติกส์ ที่ผ่านมาเป็นช่วงต้นของการดำเนินการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพื่อรองรับการลงทุนในระยะต่อไป ซึ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่เพื่อสร้างความพร้อมของพื้นที่ ให้รองรับการลงทุนนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุนอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การที่โครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวอยู่ในระหว่างการ ดำเนินการ ซึ่งทำให้การลงทุนจากภาคเอกชนมีความชะลอตัว รวมถึงแรงงานในพื้นที่ยังมีทักษะความรู้ ที่ไม่เพียงพอและสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในพื้นที่ เพื่อดึงดูดและเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการลงทุนเพื่อขับเคลื่อนให้เกิด Clusters และศูนย์กลางอุตสาหกรรมเป้าหมาย ภาครัฐจะต้องเร่งรัดลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานให้แล้วเสร็จตามแผนการดำเนินงาน เพื่อรองรับความต้องการของนักลงทุน พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีความรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังต้องกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนให้มีความเหมาะสมแก่กลุ่มประเภทของอุตสาหกรรม ไปจนถึงการประชาสัมพันธ์และ การตลาดเชิงรุก

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

พัฒนาเมืองหลัก/ เมืองศูนย์กลางของภูมิภาค

● เป้าหมาย ●

การรวมกลุ่มกันในภูมิภาคและการสร้างอุตสาหกรรมต่าง ๆ นำมาซึ่งการเจริญเติบโตของเมืองใหม่ ๆ และกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

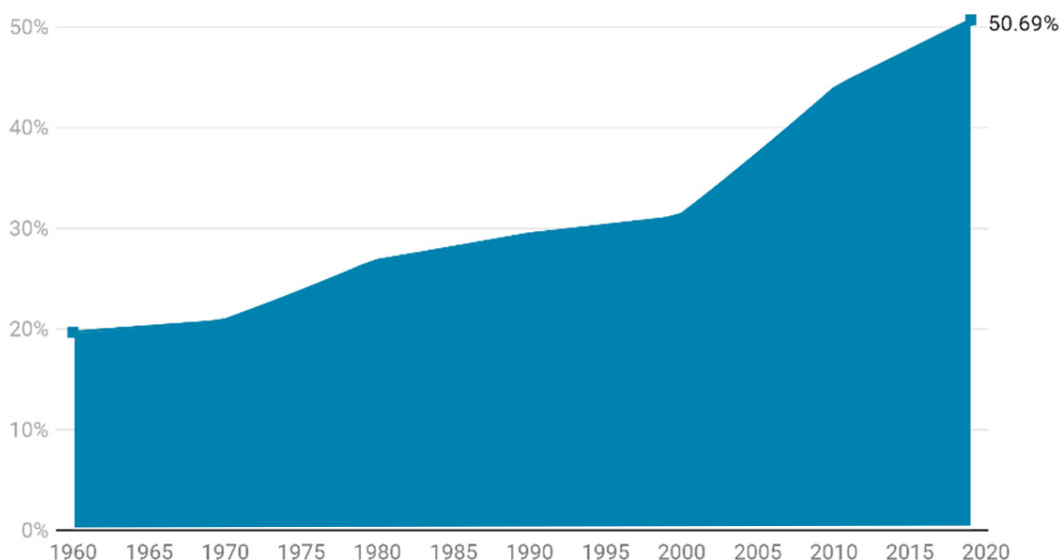
อัตราการเจริญเติบโตของเมือง (Urbanization Rate) ของพื้นที่เมืองหลักเพิ่มสูงขึ้น ประชากรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ความเป็นเมืองมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรมากขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2563 ประชากรเมืองคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 50.69 ของประชากรทั้งประเทศ (ธนาคารโลก, 2563) และมีการคาดการณ์ว่าสัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มเป็นร้อยละ 74.3 ภายใน 20 ปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) การพัฒนาเมืองในหลากหลายมิติจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในทุกระดับ และเป็นหนึ่งในประเด็นปฏิรูปที่มีระดับความสำคัญสูง โดยจะส่งเสริมการพัฒนาเมืองหลักและศูนย์กลางเพื่อเร่งรัดให้เกิดการกระจาย

ความเจริญสู่ภูมิภาค ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน และสร้างการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค โดยในช่วงที่ผ่านมา พบว่าการดำเนินการตามประเด็นการปฏิรูปที่ 20 ยังไม่เป็นไปตามระดับที่คาดหวัง เนื่องจากยังไม่ปรากฏผลลัพธ์การปฏิรูปอย่างเป็นรูปธรรม โดยยังไม่ได้ดำเนินการจัดตั้งอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาคเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองหลักและเมืองศูนย์กลางของภูมิภาค ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลให้ยังขาดการศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิรูปฯ ต่อไป

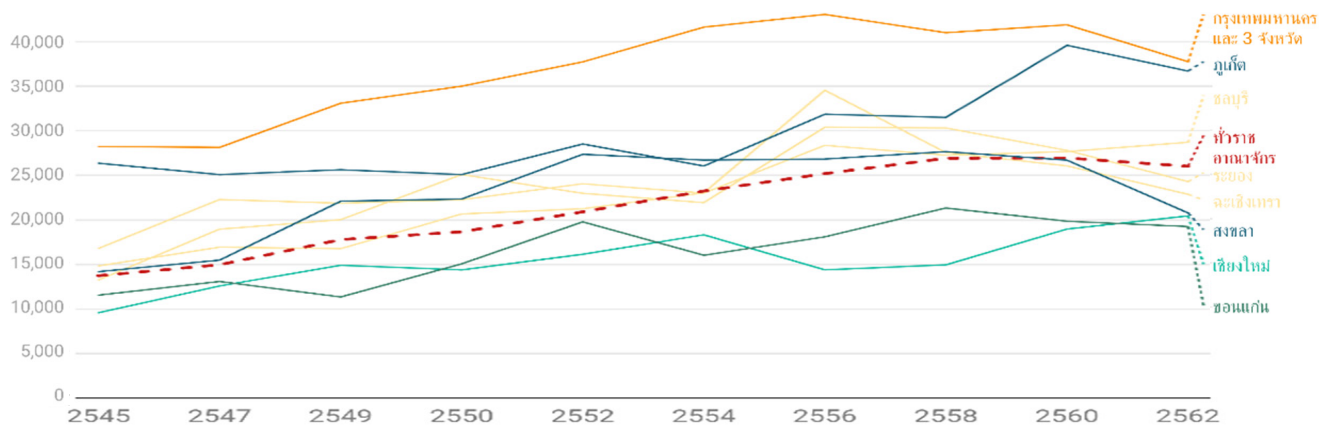
สัดส่วนประชากรเมืองของประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารโลก

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนในพื้นที่เมืองศูนย์กลาง (บาท)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2563 มีการรายงานผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ดำเนินแผนการสร้างพัฒนาการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรม โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้ดำเนินการโครงการเพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ตามบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรจังหวัดตาก/โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอุตสาหกรรมอาหาร (Food Cluster) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มมูลค่าภายใต้อัตลักษณ์ Andaman Brand ฯลฯ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพและเชื่อมโยงการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อยกระดับและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายจากการสร้างและเชื่อมโยงการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เป็นกลุ่มระดับ Super Cluster ซึ่งที่ผ่านมาเกิดความร่วมมือในการรวมกลุ่มจำนวน 8 กลุ่ม 160 กิจการ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในพัฒนาศักยภาพและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจพร้อมเติบโตเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่สามารถกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แผนการปฏิรูปเศรษฐกิจในประเด็นการพัฒนาเมืองหลัก/เมืองศูนย์กลางของภูมิภาคยังขาดความชัดเจนในรายละเอียด โดยเฉพาะในการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการศึกษา เพื่อยกระดับการพัฒนาคลัสเตอร์ในภูมิภาค การเจริญเติบโตของเมือง และการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นอย่างบูรณาการตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปประเทศ จากการติดตามสถานะการดำเนินงานในปัจจุบันพบว่า การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐ อาทิ การพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve ตามนโยบายรัฐบาล ซึ่งถึงแม้จะมีผลผลิตที่คาดหวังที่สามารถส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปฯ แต่ยังไม่ปรากฏเพียงนโยบายรายสาขาที่อาจนำไปสู่การพัฒนาที่เน้นหนักไปในมิติเศรษฐกิจอุตสาหกรรม โดยละเลยมิติอื่น ๆ เช่น มิติสิ่งแวดล้อม รวมถึงในมิติพื้นที่ การดำเนินโครงการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมยังคงมุ่งเป้าไปที่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ระบุในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เชียงใหม่ ขอนแก่น ภูเก็ต สงขลา และเมืองในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินการตามเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 20 อย่างเป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริงภายในช่วงระยะเวลาของแผนปฏิรูปฯ ควรพิจารณาระບุประเด็นการพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเพิ่มเป็นหนึ่งในวาระสำคัญของหน่วยงาน/คณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการพัฒนาภูมิภาคหรือพัฒนาเมืองศูนย์กลางอยู่แล้วในปัจจุบัน และใช้กลไกดังกล่าว เพื่อเร่งรัดให้เกิดการดำเนินการเพื่อพัฒนาคลัสเตอร์ในระดับภูมิภาค เร่งสร้างการเติบโตของเมืองใหม่ และกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นไทยอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 21

Regional Headquarters/ ศูนย์วิจัยและพัฒนา/Trading Centers/ Treasury Centers

● เป้าหมาย ●

เพื่อดึงดูดให้องค์กรระดับนานาชาติเข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทย (โดยเฉพาะใน กทม. และ EEC) และดึงดูดการลงทุนโดยตรง โดยเฉพาะการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาที่จะทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความชำนาญสู่ประเทศไทย รวมถึงเพิ่มการจ้างงานในระดับที่มีค่าตอบแทนสูง

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

(1) เพิ่มจำนวนสำนักงานขององค์กรระดับนานาชาติในไทย (2) เพิ่มจำนวนการจ้างงานในองค์กรระดับนานาชาติในไทย และ (3) เพิ่มมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งของรากฐานอุตสาหกรรมเป้าหมายและภาคการผลิตที่เกี่ยวข้อง โดยเมื่อพิจารณาในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน สถาบันและระบบการเงิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พบว่า ไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะผลักดันให้เป็นศูนย์กลางในการทำธุรกิจในภูมิภาค โดยอาจส่งเสริมในรูปแบบมาตรการดึงดูด Regional Headquarters/ศูนย์วิจัยและพัฒนา/Trading Centers/Treasury Centers ในพื้นที่ทุกภาคทั่วประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครและเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้เกิดโครงข่ายเชื่อมโยงจากเมืองศูนย์กลางไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษในภูมิภาค กล่าวคือ ถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์วิจัยและพัฒนาในระดับนานาชาติในส่วนกลาง ต่อยอดไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมและห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาคได้

ปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ EEC ทั้งหมด 8 แผน ประกอบด้วย (1) แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (2) แผนปฏิบัติการการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย (3) แผนปฏิบัติการการพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี (4) แผนปฏิบัติการการพัฒนาและ

ส่งเสริมการท่องเที่ยว (5) แผนปฏิบัติการการพัฒนาเมืองใหม่และชุมชน (6) แผนปฏิบัติการพัฒนาศูนย์กลางธุรกิจและศูนย์กลางการเงิน (7) แผนปฏิบัติการการประชาสัมพันธ์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการกับประชาชน และ (8) แผนปฏิบัติการการเกษตร ชลประทาน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งนอกจากนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามมาตราส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ EEC ปี 2563 – 2564 แล้ว นักลงทุนยังจะได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เพิ่มเติม อาทิ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรการลดหย่อนภาษีในอัตรา 3 เท่าของต้นทุนงานวิจัยและพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี การอนุญาตให้หน่วยงานต่างประเทศสามารถถือครองที่ดินและอสังหาริมทรัพย์สำหรับการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น ดังนั้น การมีแผนพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจนและมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่เป็นรูปธรรมทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้น

มูลค่าและอัตราการขยายตัวของ Inflows, Outflows และ Net FDI (หน่วย : ล้านบาท)

	2560	2561	2562	2563 ม.ค.-มิ.ย.
Foreign Direct Investment	281,254.60 (122.90)	426,209.47 (51.54)	150,163.45 (-64.77)	69,479.15 (-7.86)
Inflow	1,938,500.15 (-5.88)	1,947,776.62 (0.48)	1,845,540.36 (-5.25)	855,230.38 (-9.40)
Outflow	1,657,245.55 (-14.29)	1,521,567.15 (-8.19)	1,695,376.91 (11.42)	785,751.23 (-9.54)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

การดำเนินงานที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ (Net FDI) พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี 2561 จากการลงทุนในภาคการผลิต โดยเฉพาะการผลิตเครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์ เกล็ดภัณฑ์ เครื่องจักรและเครื่องมือ ยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง เพอร์นิเจอร์ กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย อย่างไรก็ตามการลงทุนจากต่างประเทศมีแนวโน้มลดลงในปี 2562 และ 2563 ในไตรมาส 1 และ 2 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง ในขณะที่การผลิตเพอร์นิเจอร์ขยายตัวสูงขึ้นอย่างมากในปี 2561 แต่ขยายตัวลดลงในช่วงปี 2562 – 2563 ส่วนหนึ่งอันเนื่องมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลัก ได้ยกเลิกการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อดึงดูดการลงทุนจากผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในพื้นที่เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) อาทิ โรงงานต้นแบบไบโอรีไฟเนอรี โครงการสร้างเครื่องกำเนิดแสงซินโครตรอนระดับพลังงาน 3 GeV และห้องปฏิบัติการ และศูนย์นวัตกรรมการผลิตยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยการกระตุ้นให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมของไทยในยุค 4.0 จากความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะสามารถสนับสนุนการต่อยอดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ในปี 2562 ได้มีการจัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue : ACSDDSD) ขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์ของอาเซียนแห่งใหม่ที่จะดำเนินการทำหน้าที่สนับสนุนการประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมอาเซียน เสริมสร้างขีดความสามารถประเทศสมาชิก และส่งเสริมการหารือและความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายในประชาคมอาเซียนด้วยตนเอง และร่วมกับภาคีภายนอกของภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้มีการผลักดันนโยบายในการสร้างฐานให้อุทยาน วิทยาศาสตร์ภูมิภาคแต่ละแห่งเป็นศูนย์กลางด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่ภาคเอกชน และผู้สนใจในทุกระดับ เปรียบเสมือนประตูผ่านเพื่อให้ ท้องถิ่นมีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือ อีกทั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดองค์รู้ด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและพัฒนาไปสู่พื้นที่ ส่งผลให้ มีผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและพัฒนากระจายอยู่ในพื้นที่ ทั่วประเทศ เป็นการสร้างความเข้มแข็งในด้านดังกล่าว ของประเทศ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ ให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศอีกทางหนึ่ง โดยได้มอบหมายให้สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการ ส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ (สอว.) (Science Park Promotion Agency : SPA) สนับสนุนการดำเนินงาน อุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค 3 แห่ง 14 มหาวิทยาลัย

ได้แก่ อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ (Northern Science Park) 7 มหาวิทยาลัย อุทยานวิทยาศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeastern Science Park) 4 มหาวิทยาลัย และอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้ (Southern Science Park) 3 มหาวิทยาลัย เนื่องจาก มหาวิทยาลัยมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้าน องค์ความรู้ ด้านกำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและ ประสบการณ์สูง รวมทั้งความพร้อมด้านหลักสูตรและ เครื่องมือที่มีจำนวนมาก โดยผ่านการดำเนินงานใน 5 แผนงานหลัก ได้แก่ (1) การบ่มเพาะธุรกิจวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (2) การพัฒนาบริการอุทยาน วิทยาศาสตร์ (3) การพัฒนาขีดความสามารถทาง เทคโนโลยีและวิจัยของภาคเอกชนในพื้นที่ (4) การวิจัย ร่วมกับภาคเอกชน และ (5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อุทยานวิทยาศาสตร์ ซึ่งขณะนี้ ศูนย์อำนวยการอุทยาน วิทยาศาสตร์ 3 แห่ง ได้แก่ ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) และภาคใต้ (จังหวัดสงขลา) ได้ดำเนินการแล้วและสามารถให้บริการ ภาคเอกชนได้ทั่วถึงทั่วประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 22

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Borderless Trade: ขจัดอุปสรรคทางการค้า

● เป้าหมาย ●

ขจัดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิต การขนส่งสินค้าและบริการที่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ 9 – 21 และสร้างความสามารถทางการแข่งขันทั้งของประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สู่การเป็นแหล่งการผลิตสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนสู่ประเทศไทยและภูมิภาคในระยะยาว รวมทั้งช่วยให้กิจกรรมทางการผลิตที่ใช้แรงงานสูงกระจายไปสู่ภูมิภาคได้สะดวกขึ้น และส่งให้ประเทศไทยก้าวสู่การผลิตสินค้าและบริการในระดับที่มีมูลค่าสูงขึ้น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนอุปสรรคทางการค้าลดลง มูลค่าการส่งออก - นำเข้าของไทยและประเทศ - CLMV และภูมิภาคเพิ่มขึ้น และมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศและการลงทุนของไทยใน CLMV เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การส่งเสริมการค้าชายแดนเป็นนโยบายการพัฒนาที่ไทยให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาเมืองชายแดนการยกระดับด้านชายแดนตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อการเชื่อมโยงบริเวณชายแดนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นนโยบายที่ภาครัฐและภาคเอกชนของไทยและภูมิภาคร่วมกันดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง มุ่งสร้างให้ประเทศไทยและภูมิภาคเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของห่วงโซ่การผลิตโลก (Global Value Chain) โดยหนึ่งในปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการก้าวสู่เป้าหมายดังกล่าว คือ การเร่งรัดการขจัดอุปสรรคทางการค้าโดยเฉพาะอุปสรรคที่มีต่อการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิต การขนส่งสินค้าและบริการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดดำเนินการส่งเสริมปัจจัยสนับสนุนและลดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างกันในภูมิภาคในหลายรูปแบบ อาทิ การเร่งรัดการลงทุนเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน การเชื่อมโยงพื้นที่เมืองและชายแดน โดยในรอบปี 2563 ภาครัฐได้ทุ่มงบประมาณกว่า 6,920.9 ล้านบาท ในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนต่อเนื่องจากงบประมาณกว่า 8,757 ล้านบาทในปี 2562 รวมถึงการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้เป็นฐานการผลิตสำคัญของภูมิภาคด้วยงบประมาณกว่า 16,036 ล้านบาทในปี 2563 และมีการลงทุนเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมพื้นที่เมืองและชายแดน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกทางการค้าพิธีการทางศุลกากรการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ (NSW) อย่างต่อเนื่องตามแผนการพัฒนาระยะยาว นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามแดนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การดำเนินการตามข้อตกลงการส่งเสริมการขนส่งข้ามแดนในภูมิภาค GMS-CBTA ในระยะทดลอง (Early Harvest) หากพิจารณามูลค่าการค้าชายแดนของไทยและประเทศเพื่อนบ้านในรอบปี 2562 มีมูลค่ารวม 1,337 ล้านบาท หรือหดตัวลงร้อยละ 3.43 เทียบกับปีก่อนหน้า แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า

การค้าชายแดนในบางพื้นที่ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง อาทิ การส่งออกชายแดนไทย-กัมพูชา และการนำเข้าบริเวณชายแดนไทย—เมียนมา ในขณะที่มูลค่าการส่งออกของ ASEAN ในภาพรวมชะลอตัวลงในปี 2562 อยู่ที่ 1,427,178.91 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากมูลค่า 1,448,056.50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2561 แต่มูลค่าการส่งออกเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV กลับเติบโตขึ้นในปี 2562 อยู่ที่ 304,311 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จาก 278,425.33 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2561 สะท้อนถึงศักยภาพในการแข่งขันและการดึงดูดการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้นของภูมิภาคในการเชื่อมโยงกันสู่การเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของ Global Value Chain

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาผลการประเมินคะแนน Trade Facilitation Performance โดย OECD พบว่าในปี 2562 ไทยได้คะแนนรวม 1.439 จาก คะแนนเต็ม 2.0 ดีขึ้นจากปี 2560 ที่ได้คะแนนประเมินผลดังกล่าวเพียง 1.377 คะแนนสำหรับภาพรวมการดำเนินจัดอุปสรรคทางการค้าที่มีผลมาจากมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures) ไทยมีการลดลงของอุปสรรคทางการค้าในกลุ่มมาตรการปกป้องทางการค้าจากเดิม 8 มาตรการ เหลือเพียง 4 มาตรการในรอบปี 2562 และ 2563 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน CLMV ขยายตัวขึ้นจาก 21,362.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2561 เป็น 22,837.80 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2562 ในขณะที่การลงทุนของไทยในกลุ่มประเทศ CLMV เติบโตอย่างก้าวกระโดดในปี 2562 โดยมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงในกลุ่ม CLMV สูงถึง 162,983.51 ล้านบาท จากเดิม 51,787.13 ล้านบาทในปี 2561

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศ สงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐและจีน เป็นความท้าทายและโอกาสสำคัญของไทยและประเทศในภูมิภาคในการพัฒนาและอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายทางการค้าระหว่างกันเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการแข่งขันของไทยและภูมิภาคสู่การเป็นฐานการผลิตสำคัญของโลก นอกจากนี้ไทยยังเผชิญความท้าทายสำคัญในการเร่งรัดการเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานสากล เนื่องจากการจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เร่งพัฒนากลไกการทำงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตามความตกลงระหว่างประเทศที่ไทยได้ให้สัตยาบรรณไว้ โดยอาจพิจารณากลไกการขับเคลื่อนที่มีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชนของไทยและเพื่อนบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลเพื่อให้สามารถจัดอุปสรรคทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 23

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน

● เป้าหมาย ●

เพื่อขจัดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายคน ดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพ และอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การศึกษา ตลอดจนการรับบริการด้านการสาธารณสุขในภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

เพิ่มนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญ นักศึกษา และผู้เข้ารับบริการทางสาธารณสุขจากต่างประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งการสร้างอุตสาหกรรมเป้าหมายระดับภูมิกานั้น นอกเหนือจากจะต้องอาศัยนโยบายพัฒนาเขตพื้นที่ การเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการขจัดอุปสรรคด้านการค้าแล้ว การยกระดับและการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนก็มีความสำคัญมากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมมูลค่าสูงที่จำเป็นต้องอาศัยแรงงานทักษะสูง โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวทักษะสูงในอุตสาหกรรมเป้าหมายมูลค่าสูง ซึ่งจะต้องปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสร้างแรงจูงใจในการดึงดูดกำลังคนศักยภาพเข้าในประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงมกราคม – กันยายน 2563 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวจำนวน 6.7 ล้านคน ลดลงจาก 25.9 ล้านคน ในปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 77.3 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2563) เช่นเดียวกับกับแรงงานต่างด้าวทักษะสูง ตามนิยามในพระราชกำหนดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พบว่าในเดือนตุลาคม 2563 มีจำนวน 42,131 คน ลดลงจาก 47,117 คน ในช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนหน้า หรือลดลงร้อยละ 10.6 (กรมการจัดหางาน 2563) อันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการดำเนินมาตรการจำกัดการเดินทางข้ามประเทศมาตรการปิดประเทศ (Lockdown) ทำให้ลดปริมาณการเดินทางที่ไม่จำเป็น ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 เป็นต้นมา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจำนวนการเคลื่อนย้ายคนข้ามประเทศจะลดลงจากสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ แต่ก็มีอาจปฏิเสธได้ว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประเด็นปฏิรูปที่ 23 ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ สถานการณ์ดังกล่าวยังอาจเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายและการค้ามนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มลักลอบเข้ามาในประเทศไทยทางช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศต้นทางมายังประเทศไทยที่มีการควบคุมการแพร่ระบาดได้ดีกว่า รวมทั้งแสวงหาโอกาสการทำงานในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อยกระดับมาตรฐานและควบคุมความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดน จึงควรพิจารณาจัดตั้งคณะทำงานด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียนขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมทั้งประเด็นเรื่องการคัดกรองโรคอุบัติใหม่ อาชญากรรม และปัญหาในมิติอื่น ๆ โดยร่วมกันหาแนววิถีปฏิบัติการจัดจ้างแรงงานต่างด้าวทักษะพื้นฐาน-ทักษะสูง การผ่อนคลายด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับในการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานต่างด้าวทักษะสูงเข้ามาทำงานในภูมิภาค อาทิ การอำนวยความสะดวกด้านการต่อวีซ่า การให้ความคุ้มครองด้านสิทธิของแรงงานและรวมไปถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลและความมั่นคงปลอดภัยด้านอื่น ๆ และการส่งกลับแรงงานที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเชื่อมโยงฐานข้อมูลแรงงานเข้ากับฐานข้อมูลสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประเทศในประเด็นความมั่นคง และความปลอดภัยของทรัพย์สิน ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 24

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เร่งรัดการเจรจากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย

● เป้าหมาย ●

เพื่อมุ่งเน้นการเจรจาการค้ากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จีน อินเดีย และบังกลาเทศ ซึ่งมีบทบาทหลักในการขยายตลาดและห่วงโซ่อุปทานสู่ระดับภูมิภาค โดยเน้นการจัดอุปสรรค การสนับสนุนการค้าการลงทุน และการเสริมสร้างอุตสาหกรรมระดับภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศไทยมีข้อตกลงทางการค้ากับประเทศเป้าหมาย เพิ่มมูลค่าการค้ากับประเทศเป้าหมาย รวมทั้งเพิ่มมูลค่าการลงทุนในไทยและภูมิภาค

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงข้ออำนาจทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในโลก ซึ่งแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะยังคงมีเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับต้น ๆ ของโลกก็ตาม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้ามามีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและห่วงโซ่คุณค่าโลกอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษหลังนี้ที่จีนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการค้า เป็นพันธมิตรสำคัญในห่วงโซ่การผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งเน้นย้ำถึงบทบาทที่จีนเป็นทั้งเป็นคู่ค้าและคู่แข่งของทุกประเทศในตลาดโลก

การรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งกลุ่มที่เป็นองค์การระหว่างประเทศหรือระดับภูมิภาค อาทิ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (APEC) และอาเซียน (ASEAN) รวมถึงแผนงานและกรอบความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค อาทิ GMS, IMT-GT, ACMECS, BIMSTEC, Mekong-Japan,

MLC, MRC, Mekong-Korea และ Mekong-Ganga ซึ่งหากสามารถรวมตัวและมีความเป็นปึกแผ่นก็จะทำให้ศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นขั้วพลังที่สำคัญในภูมิภาคและสามารถถ่วงดุลกับประเทศมหาอำนาจได้ อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคนี้ยังมีจุดอ่อนต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงความขัดแย้งด้านอธิปไตยและประวัติศาสตร์ เช่น ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ทะเลจีนตะวันออก และคาบสมุทรเกาหลี ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ภูมิภาคนี้เป็นส่วนหนึ่งในสมการของการดำเนินความสัมพันธ์ภาพใหญ่ระหว่างประเทศมหาอำนาจที่มีผลประโยชน์ในระดับโลก ดังนั้น การเร่งรัดการเจรจาความร่วมมือและการเจรจาทางการค้ากับประเทศกลุ่มเป้าหมายภายใต้กรอบเจรจาใหม่ ๆ จึงนับเป็นวาระการพัฒนที่สำคัญของประเทศไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2562 ในวาระที่ประเทศไทยเป็นประธานอาเซียน ไทยได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและเร่งรัดการเจรจาความตกลงการค้าภายใต้กรอบ Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) ซึ่งเป็นความตกลงพันธมิตรทางการค้าในระดับภูมิภาคที่เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง ASEAN ทั้ง 10 ประเทศ กับคู่ภาคี 6 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2563 ในโอกาสการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 37 และการประชุมสุดยอดผู้นำ RCEP ครั้งที่ 4 ผ่านระบบการประชุมทางไกล ผู้นำประเทศ RCEP ทั้ง 15 ประเทศ (ยกเว้นอินเดีย) ได้ประกาศแถลงการณ์ร่วม และเป็นสักขีพยานการลงนามในความตกลง RCEP ของรัฐมนตรี RCEP ซึ่งถือเป็นกลุ่มความตกลงทางการค้าการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดในโลก ส่งผลให้เกิดโอกาสทางการค้าใหม่ ๆ แก่สินค้าและบริการที่ประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน และกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางการค้าสู่ตลาดใหม่ ๆ ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ความตกลง RCEP คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในช่วงกลางปี 2564 ภายหลังที่แต่ละประเทศได้ให้สัตยาบันผ่านกระบวนการขั้นตอนภายในประเทศแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญของการบรรลุเป้าหมายการเจรจาการค้ากับกลุ่มประเทศเป้าหมาย คือความไม่แน่นอนทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจที่จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำตามวาระการครองตำแหน่ง เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น ซึ่งอาจทำให้นโยบายการค้าระหว่างประเทศปรับเปลี่ยนตามผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง อีกทั้งภาวะความถดถอยทางเศรษฐกิจเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็นับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศมหาอำนาจชะลอการเจรจาการค้ากับกลุ่มประเทศเป้าหมาย และหันมามุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในประเด็นการปฏิรูปที่ 24 เร่งรัดการเจรจากับประเทศกลุ่มเป้าหมาย ประเทศไทยควรใช้ประโยชน์จากความสามารถในการรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่นานาประเทศมีความเชื่อมั่นต่อระบบสาธารณสุขของไทย ในการสร้างพันธมิตรการค้าระหว่างประเทศ โดยอาจยื่นข้อเสนอความช่วยเหลือด้านการสาธารณสุขในการเพิ่มข้อตกลงทางการค้ากับประเทศเป้าหมาย หรือขยายโอกาสในการลงทุนทั้งในไทยและภูมิภาค นอกจากนี้ อาจส่งเสริมการลงทุนธุรกิจบริการสุขภาพในประเทศเป้าหมายที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 25

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทย ลงทุนในต่างประเทศ

● เป้าหมาย ●

ใช้ที่ตั้งของประเทศไทยอันเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในภูมิภาคให้เป็นประโยชน์สำหรับการขยายโอกาสให้ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs ได้มีโอกาสขยายตลาดและ/หรือการผลิตสู่ภูมิภาค เพื่อช่วยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในระดับนานาชาติ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

เพิ่มการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย และเพิ่มรายได้จากต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป นโยบายทางการค้าและการลงทุนที่เสรีในโลกปัจจุบันนำไปสู่การเสริมสร้างให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการเปิดโอกาสทางธุรกิจในตลาดใหม่จำนวนมาก ซึ่งการที่ไทยจะมุ่งเน้นการค้าแค่ตลาดในประเทศอาจไม่เพียงพอ จึงต้องดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam) และอาเซียน เพื่อขยายตลาดการลงทุนให้กว้างขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน ตลอดจนหนุนส่วนการพัฒนานอกภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยสามารถใช้จุดเด่นในเรื่องที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ในการแสวงหาวัตถุดิบและแรงงานเพื่อขยายฐานการผลิต แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนบทบาทของไทยในการเป็นชาติการค้า และก้าวไปเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญของภูมิภาค ทั้งนี้ การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทยเป็นหนึ่งในแนวนโยบายที่สำคัญของภาครัฐ ซึ่งผลักดันผ่านยุทธศาสตร์เชิงรุกกว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทยอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการดำเนินการมาตรการส่งเสริมการลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างประเทศเป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 การลงทุนโดยตรงของนักลงทุนไทยในต่างประเทศมีมูลค่า 314,233.17 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีการลงทุนในต่างประเทศ 561,950.91 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนการลงทุนในประเทศกลุ่มอาเซียนสูงถึง 96,470.51 ล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุค่าเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปที่ 25 ที่กำหนดไว้ในปี 2565 ได้ ทั้งนี้ การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในภาคการผลิต มีมูลค่า 148,471.94 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาคือการขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีการดำเนินนโยบายอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการ อาทิ การส่งเสริมองค์ความรู้ในด้านการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการไทย และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการลงทุนในต่างประเทศแก่นักลงทุน เจ้าของธุรกิจ ทายาทธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรในการบริการงานในต่างประเทศ โดยผ่านการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Thailand Oversea Investment Centre: TOI) รวมทั้งมีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมและดูแลผู้ประกอบการและนักลงทุนไทยในต่างประเทศผ่านโครงการการทูตเพื่อประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ตลอดจน การแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นอันเป็นผลจากการเปิดเสรีการค้า และการลงทุน รวมถึงความท้าทายที่เกิดขึ้นของรูปแบบ การประกอบธุรกิจใหม่ ๆ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วย สำคัญจนเกิดเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการประกอบกิจการ หรือลงทุนในธุรกิจใหม่ ๆ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ การยกเลิกการลงทุนนอกประเทศ และมาตรการปิดเมือง ทั่วโลกเพื่อควบคุมการระบาดของโรคอาจส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่มูลค่า ทำให้หลายบริษัทพิจารณาเน้นการผลิต ในประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการโดยเฉพาะ SMEs ยังต้องได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการไปลงทุน ในต่างประเทศ เนื่องจากการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการลงทุน ในต่างประเทศยังขาดยุทธศาสตร์การลงทุนในตลาดต่าง ๆ ที่ระบุถึงนโยบายที่เป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่เป็นการเน้น ให้ข้อมูลการลงทุนมากกว่าจัดทำมาตรการส่งเสริม การลงทุนในต่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยลงทุน ในต่างประเทศนั้น จำเป็นต้องมีการส่งเสริมมาตรการ เชิงรุกโดยใช้กลไกที่มีอยู่เดิมในการสนับสนุนและเร่งรัด ให้เกิดการขยายตัวของการลงทุนของนักลงทุนไทย ในต่างประเทศ ทั้งการแนะนำนักลงทุนเพื่อเปิดตลาด การลงทุนใหม่ และการบูรณาการการทำงานของทีม ประเทศไทยในต่างประเทศให้เข้าถึงกลุ่มผู้ประกอบการ และนักลงทุนไทยรายใหม่ ๆ และยกระดับศูนย์ข้อมูลการ ลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นให้เข้ากับสถานการณ์โลกที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี และความท้าทายที่เกิดขึ้นจากโรคระบาด เพื่อที่จะพร้อม รับมือและเป็นที่ปรึกษาด้านการลงทุนให้แก่นักลงทุน และผู้ประกอบการไทยที่ประสบปัญหา และเร่งจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การลงทุนในต่างประเทศซึ่งต้องมื การวิเคราะห์ตลาดและสาขาการลงทุนที่ควรได้รับ การสนับสนุนให้มีการลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจน มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศสำหรับผู้ ประกอบการไทย ทั้งมาตรการจูงใจทางการเงินและ

ไม่ใช่ทางการเงิน โดยการช่วยเหลือทางการเงินอาจรวมถึงการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบโดยเฉพาะ SMEs เข้าถึงแหล่งเงินทุนและการประกันการลงทุน ตลอดจนนโยบายยกเว้นภาษี ในขณะที่เดียวกันก็ควรมีการจัดตั้ง หน่วยงานเฉพาะที่จะเป็นหน่วยงานกลางในการสนับสนุนให้ SMEs ขยายธุรกิจ โดยเป็นตัวกลางประสานร่วมมือ กับบริษัทขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถขยายฐานการลงทุนไปยังต่างประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 26

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Connectivity : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศ

● เป้าหมาย ●

จัดอุปสรรคด้านการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงตลาดและแหล่งการผลิตในห่วงโซ่อุปทาน และการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนในภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ลดต้นทุนและระยะเวลาในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ ทั้งนี้ ในปี 2562 ประเทศไทยมีต้นทุนค่าขนส่งสินค้าร้อยละ 6.7 ต่อ GDP หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 49.7 ของต้นทุนโลจิสติกส์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้นโดยลำดับ ซึ่งในปี 2563 อยู่ในอันดับที่ 44 ดีขึ้นจากในปี 2562 ที่อยู่ในอันดับที่ 45 อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศพึ่งพาการเดินทางและขนส่งสินค้าทางถนน ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาโครงข่ายทางถนนให้มีความครอบคลุมพื้นที่ในอดีตที่ผ่านมา ประกอบกับการขนส่งทางถนนยังมีความได้เปรียบกับการขนส่งรูปแบบอื่นๆ ที่เป็นรูปแบบการขนส่งที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าตั้งแต่จุดต้นทางจนถึงจุดหมายปลายทาง แต่เนื่องจากการขนส่งทางถนนเป็นรูปแบบการขนส่งที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงสุด ทำให้รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและขนส่งสินค้าทางรางและทางน้ำเพิ่มขึ้นเพื่อลดต้นทุนและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประชาชนและผู้ประกอบการในภาคส่วนต่างๆ ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้มีนโยบายเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าภายในประเทศ เนื่องจากเป็นรูปแบบการขนส่งที่สามารถพัฒนาให้มีความครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้ดีกว่าการขนส่งทางน้ำที่อาจจะมีข้อจำกัดทางกายภาพ โดยปัจจุบัน รฟท. อยู่ระหว่างการก่อสร้างรถไฟทางคู่และทางสายใหม่จำนวนรวม 9 เส้นทาง ระยะทาง 1,674 กม. และคาดว่าจะเปิดให้บริการได้ครบทุกเส้นทางในปี 2569 เป็นต้นไป และ ขบ. อยู่ระหว่างการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าทางรางในบริเวณประตูการค้าหลักที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จ.เชียงราย ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2563 และศูนย์การขนส่งชายแดน จ.นครพนม ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2567 นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบยังอยู่ระหว่างการพัฒนาท่าอากาศยานและท่าเรือหลักที่สำคัญ เพื่อรองรับการเดินทางระหว่างประเทศและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ต่างๆ อาทิ การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดระยะที่ 3 ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2568 การพัฒนาท่าอากาศยานอุตรดิตถ์ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการในปี 2567

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านคมนาคมขนส่งของประเทศได้ดำเนินการโดยหน่วยงานรับผิดชอบที่มีอำนาจและหน้าที่เฉพาะด้าน โดยมีการพิจารณาศึกษาความเหมาะสมเป็นราโครงการ และยังขาดการพิจารณาแนวทางการบูรณาการการใช้ประโยชน์จากการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ร่วมกัน ทำให้มีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้เคียงกันในพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปริมาณความต้องการเดินทางและขนส่งสินค้าอยู่ในระดับสูง อาทิ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ย่านชุมชนและเมือง **นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละด้าน ยังไม่สามารถประสานแผนการพัฒนาร่วมกันทั้งในด้าน** **แผนการเปิดให้บริการและการให้บริการภายหลังจาก** **การเปิดให้บริการ** เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการขนถ่ายหลายครั้ง (Double Handling) และอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางและขนส่งสินค้าของประชาชนให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ โครงการพัฒนาศูนย์ขนส่งสินค้าทางรถไฟ (SRTO) การจัดการถจกร 20 ตัน/เพลา และการสรรหาเอกร่วมลงทุนในสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่องที่ลาดกระบัง กระบัง **ส่งผลให้ในช่วงที่ผ่านมาการขนส่งสินค้าทางรถไฟ ในเส้นทางดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง** **แม้ว่าจะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นก็ตาม**

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย กระทรวงคมนาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งเป็นรายพื้นที่บนเงื่อนไขของการกำหนดให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักที่ใช้ในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศ โดยอาจจะเริ่มดำเนินการในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอยู่ในลำดับสูงเป็นลำดับแรก ทั้งนี้ แผนการลงทุนฯ อย่างน้อยควรต้องมีการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการลงทุน ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการเดินทางและขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบ การกำหนดโครงสร้างอัตราค่าบริการและรูปแบบการบริหารจัดการที่ครอบคลุมตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการพิจารณานำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการด้วย ซึ่งจะช่วยให้ลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงตลาดและแหล่งการผลิตในห่วงโซ่อุปทาน และอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศและดึงดูดการลงทุนในภูมิภาคได้ตามเป้าหมายต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 27

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

Connectivity : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาค

● เป้าหมาย ●

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศสามารถเสริมศักยภาพให้ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาค

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกลไกการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับ CLMVT ให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การผลักดันวาระพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมต่อไทยและประเทศในภูมิภาคและการพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน การเสริมศักยภาพของประเทศให้ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของภูมิภาคที่ใช้ประโยชน์จากการมีที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ที่ดีของประเทศไทยในภูมิภาคจะทำให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและมุ่งไปสู่การพัฒนาของภูมิภาคร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมต่อไทยและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม CLMV (Cambodia-Lao PDR-Myanmar-Vietnam) ซึ่งมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงและยังมีความต้องการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอีกมากในอนาคต ซึ่งจะเป็นโอกาสในความร่วมมือและช่วยสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

การพัฒนา มีกลไกและขั้นตอนการดำเนินงานในการสร้าง Platform การทำงานร่วมกันระหว่างไทยและ CLMV ผ่านกรอบความร่วมมือที่สำคัญ อาทิ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่าง

ประเทศสมาชิก ได้แก่ กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย และส่งเสริมความเจริญอย่างยั่งยืนในอนุภูมิภาค รวมถึงความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion: GMS)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี โดยการเร่งรัดขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือเพื่อการเชื่อมโยงทางกายภาพระหว่างประเทศทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคตามแผนแม่บทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ สำหรับความร่วมมือระดับ CLMVT ในปี 2561 ในการประชุมผู้นำยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ACMECS ได้รับรองแผนแม่บท ACMECS Connectivity Master Plan มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงแบบไร้รอยต่อในอนุภูมิภาค การสอดประสานด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาภูมิภาคในลักษณะยั่งยืนและมีนวัตกรรม (Smart and Sustainable ACMECS) และในปี 2563 ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส ACMECS ได้เห็นชอบในหลักการการจัดตั้ง ACMECS Development Fund ซึ่งเป็นกองทุนสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ทั้งนี้ ประเทศไทยอยู่ระหว่างการผลักดันในการสร้างกลไกการทำงานของ ACMECS Development Fund และเร่งรัดให้เกิดการจัดตั้งสำนักเลขาธิการ AMCECS เพื่อให้มีเจ้าภาพหลักในการผลักดันวาระการพัฒนาระดับ CLMVT รวมถึงการประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อตกลงต่างๆ ในระดับ CLMVT นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคผ่านการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคีอื่นๆ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregion: GMS) ได้เร่งรัดการอำนวยความสะดวกกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนภายใต้ความตกลงการอำนวยความสะดวกคมนาคมขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาค

กลุ่มแม่น้ำโขง (GMS Cross Border Transport Facilitation Agreement: CBTA) โดยเร่งปรับปรุงกฎระเบียบการดำเนินงานในด้านพรมแดนและโลจิสติกส์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีความปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความพร้อมของผู้ประกอบการสู่การเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลกต่อไป รวมถึงได้เริ่มดำเนินการโครงการโครงสร้างพื้นฐานภายใต้กรอบ Regional Investment Framework 2022 ได้แก่ โครงการพัฒนารถไฟทางคู่ในประเทศ โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง และโครงการพัฒนาเส้นทางรถไฟเด่นชัย-เชียงราย-เชียงของ และความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ประเทศไทยได้เร่งรัดผลักดันการเชื่อมโยงบริเวณชายแดนรอบประเทศอย่างไร้รอยต่อและอำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายคน สินค้า และบริการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดการพัฒนาโครงการสำคัญ เช่น การพัฒนาบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย ณ ด้านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา และโครงการเมืองยางพารา จังหวัดสงขลา เป็นต้น ทั้งนี้ ความพยายามในการเร่งรัดการผลักดันการพัฒนาโครงสร้างระดับภูมิภาคเหล่านี้ก่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่โครงการ ตลอดจนสนับสนุนการค้าชายแดน-ผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ในปี 2562 คิดเป็นมูลค่า 1,337,282 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.88 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทย โดยเป็นมูลค่าการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย-เมียนมา-สปป.ลาว-กัมพูชา) รวม 1,069,251 ล้านบาท และมูลค่าการค้าผ่านแดนแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (สิงคโปร์-จีนตอนใต้-เวียดนาม) รวม 268,031 ล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การเจรจาภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศยังมีข้อจำกัดที่หลากหลายและเป็นไปตามความพร้อมและสมัครใจของประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้อง อาทิ งบประมาณเพื่อสร้างกลไกการทำงานในระดับ CLMVT นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคหลายโครงการมีการทับซ้อนกันหลายพื้นที่ ตลอดจนขาดความเชื่อมโยงในรายละเอียด โดยเฉพาะในมิติเชิงเวลาและบริบทการเชื่อมโยงกับโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคหลายโครงการมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การสร้างกลไกการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในระดับ CLMVT ให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องเร่งรัดการดำเนินการภายในให้แล้วเสร็จหรือแสวงหาแนวทางร่วมกันในการจัดความท้าทายต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้การประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เนื่องจากความร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในภูมิภาคจะต้องพิจารณาถึงความพร้อมในการเชื่อมโยงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและอยู่บนพื้นฐานระยะเวลาการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องเร่งรัดการจัดตั้งกลไกกลางคือ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนด้านการรวมกลุ่มในภูมิภาค ภายใต้คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) หรือคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) หรือกลไกระดับชาติอื่นๆ เพื่อพิจารณาสถานะภาพรวมของการขับเคลื่อนการพัฒนาในประเด็นความร่วมมือระหว่างประเทศ กำหนดทิศทางและจัดลำดับความสำคัญในการเร่งจัดการดำเนินการพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันโยบายการพัฒนาระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศอย่างเป็นระบบ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 28

การจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา

● เป้าหมาย ●

เพื่อจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อดูแลการวางกลยุทธ์และจัดสรรงบประมาณการวิจัยพัฒนาของประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและช่วยผลักดันการสร้างมูลค่าทางธุรกิจของประเทศไทยและช่วยผลักดันการสร้างมูลค่าทางธุรกิจของประเทศไทยและช่วยผลักดันการวิจัย รวมทั้งเพิ่มรายจ่ายเพื่อการวิจัยพัฒนาของภาครัฐและเอกชนการวิจัยพัฒนา และออกมาตรการเพื่อเพิ่มคุณภาพและจำนวนนักวิจัยในอุตสาหกรรมหลักของประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

คงระดับ/พัฒนาระดับ (1) อันดับดัชนีนวัตกรรมโลก (2) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนา รวมของภาคของภาครัฐและเอกชนในอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย (3) ร้อยละของการเพิ่มของการใช้จ่ายการวิจัยพัฒนาของภาคเอกชน (4) จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการอนุมัติในกลุ่มอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมาย (5) จำนวนของสัญญาสิทธิบัตรที่มาจากโครงการที่ได้รับทุนจากศูนย์วิจัยกลาง (6) จำนวนสัดส่วนของนักวิจัยต่างชาติในศูนย์วิจัยของภาครัฐและเอกชน (7) จำนวนบริษัทชั้นนำต่างชาติที่มาลงทุนเปิดศูนย์วิจัย (8) หลักสูตรการทำการวิจัยร่วมได้รับการกำหนดเป็นหลักสูตรจำเป็นสำหรับการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ประเทศไทยจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา เพื่อดำเนินการวางแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาแห่งชาติ และดูแลขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ผ่านโครงสร้างการวิจัยพัฒนาต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มคุณภาพและปริมาณของการวิจัยและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต รวมถึงทำหน้าที่ในการดูแลการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนาของประเทศที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างมั่นคง สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ ศูนย์การวิจัยและพัฒนาควรจัดทำประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาการวิจัยตามแผนยุทธศาสตร์ เช่น กฎหมาย ทักษะ มาตรการจูงใจ และมีหน้าที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันให้เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้อำนวยความสะดวกต่อการวิจัยและพัฒนาของประเทศ

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ถูกกำหนดให้ดำเนินการด้านจัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ และกรอบงบประมาณเพื่อการจัดสรรทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ โดยมีสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณประจำปี ด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รวมทั้งเสนอระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามกรอบวงเงินดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มของการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยในช่วงปี 2559 – 2561 พบว่า ในปี 2561 มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนามูลค่ารวม 182,357 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 60 และเมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP ของประเทศแล้ว (GERD/GDP) พบว่า สัดส่วนดังกล่าว

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนมีสัดส่วน GERD/GDP คิดเป็นร้อยละ 1.11 ของ GDP ในปี 2561 โดยมีค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนด้าน R&D จากภาคเอกชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 73 ซึ่งนับเป็นสัญญาณที่ดีว่าภาคเอกชนเล็งเห็นประโยชน์ด้านการวิจัยและพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะแนวโน้มการปรับตัวที่สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0 ส่งผลให้การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาคาดว่าจะเพิ่มขึ้นใกล้เคียงเป้าหมายในสิ้นปี 2564 ที่ร้อยละ 1.5 ของ GDP อย่างไรก็ตาม การจัดอันดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทยโดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลกในปี 2563 อยู่ที่อันดับที่ 44 ลดลงจากอันดับที่ 43 ในปี 2562 จากทั้งหมด 131 ประเทศ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ภาพรวมการพัฒนาด้านนวัตกรรมต้องชะลอตัวลงอย่างมาก

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรด้าน R&D แบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลารวม 159,507 คน เพิ่มขึ้นจาก 138,644 คน ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 15 โดยมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาแบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลา (Full Time Equivalent: FTE) เพียง 24.0 คน ต่อประชากร 10,000 คน ซึ่งมีระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งอยู่ที่ระดับ 70-111 คนต่อประชากร 10,000 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเอกชน ขณะที่จำนวนแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปี 2561 มีจำนวน 4,091,397 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.0 ของจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งยังขาดการจัดเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาเพื่อสะท้อนการเติบโตของเส้นทางการประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตลาดแรงงานภายในประเทศ โดยปัจจุบันแรงงานเหล่านั้นมีแนวโน้มประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ตรงตามองค์ความรู้ที่มีอยู่ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะการเสียโอกาสในการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก รวมถึงการเสียโอกาสในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ของประเทศ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้มีการขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชนไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร วิศวกร ผู้ประกอบการขนาดเล็ก รวมทั้งสร้างบุคลากรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้บริการด้านวิชาการเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้ของชุมชนและเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันศูนย์วิจัยและพัฒนา มีกระจายอยู่ในทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคใต้ 2 ศูนย์ ภาคเหนือ 2 ศูนย์ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างละ 1 ศูนย์ โดยในปี 2562 – 2563 วช. คาดว่าจะกระจายการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนา จังหวัดละ 1 แห่ง ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ขณะเดียวกัน เป้าหมายการเพิ่มการใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนา (GERD/GDP) เป็นร้อยละ 2 ของ GDP ภายในปี 2565 ภาครัฐควรมีการกระตุ้นการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เป็นไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมุ่งเพิ่มสัดส่วนการลงทุนภาครัฐจากปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 22 เพิ่มเป็น ร้อยละ 30 ภายในปี 2565 รวมถึงการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสำหรับการพัฒนานวัตกรรมของประเทศในพื้นที่เขตนวัตกรรม ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC เพื่อยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการในสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสู่อุตสาหกรรม 4.0

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 29

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปกรมทรัพย์สินทางปัญญา

● เป้าหมาย ●

เพื่อให้การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ยกระดับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาสู่รูปแบบดิจิทัล ระยะเวลาในการอนุมัติสิทธิบัตรลดลง จำนวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มมากขึ้น/เติบโตอย่างต่อเนื่อง อันดับ Global Innovation Index ของไทยดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การมีระบบการดูแลและปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ ก้าวหน้า และเป็นมาตรฐานสากลถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศที่มีนวัตกรรม ดังนั้นการยกระดับการทำงานของหน่วยงานกำกับดูแลทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศให้มีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพเท่าทันกับสภาพการทำธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันจึงเป็นประเด็นสำคัญและเร่งด่วน โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านการทำงานขององค์กรสู่ดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เร่งรัดการยกระดับศักยภาพการทำงานของกรมทรัพย์สินทางปัญญาผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการจดทะเบียนและรับแจ้งข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา เร่งพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นสากลและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเผยแพร่องค์ความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นบรรทัดฐานสำคัญของสังคม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติพบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับใน Global Innovation Index โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) อยู่ในลำดับที่ 44 จาก 131 ประเทศปรับจากอันดับอยู่ในอันดับที่ 43 จาก 129 ประเทศในปี 2562 โดยไทยได้รับการจัดอันดับคงที่ในลำดับที่ 4 ในกลุ่ม 10 ประเทศอาเซียนซึ่งการประเมินดังกล่าวได้วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสถาบัน สภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบ การสร้างองค์ความรู้และการขยายตัวระบบทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะสัดส่วนจำนวนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าต่อ GDP มาเป็น

ส่วนหนึ่งของการประเมิน สำหรับประเทศไทยในรอบปี 2563 ได้รับการประเมินคะแนนด้านจำนวนสัดส่วนสิทธิบัตรต่อ GDP ไว้ในอันดับที่ 76 ลดลงจากอันดับที่ 69 ในปี 2562

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยยังคงเผชิญความท้าทายแม้ในระยะเวลาที่ผ่านมากรมทรัพย์สินทางปัญญาจะมีการพัฒนาการทำงานของหน่วยงานเพื่อยกระดับการให้บริการสู่รูปแบบดิจิทัล แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำตัวชี้วัดสากลมาประเมินการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยจะพบว่า ศักยภาพของไทยยังคงไม่มีความก้าวหน้ามากนักโดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจำนวนสัดส่วนสิทธิบัตรต่อ GDP ซึ่งเป็นภารกิจโดยตรงของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเชิงรุกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยโดยเฉพาะกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหน่วยงานหลักของประเทศ และเร่งพัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่ดีของการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้เกิดขึ้นโดยเร็วโดยอาจพิจารณาการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาร่วมพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยและมุ่งสู่การปรับใช้เครื่องมือดิจิทัลเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการจดแจ้ง การคุ้มครองสิทธิ และตรวจสอบด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในอัตราก้าวกระโดดและเร่งรัดให้เกิดความก้าวหน้าของระบบการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการส่งเสริมศักยภาพการเติบโตด้านนวัตกรรมของประเทศ

FEW will be added to People activities
So that students can ch
are no level examinations to measure
inequality of any kind
FEW is just a way to advance
It's just imitation and thoughts
There is absolutely
no formal acceptance
from above

When technology
in the last 20 years
was developed rapidly
therefore education
was upgraded and
or Education Every Where
established to provide
all ages

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 30

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การตั้งศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพ

● เป้าหมาย ●

การวางกรอบยุทธศาสตร์และการติดตามมาตรการการส่งเสริม/ลดต้นทุนในประกอบธุรกิจของสตาร์ทอัพและสเกลอัพ การเปิดโอกาสการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพที่สามารถแก้ปัญหาและลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และการเพิ่มจำนวนและคุณภาพของบริษัทและบุคลากรด้าน Technology ในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

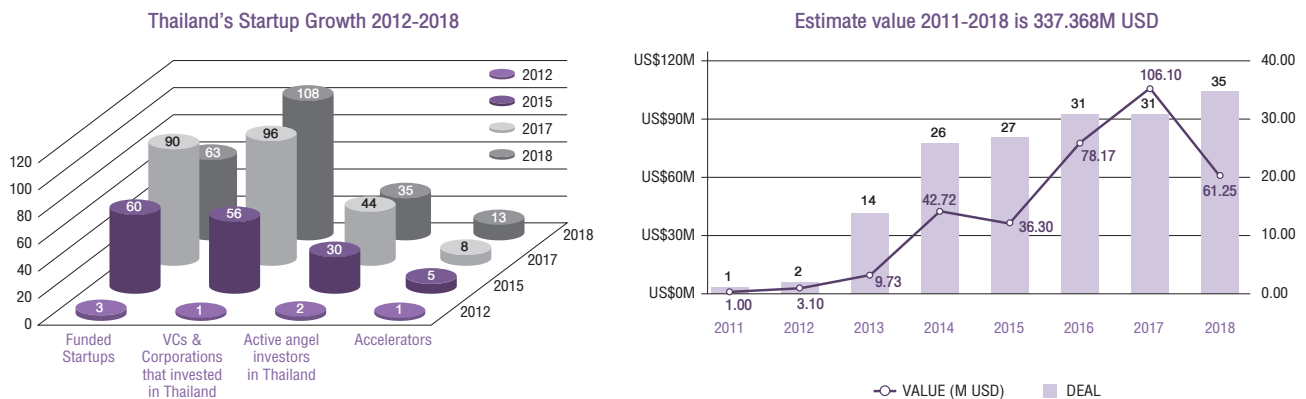
สร้างสตาร์ทอัพที่ได้รับการร่วมลงทุนในวงเงิน 60 ล้านบาทขึ้นไป เพิ่มจำนวนสตาร์ทอัพและสเกลอัพที่เข้ามาใช้แพลตฟอร์มรวบรวมข้อมูลกลาง/ได้รับการสนับสนุนผ่านหน่วยงานกลาง/ได้รับการร่วมลงทุนจากภาครัฐ ลดงบประมาณภาครัฐจากการใช้บริการของสตาร์ทอัพ เพิ่มจำนวนสตาร์ทอัพหรือสเกลอัพที่ได้รับการควบกิจการหรือเข้าตลาดหุ้นในประเทศไทย เพิ่มจำนวนบริษัทที่ได้รับการร่วมทุนจากบริษัทร่วมทุนต่างชาติ และเพิ่มจำนวนบริษัทและนักศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป / การดำเนินงานที่ผ่านมา / ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้ระบบนิเวศของธุรกิจสตาร์ทอัพและสเกลอัพเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจได้อย่างมั่นคง โดยในช่วงปี 2561 มีสตาร์ทอัพที่ได้รับเงินทุนสนับสนุน (Funded Startups) เพิ่มขึ้น 63 ราย และสตาร์ทอัพที่เป็นการร่วมลงทุนในลักษณะ Venture Capital และ Angel Investor เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าจำนวน 108 และ 35 ราย ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปในแนวโน้มเช่นเดียวกันกับการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการระดมทุนที่ในปี 2561 มีการระดมทุนจำนวน 61.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงจากปี 2560 ที่มีการระดมทุน 106.10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Techsauce, 2019) ทั้งนี้ สตาร์ทอัพไทยส่วนใหญ่ที่ได้รับการลงทุนในช่วงปี 2555 - 2561 เป็นธุรกิจประเภทพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce/ Marketplace) อาหารและร้านอาหาร (Food & Restaurant) การชำระเงิน (Payment) โลจิสติกส์ (Logistics) และโรงแรมและการท่องเที่ยว (Hotel/Travel) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การสร้างความตระหนักของภาครัฐและการส่งเสริมผู้ประกอบการสตาร์ทอัพที่มุ่งเน้นทางด้านเทคโนโลยียังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าส่วนหนึ่งยังไม่ได้เป็นการพัฒนาและสร้างเทคโนโลยีเอง เพียงแต่เป็นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับรูปแบบทางธุรกิจใหม่ ๆ ผ่านเครือข่ายดิจิทัลเท่านั้น ขณะเดียวกันสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สนช.) ได้มีการจัดตั้งอุทยานนวัตกรรม (Innovation Park) เพื่อเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ภาคเอกชนไทย รวมถึงธุรกิจสตาร์ทอัพ

การเติบโตของสตาร์ทอัพในประเทศไทยปี พ.ศ. 2554 - 2561 (ค.ศ. 2011 - 2018)

ที่มา: Tachsauce (2019)²

และสเกลอัพ เพื่อให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนวัตกรรม และยังเป็นแหล่งรวมภาคีนวัตกรรมที่สำคัญของประเทศ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงศูนย์บ่มเพาะธุรกิจในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยต่าง ๆ ซึ่งได้มีการพัฒนาอุทยานสตาร์ทอัพบนความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั่วประเทศกว่า 40 แห่ง เพื่อสร้างและบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการให้แก่บัณฑิต/นักศึกษา โดยกองทุนอุทยานสตาร์ทอัพยังได้ดำเนินการพัฒนาให้เกิดการขึ้นทะเบียนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ (Certified Incubator) จากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาคเอกชนที่สนใจ เพื่อจะได้เป็นหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ช่วยบ่มเพาะและเป็นที่ปรึกษาในการจัดตั้งธุรกิจในช่วงเริ่มต้น พร้อมทั้งให้คำปรึกษาทั้งด้านธุรกิจและการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้แก่ยูนิสตาร์ทอัพในระยะต่อไป ปัจจุบันมีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ภายใต้กองทุนอุทยานสตาร์ทอัพ ประกอบด้วยอุทยานวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน ที่ผ่านการรับรองจาก สนช. จำนวน 16 ศูนย์ กระจายทั้ง 4 ภูมิภาค

ทั่วประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง และยังมีอีกบริษัทเอกชนอีก 4 แห่ง ซึ่งล้วนมีศักยภาพทั้งในด้านการบ่มเพาะและอบรมให้ความรู้แก่นักศึกษาและผู้สนใจ ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นไอเดียหรือแนวความคิด การทำต้นแบบของธุรกิจ ไปจนถึงการพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพในการสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม ผ่านการสนับสนุนทุนจากกองทุนอุทยานสตาร์ทอัพสูงสุดกว่าร้อยละ 90 พร้อมด้วยหน่วยงานพันธมิตรอย่างธนาคารออมสินเข้าร่วมสนับสนุนทุนทางธุรกิจ (VC) แก่ผู้ประกอบการด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) อยู่ระหว่างการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้น พ.ศ. เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาสตาร์ทอัพภายในประเทศ ประกอบกับการสร้างโอกาสการเติบโตทางธุรกิจของสตาร์ทอัพยังเผชิญกับความท้าทายในการขยายสู่ตลาดจริงที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น ซึ่งรัฐบาลควรเร่งผลักดันกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น Regulatory Sandbox เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับทดลองนวัตกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาทำการทดลอง ตรวจสอบ และแนะนำว่าเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาออกมานั้นสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องมีความปลอดภัยและเป็นไปตามข้อบังคับทางกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การเปิดตลาดใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็วต่อไป ขณะเดียวกันภาครัฐจำเป็นต้องสร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมกลไกการสร้างสตาร์ทอัพและสเกลอัพ

ของไทยอย่างเข้มแข็ง ซึ่งจำเป็นต้องประเมินช่องว่างทางการตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของสตาร์ทอัพและสเกล การสนับสนุนทั้งด้านการเงินและด้านที่ไม่ใช่การเงิน เช่น การบ่มเพาะ โครงการให้ทุน และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ส่งเสริมต่าง ๆ รวมถึงประสานงานกับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันนโยบายต่างๆ และสนับสนุนการเติบโตของระบบนิเวศสตาร์ทอัพและสเกลอัพอย่างต่อเนื่อง

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 31

การขยายผลโครงการในพระราชดำริ กว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ

● เป้าหมาย ●

ชุมชนเป้าหมายทั่วประเทศมีการจัดทำและขยายผลโครงการในพระราชดำริ และเกษตรกรปรับตัวทำการเกษตรทฤษฎีใหม่

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนประชาชนที่น้อมนำโครงการในพระราชดำริไปปฏิบัติเพิ่มขึ้น และจำนวนประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านโครงการในพระราชดำริกว่า 4000 โครงการทั่วประเทศ รวมถึงหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผ่านศูนย์การเรียนรู้ทั่วประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดการการเรียนรู้ รวบรวม ขยายผล เชื่อมโยง สร้างเครือข่ายและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เกษตรกรรู้จักปรับใช้ความรู้สมัยใหม่จากข้อมูลเทคโนโลยี สามารถนำแนวคิดไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ช่วยเพิ่มผลผลิตสร้างรายได้ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้ดำเนินการและรวบรวมข้อมูล โครงการในพระราชดำริตั้งแต่ปี 2495 - 2562 ไว้จำนวน 4,810 โครงการ/กิจกรรม ซึ่งในปี 2563 ได้มีการขยายผลการดำเนินงานโครงการในพระราชดำริเพิ่มขึ้นจากปี 2562 อีก 67 โครงการ ปัจจุบันโครงการในพระราชดำริ รวมทั้งสิ้น 4,877 โครงการ/กิจกรรม (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2563)

โครงการพัฒนา	ภาค					รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออก เหนือ	ใต้	ไม่ระบุ พื้นที่ ฯ	
ด้านแหล่งน้ำ	1,310	523	889	663	1	3,386
ด้านการเกษตร	42	43	29	28	0	142
ด้านสิ่งแวดล้อม	72	41	47	38	1	199
ด้านส่งเสริมอาชีพ	91	29	131	95	1	347
ด้านสาธารณสุข	16	16	7	8	12	59
ด้านคมนาคม / สื่อสาร	24	22	16	22	0	84
ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	199	76	57	63	4	399
การพัฒนาแบบบูรณาการ/อื่นๆ	107	58	48	37	11	261
รวม	1,861	808	1,224	954	30	4,877

ที่มา: สำนักงาน กปร. ณ กรกฎาคม 2563

ในส่วนของการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ ตั้งแต่ปี 2559 ได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับตำบลทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการการทำงานและประสานความร่วมมือกับภาคี จำนวน 7,424 แห่ง และได้มีการขยายผลการจัดตั้งศูนย์ฯ เพิ่มขึ้น ในปี 2563 รวมถึงสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพและประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดอย่างมีส่วนร่วม ตามบริบทจริงของแต่ละพื้นที่เพาะปลูกอีก 650 แห่ง รวมทั้งสิ้น 8,074 แห่ง (ข้อมูล สำนักงาน กปร. ณ วันที่ 3 พ.ย. 2563) นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการวางแผนและเริ่มการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ผ่านโครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มทฤษฎีใหม่ ซึ่งการดำเนินงานโครงการจะแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายนปี 2564 เป้าหมายพัฒนาพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 4,009 ตำบล 75 จังหวัด คิดเป็นพื้นที่ 192,432 ไร่ แบ่งเป็นเกษตรกรตำบลละ 16 ราย ทุกภาคทั่วประเทศ รวม 64,144 ราย และแรงงานเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลละ 8 คน รวม 32,072 ราย

แม้ว่า การดำเนินการของโครงการในพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ พร้อมหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดและอุปสรรคต่างๆ ของเกษตรกรที่เกิดขึ้น อาทิ ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาด้านการตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตมีความติดขัดและล่าช้า รวมถึงปัญหาของสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องเลื่อนการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรขาดรายได้ ขาดเงินทุน และประสบปัญหาหนี้สิน นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดความเข้าใจและไม่เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้เกษตรกรไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ได้

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์วิกฤตจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ยังมีโอกาสเติบโตของภาคเกษตรไทยจากแรงงานรุ่นใหม่เดินทางกลับบ้าน จึงเป็นโอกาสของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายมุ่งใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่สนใจทำการเกษตร ในการเข้าถึงแหล่งที่ดินทำกิน การขยายโครงข่ายแหล่งน้ำ และการสนับสนุนนวัตกรรมทางการเกษตรและพัฒนาทักษะทางธุรกิจและดิจิทัลให้เกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่วิถีใหม่ตามหลักคิดเกษตรทฤษฎีใหม่สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐควรสร้างความรู้ความเข้าใจและประยุกต์ใช้การดำเนินโครงการพระราชดำริและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เข้าถึงเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเครื่องมือที่จำเป็นผ่านกระบวนการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชนในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ตลอดจนการเชื่อมโยงผลผลิตที่เกิดขึ้นไปสู่ตลาด เพื่อสร้างรายได้และให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง รวมถึงมีภูมิคุ้มกันสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ควรดำเนินการแก้ไขปัญหาพื้นฐานให้กับเกษตรกร อาทิ ปัญหาที่ดินทำการเกษตร การเข้าถึงแหล่งเมล็ดพันธุ์ดี การมีฐานข้อมูลด้านการเกษตร การส่งเสริมการตลาด และการสร้างแรงจูงใจแก่แรงงานคืนถิ่นให้หันมาประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยต่อการปรับระบบการผลิตให้เหมาะสม

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 32

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การสร้างและใช้ Big data ภาคเกษตร

● เป้าหมาย ●

มีฐานข้อมูล Big Data ภาคเกษตร

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนฐานข้อมูลที่รวบรวม เก็บใหม่ และเชื่อมโยงได้ รวมถึงจำนวนเกษตรกรผู้ใช้งาน Web Tool จาก Big Data เพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลภาคเกษตรได้ให้ความสำคัญ และได้มีการพัฒนาปรับปรุงระบบข้อมูล (Big Data) ต่างๆ ในรูปแบบของ Platform และ Application มากขึ้น สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตและการตลาดได้ในเชิงนโยบาย อาทิ ข้อมูลทางกายภาพ (ข้อมูลภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรต่าง ๆ การเพาะปลูกและการใช้ที่ดินของเกษตรกร) ข้อมูลเกษตรกร (ทะเบียนเกษตรกร และการเพาะปลูกในแต่ละปี) ข้อมูลด้านการตลาด ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับวางแผนการเพาะปลูกต้นทางไปจนถึงการตลาด ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

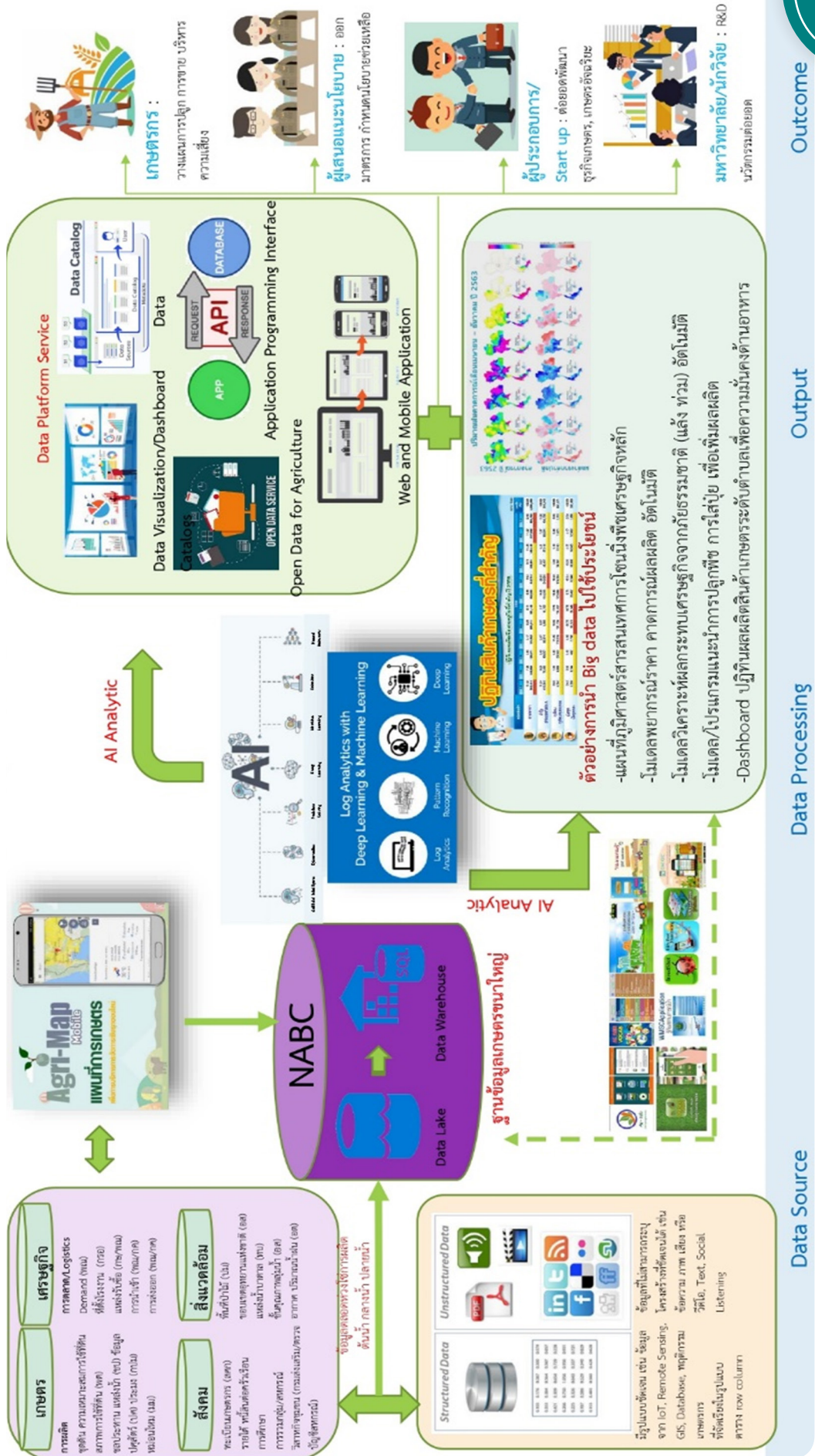
การดำเนินงานที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2559 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายจัดทำ Big Data มาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง (Farmer ONE) การสร้างแพลตฟอร์ม Application และสื่อดิจิทัล เพื่อให้ข้อมูลเชิงสารสนเทศ การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) 10 กระทรวง เพื่อการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกับหน่วยงานและกระทรวงต่างๆ ประกอบด้วย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) และในปี 2563 ได้เพิ่มการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ

(NABC) ซึ่งมีการเชื่อมโยงข้อมูล 14 กลุ่มข้อมูล 229 ชุดข้อมูล ดังนี้

กลุ่มข้อมูลด้านแผนงาน / โครงการ (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร (18 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านแหล่งน้ำ (13 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านภัยธรรมชาติ (3 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านดินและที่ดิน (4 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการเพาะปลูกพืช (12 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านการทำประมงและสัตว์น้ำ (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการผลิต (9 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านการวิจัย (6 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านพืชเศรษฐกิจ (8 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (1 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านการทำปศุสัตว์ (7 ชุดข้อมูล)
กลุ่มข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการตลาด (53 ชุดข้อมูล)	กลุ่มข้อมูลด้านมาตรฐานการผลิตและสินค้าเกษตร (4 ชุดข้อมูล)

การเชื่อมโยงข้อมูล Big data ด้านการเกษตร

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

แม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะมีการพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูล การบูรณาการ และสร้างฐานข้อมูล Big Data เพื่อให้ข้อมูลด้านการเกษตรแล้ว แต่ยังพบปัญหาการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในทุกระดับที่บางข้อมูลสำคัญอาจเป็นข้อมูลเก่า ขาดรายละเอียด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดในเรื่องของข้อกฎหมายที่ทำให้ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ จึงทำให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อมาวิเคราะห์และรายงานได้ครบถ้วน นอกจากนี้ ทั้งเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และผู้ใช้ข้อมูลส่วนใหญ่ ยังไม่รับรู้ว่ามี Big Data ผ่านสื่อเทคโนโลยี ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐและหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางข้อมูล ควรตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล ทั้งในเรื่องความถูกต้อง ครบถ้วน และมีความเป็นปัจจุบันหรือไม่ เพื่อเร่งพัฒนาความสมบูรณ์ของข้อมูลให้มีความชัดเจนและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการ และการบริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกสินค้าที่เหมาะสมสอดคล้องกับโรงงานแปรรูปหรือตลาด เพื่อลดต้นทุนค่าขนส่งและลดการสูญเสียระหว่างขนส่ง นอกจากนี้ควรพิจารณาทบทวนข้อจำกัดด้านกฎหมายต่าง ๆ ในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน พร้อมทั้งเร่งการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึง โดยเฉพาะสถานการณ์ราคาและตลาด เพื่อใช้ติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 33

การพัฒนาแหล่งน้ำ และการชลประทานเพื่อการเกษตร

● เป้าหมาย ●

ขยายพื้นที่การชลประทานและพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้มากขึ้นในทุกฤดูปลูก

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนพื้นที่ชลประทานและแหล่งน้ำในไร่นาเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ปริมาณน้ำที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มผลผลิตภาพของการภาคการเกษตรของประเทศ ด้วยสภาวะอากาศที่แปรปรวนที่มีความรุนแรงมากขึ้นในแต่ละปี ทั้งปัญหายากแล้ง อุทกภัยและวาตภัย ส่งผลความรุนแรงและความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตร ระบบชลประทานจึงเป็นกลไกสำหรับที่ช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถบริหารจัดการการเพาะปลูกในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยในแผนแม่บทที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำ ภาคการผลิต มุ่งเน้นการจัดการความต้องการการใช้น้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำ การจัดการน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ การพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ การเพิ่มผลผลิตภาพมูลค่าภาคการผลิต และการเพิ่มน้ำต้นทุนจากฝนหลวง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น ความเสียหายของพื้นที่เกษตรลดลง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 พบว่า มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นมากถึง 1,058,042 ไร่ เมื่อเทียบกับข้อมูลปี 2561 อย่างไรก็ดี พบว่ามีเพียงร้อยละ 57.4 ของพื้นที่ที่มีศักยภาพถูกพัฒนาให้เป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งทำให้มีเพียงร้อยละ 23 ของพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมชลประทาน ได้ดำเนินการในทุกระดับของระบบชลประทาน (ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก) ทั้งการจัดการงานชลประทาน ก่อสร้างแหล่งน้ำ สนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อชุมชน/ชนบท ก่อสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่รับน้ำ จัดการงานก่อสร้างโครงการเพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ปรับปรุงงานชลประทาน. พัฒนาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่โครงการชลประทานขนาดใหญ่ โครงการภายใต้กองทุนจัดรูปที่ดิน ก่อสร้างแหล่งน้ำ เพิ่มพื้นที่ชลประทาน และแก้ไขปัญหาด้านน้ำ (ภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ระดับภาค) รวมถึงการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

พื้นที่ (ไร่) / ปี	2560	2561	2562
พื้นที่ประเทศไทย	320,696,888.00	320,696,888.00	320,696,888.00
พื้นที่ทางการเกษตร	149,244,274.00	149,244,274.00	149,244,274.00
พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน	60,294,241.00	60,294,241.00	60,294,241.00
พื้นที่ชลประทานที่พัฒนาแล้ว	32,790,000.00	33,530,000.00	34,588,042.00
ร้อยละของพื้นที่ทางการเกษตร	21.97%	22.47%	23.18%
ร้อยละของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน	54.38%	55.61%	57.37%

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การพัฒนาพื้นที่ชลประทานขนาดใหญ่ในปัจจุบันเป็นไปได้ยาก เนื่องจากประเด็นท้าทายในเชิงพื้นที่ ทั้งด้านความเหมาะสม และการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่ชลประทานและแหล่งน้ำได้มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ ในการดำเนินการพัฒนาโครงการยังต้องประสบกับความเหมาะสมของแบบแปลนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และไม่เอื้ออำนวยในการสร้างพัฒนาแหล่งน้ำและพื้นที่ชลประทาน รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากแบบแปลนเดิม ประกอบกับต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การติดช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร ทำให้ต้องดำเนินการส่งน้ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตรก่อน แล้วจึงดำเนินการก่อสร้างเมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้ว การที่ผู้รับจ้างนำเครื่องจักรและเครื่องมือเข้าปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การที่พื้นที่ก่อสร้างประสบปัญหาอุทกภัย มีฝนตกหนักทำให้เกิดน้ำท่วมขังบริเวณก่อสร้าง รวมถึงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายแรงงานและเครื่องจักรข้ามจังหวัด ส่งผลให้การดำเนินการล่าช้ากว่าแผน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ด้วยข้อจำกัดในการขยายพื้นที่ชลประทานขนาดใหญ่ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน เพื่อการเกษตรในระยะต่อไปจึงต้องมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานการส่งน้ำที่มีอยู่ เพื่อลดการน้ำสูญเสียในกระบวนการส่งน้ำสู่พื้นที่การเกษตร โดยอาจนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเสริมให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มพื้นที่แหล่งน้ำด้วยโครงการขนาดกลางและขนาดเล็ก เพื่อกระจายแหล่งน้ำในไร่นา ซึ่งต้องมีการศึกษาและออกแบบขนาดและลักษณะของโครงการให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในขั้นตอนของการออกแบบโครงการและวางแผนการดำเนินงานควรมีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการศึกษาสภาพพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการใช้ประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต รวมถึงช่วงเวลาการก่อสร้างที่เหมาะสมสำหรับสภาพของแต่ละพื้นที่ และที่สำคัญควรเร่งส่งเสริมการเพิ่มความสามารถในการกักเก็บน้ำในพื้นที่ของเกษตรกร โดยอาจใช้การจัดรูปที่ดินตามโคกหนองนาโมเดล ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความตระหนักและให้องค์ความรู้ในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 34

ส่งเสริม Smart farmer และ Precision farming

● เป้าหมาย ●

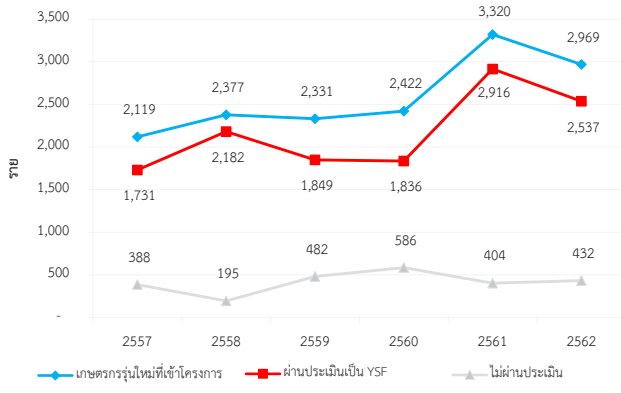
การส่งเสริม Smart Farmer และ Precision farming ในการยกระดับการทำเกษตรกรรม

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการประเมินเป็น Young Smart Farmer และจำนวนเกษตรกรที่หันมาทำ Precision farming เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีการแข่งขันที่รุนแรง ข้อจำกัดด้านฐานทรัพยากรทางการเกษตร โดยเฉพาะที่ดิน และแหล่งน้ำ รวมถึงจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรที่ลดลง ขณะที่แนวโน้มความต้องการอาหารที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มมากขึ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ภาคการเกษตรต้องเร่งปรับตัว เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต นอกจากนี้ รูปแบบการประกอบธุรกิจที่เปลี่ยนไปสู่ยุคดิจิทัล เป็นโอกาสที่ทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตนเองส่งถึงมือผู้บริโภคโดยตรง ปัจจัยทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่เกษตรกรต้องยกระดับตนเองให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีองค์ความรู้ที่รู้จักการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการผลักดันโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer/Young Smart Farmer และยกระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีศักยภาพในด้านการผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตรการใช้ประโยชน์จากข้อมูล นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ เพื่อการดำเนินธุรกิจอย่างทันสมัยมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ได้รับการอบรมพัฒนาให้เป็น Young Smart Farmer (YSF) จำนวน 2,969 ราย ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ 2,875 ราย โดยมีผู้ผ่านการประเมินเป็น YSF 2,537 ราย รวมแล้วตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการมาในปี 2557 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวนผู้ได้เข้ารับการอบรม 15,538 และมีผู้ผ่านการประเมินเป็น YSF แล้ว 13,051 ราย โดยหน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดอบรมและกิจกรรมสนับสนุนให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer การอบรมหลักสูตรเพิ่มศักยภาพ Young Smart Farmer การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพการพัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer การอบรมเตรียมความพร้อมทหารกองประจำการ สู่การเป็นทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ผลงาน Young Smart Farmer การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ในทั้ง 77 จังหวัด การอบรมเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ การอบรมพัฒนาเพิ่มศักยภาพเกษตรกรและสร้างเครือข่าย Smart Farmer/Smart Farmer ต้นแบบ ระดับจังหวัด และการจัดเวทีเครือข่าย Smart Farmer/Smart Farmer ต้นแบบและแสดงผลงานระดับประเทศ

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การสนับสนุนปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการสำหรับผู้สนใจประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ในการเพาะปลูกและการจัดการฟาร์มที่ดี เทคโนโลยีการเกษตร การจัดหาปัจจัยเมล็ดพันธุ์ดี และการใช้ปุ๋ย รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกและเป็นต้นแบบสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ทักษะในสาขาอื่น เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล/โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการใช้ทักษะด้านวิศวกรรม/เครื่องกล เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายเครือข่าย Smart Farmer และ Precision farming

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรสนับสนุนรูปแบบหรือกลไกการดำเนินโครงการ ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในด้านองค์ความรู้ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ และการแบ่งเบาความเสี่ยงในการลงทุน โดยเฉพาะด้านองค์ความรู้ควรมุ่งเน้นระบบฐานข้อมูลด้านการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเพียงพอในการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการผลิตและการตลาด มีพื้นที่หรือเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ ทั้งในรูปแบบออนไลน์ และการพบปะระหว่างเกษตรกรผู้ที่สนใจการนำเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์ โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลงานวิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความเข้มแข็ง ให้เข้ามาร่วมพัฒนาภาคเกษตรและนำไปสู่การจัดการแปลงเกษตรแบบแม่นยำ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมกลไกสินเชื่อและมาตรการจูงใจในการลงทุน เพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจลงทุนได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการบูรณาการ กิจกรรม/โครงการทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก โดยยึดคน พื้นที่ สินค้า เป็นหลัก และส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ เสริมสร้างการเรียนรู้แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกรวดเร็ว และควรมีการพัฒนา ระบบ ฐานข้อมูล Smart Farmer เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการทำงานของเกษตรกรให้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 35

การพัฒนาระบบประกันภัยพืชผล และระบบเกษตรพันธสัญญา

● เป้าหมาย ●

มีระบบประกันภัยพืชผล และเกษตรกรรับรู้ สามารถใช้ประโยชน์จากกลไกคุ้มครองในระบบเกษตรพันธสัญญา

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ประกันภัย และจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งจำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากระบบเกษตรพันธสัญญา

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐบาลได้มีการดำเนินมาตรการประกันภัยพืชผลให้กับสินค้าเกษตรที่สำคัญอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 ได้แก่ สินค้าข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยพิบัติธรรมชาติ เนื่องจากมีความเสี่ยงหลายด้าน เช่น ภัยพิบัติ สถานการณ์ภัยแล้ง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อสร้างหลักประกันด้านต้นทุนการผลิตและลดภาระหนี้สิน เพื่อให้เกษตรกรมีเงินนำมาลงทุนปลูกพืชต่อในรอบการเพาะปลูกใหม่ ควบคู่กับเงินช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรจากภัยพิบัติธรรมชาติจากรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีการขับเคลื่อนระบบเกษตรพันธสัญญา ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 เพื่อกำกับดูแลคุ้มครองเกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญาตั้งแต่การผลิตจนถึงการจำหน่ายให้เป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ระบบประกันภัยพืชผล กรณีสินค้าข้าว พบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวนาปีเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2563 มีพื้นที่รับประกันภัยรวมแล้วกว่า 44 ล้านไร่ คิดเป็นอัตราเข้าถึงร้อยละ 72.57 จากทั้งหมด 60 ล้านไร่ ถือว่าเป็นปีที่มีสัดส่วนสูงสุดตั้งแต่เริ่มดำเนินการมา และมีเบี้ยประกันภัยรวม 3,758 ล้านบาท จำนวนเกษตรกรรวม 3 ล้านราย (เพิ่มขึ้นจาก 30 ล้านไร่ในปี 2562) สำหรับกรณีสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี 2562 ที่เป็นปีแรกในการดำเนินงาน พบว่าผลการดำเนินงาน 1 ปี สามารถคุ้มครองพื้นที่ปลูกข้าวโพดเป็นจำนวน 1.8 ล้านไร่ทั่วประเทศ มีเบี้ยประกันเข้าสู่ระบบประกันภัย จำนวน 76 ล้านบาทและจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับเกษตรกรแล้วจำนวน 348 ล้านบาท ส่วนในปี 2563 โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีพื้นที่รับประกันภัยรวมกว่า 2 ล้านไร่ คิดเป็นอัตราเข้าถึงร้อยละ 71.82 มีเบี้ยประกันภัยรวม 325 ล้านบาท นอกจากนี้ มีการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อเกษตรกร “มะลิซ้อน-รีคัลท์” ในโครงการประกันข้าวนาปีและโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับรายงานความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้สะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งยังช่วยลดระยะเวลา

ข้าวนาปีเสียหาย แจ้งง่าย แค่ปลายนิ้ว

1. ดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน “มะลิซ้อน”
2. โหลดแอปพลิเคชัน “มะลิซ้อน” ลงบนมือถือ
3. วาดแปลง แปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
3. บันทึกข้อมูล แปลงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ให้แอปพลิเคชัน “มะลิซ้อน” ช่วยคุณรับมือเมื่อเกิดภัย

หรือสอบถาม โทร 09 2841 6236 วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 08.00 - 17.00 น.

ตรวจสอบและอนุมัติจ่ายเคลมเหลือระยะเวลาเพียง 7-15 วันเท่านั้นจากปกติจนถึง 60 วัน สำหรับการขับเคลื่อนระบบเกษตรพันธสัญญา ได้มีการประชาสัมพันธ์กลไกการดำเนินงานและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 รวมถึงแนะนำระบบเกษตรพันธสัญญา พร้อมทั้งหลักเกณฑ์และข้อควรรู้ก่อนการทำสัญญา และจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างจัดทำ (ร่าง) แผนการพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา ระยะ 2 ปี (พ.ศ. 2564-2565) เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาของประเทศ และสร้างการบูรณาการการขับเคลื่อนเชิงนโยบายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การสร้าง ความเข้าใจและเพิ่มมาตรการขยายระบบประกันภัยไปยังพืชอื่นๆ เช่น ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง อ้อย เป็นต้นเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการมากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัยเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงโครงการได้ง่ายขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่าจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการปรับลดเงินสมทบจากงบประมาณของรัฐในการร่วมโครงการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร นอกจากนี้ การสร้างการรับรู้และยอมรับแนวทางการทำเกษตรพันธสัญญาระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการเพื่อให้การขับเคลื่อนเกิดผลเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาครัฐควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน ให้ได้รับรู้ถึงประโยชน์ของระบบประกันภัยพืชผล โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความสนใจจากเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรจัดทำต้นแบบที่เป็นที่ยอมรับในการทำเกษตรพันธสัญญา เพื่อสร้างการยอมรับทั้งในส่วนของเกษตรกรและผู้ประกอบการ และสามารถนำไปขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 36

การจัดตั้ง Centre of Excellence สำหรับภาคเกษตร

● เป้าหมาย ●

การจัดตั้งศูนย์ Center of Excellence ประจำภาคทั่วประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนเกษตรกรจำนวนการจัดตั้ง Center of Excellence สำหรับภาคเกษตรร่วมกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาในการพัฒนาสินค้าเกษตร ตั้งแต่การเพาะปลูก การแปรรูป และการตลาด เพื่อพัฒนาการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้มีความพยายามดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมาการประยุกต์ใช้งานวิจัยและพัฒนาของไทยยังมีข้อจำกัด ซึ่งตั้งแต่ปี 2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่วมมือเครือข่าย 6 ภาค ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกร ภาควิชาการ และภาคเอกชน ร่วมกับสถานศึกษาทั่วประเทศ จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเป็นแหล่งบริการเกษตรกรที่รวบรวมองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร เพื่อสร้างรายได้กับชุมชนและเกษตรกรได้

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2562 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม AIC แล้ว จำนวน 83 ศูนย์ ครอบคลุม 77 จังหวัด แบ่งเป็น ภาคเหนือศูนย์ AIC 17 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 2 แห่ง รวม 19 แห่ง ภาคกลางศูนย์ AIC 26 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 3 แห่ง รวม 29 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือศูนย์ AIC 20 แห่ง ศูนย์ความเป็นเลิศ 1 แห่ง รวม 21 แห่งและภาคใต้ ศูนย์ AIC 14 แห่ง โดยให้ศูนย์ AIC เป็นแหล่งผลักดันเทคโนโลยีการเกษตรและนวัตกรรมการเกษตร ผ่านการวิจัยพัฒนา การลงทุน การแปรรูป การบริหารจัดการเชิงพาณิชย์ รวมถึงเป็นแหล่งบริการองค์ความรู้รูปแบบใหม่ที่ทันสมัยและสร้างสรรค์ ในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร สำหรับรูปแบบแนวทางการขับเคลื่อนของศูนย์เทคโนโลยีนวัตกรรม จะเน้นส่งเสริมเทคโนโลยีเกษตร โดยจะใช้ฐานข้อมูลเดิมที่มีอยู่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าด้วยกัน โดยจะรวบรวมปราชญ์เกษตร ช่างเกษตร

อำนาจหน้าที่

ความรับผิดชอบ ของศูนย์ AIC

- 1) เป็นแหล่งรวบรวมเทคโนโลยี การเกษตร และภูมิปัญญาทางการเกษตร รวมถึงนวัตกรรมด้านการเกษตรของจังหวัด
- 2) เป็นแหล่งบริการองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ รูปแบบใหม่ทันสมัย ในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร
- 3) พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์และการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีด้านการเกษตร
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตร การประยุกต์นวัตกรรม รวมทั้งเครื่องจักรกลเกษตร
- 5) จัดอบรมเน้นเฉพาะเกษตรกร แหล่งเรียนรู้ และสนับสนุน Smart Farmer สนับสนุน Young Smart Farmer
- 6) ผลักดันเทคโนโลยีทางการเกษตร และนวัตกรรมทางการเกษตร ผ่านการวิจัย การพัฒนา การลงทุน การแปรรูป และการบริหารจัดการเชิงพาณิชย์
- 7) ออกแบบ และจัดทำแผนส่งเสริม การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสร้างความได้เปรียบ ในการแข่งขันของภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร รวมถึงประสาน หน่วยงาน การขับเคลื่อน กำกับ และติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด
- 8) พัฒนา เสริมสร้างการเชื่อมโยงความร่วมมือ จากภาครัฐ ภาคเอกชน ระดับประเทศและระดับโลก ในความร่วมมือด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัด และภูมิภาค
- 9) เชื่อมโยงการทำงาน กับศูนย์เครือข่าย AIC จังหวัด

ซึ่งเป็นเกษตรกรต้นแบบ ที่ใช้เทคโนโลยีที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เน้นการจัดการพื้นที่แปลงใหญ่ ดึงดูดกลุ่ม Young Smart Farmer เข้าร่วม เสริมสร้างองค์ความรู้ ด้าน e-commerce การสร้าง story และ Packaging ด้านธุรกิจการเกษตร รวมถึงกฎระเบียบมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ มีเครือข่ายที่ดี มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งพร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตให้มั่นคง มีการปรับเปลี่ยนให้เกษตรกรหันมาสู่วิถีเกษตรกรรมยั่งยืนผลผลิตพืชผลการเกษตรปลอดภัย เป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกร ลดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม พัฒนาระบบบริหารจัดการ การผลิตพืชในระบบแม่นยำ เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ ลดต้นทุนการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย เกษตรกรยากจน ตลอดจนส่งเสริมนวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการพัฒนาการผลิตและการแปรรูปการผลิต ผลิตภัณฑ์การเกษตร

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

บทบาทการมีส่วนร่วมของศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการขับเคลื่อนงานในชุมชนกับภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดงานวิจัยไปสู่ชุมชน การพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนในเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ช่วยกันสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละศูนย์เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นตามสภาพภูมิสังคมนั้น ๆ รวมทั้งการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น โดยเฉพาะภาคเอกชน และภาควิชาการในการสนับสนุนกิจกรรมตามเป้าหมายการพัฒนาภาคเกษตรในแต่ละพื้นที่ ตั้งแต่การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่น การสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยี การพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การเชื่อมโยงตลาด และการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในพื้นที่ รวมถึงการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดในห่วงโซ่การผลิต เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตและความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 37

การส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อพัฒนากทักษะอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม

● เป้าหมาย ●

ส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนากทักษะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

● คำเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นศูนย์กลางที่รับผิดชอบเรื่องทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานโดยเฉพาะ เพื่อให้แรงงานสามารถเข้าสู่ระบบการฝึกฝนพัฒนาแรงงานได้โดยไม่มีอุปสรรคในด้านแหล่งเงินทุน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป บริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในด้านเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น ในขณะที่ความเข้มข้นในการแข่งขันทางเศรษฐกิจส่งผลให้ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแรงงานและทักษะของแรงงานซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกแทนที่ด้วยการใช้เครื่องมืออัตโนมัติและดิจิทัล ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งบูรณาการในการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีทักษะที่สูงขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความหลากหลาย ตลอดจนเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานและสร้างรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความหลากหลายและเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศไทย และเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีทักษะต่ำ และมีรายได้น้อย ทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาทักษะและศักยภาพแรงงาน

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ร่วมกับบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมในการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการประกอบอาชีพเพื่อจัดสวัสดิการและส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนและการประกอบอาชีพอิสระ อีกทั้งยังมีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ซึ่งได้จัดทำโครงการพัฒนาระบบทดลองการพัฒนาทักษะแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสโดยใช้ชุมชนเป็นฐานนำร่องใน 50 พื้นที่ทั่วประเทศ ตลอดจนได้จัดทำความร่วมมือกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการดำเนินโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงเพื่อสร้างโอกาสให้กับเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสได้ศึกษาต่อในสายอาชีพ โดยในปี 2562-2563 มีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการจำนวน 66 แห่งจาก 40 จังหวัดทั่วประเทศ มีนักศึกษาได้รับทุนแล้วทั้งสิ้น 4,890 ทุน รวมทั้งกลไกภาครัฐอื่น ๆ อาทิ กองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งสนับสนุนกลุ่มแรงงานให้สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อพัฒนาคุณภาพทักษะและฝีมือของตนเองให้สูงขึ้น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน

นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานนอกระบบ **ผ่านโครงการแก้ไขปัญหาค่าแรงด้านอาชีพ** เพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนด้านอาชีพให้สามารถเพิ่มพูนศักยภาพในทักษะใหม่ โดยการให้ค่าจ้างวันละ 300 บาท และมีกิจกรรมฝึกอาชีพที่สนับสนุนค่าอาหารแบบเหมาจ่ายมื้อละ 80 บาท และ**การฝึกอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน** เป็นการฝึกอบรมระยะสั้น 15 วัน เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพอิสระ เช่น การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ การตัดเย็บเสื้อผ้า การขายสินค้าออนไลน์ เป็นต้น โดยผ่านโครงการเพิ่มอาชีพ เพิ่มรายได้ของกรมการจัดหางาน โดยผู้อบรมจะได้รับมอบเครื่องมือในการประกอบอาชีพเมื่อจบการอบรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ดี การส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะ ยังคงมีอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติของคนไทยซึ่งมักมองว่าการพัฒนาทักษะไม่ใช่เรื่องจำเป็นและไม่คุ้มค่ากับเวลาที่ต้องสูญเสียไป เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาหรือการอบรมมักมีระยะเวลาการอบรมที่ยาวนาน อีกทั้งการจัดการหลักสูตรยังไม่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ขาดการบูรณาการการจัดหลักสูตรและการบริหารจัดการข้อมูลความต้องการแรงงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้การอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานยังไม่มีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายเท่าที่ควร รวมทั้งกองทุน

ซึ่งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับแรงงานยังไม่มี การติดตามประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละกองทุนหรือโครงการเพื่อนำไปต่อยอดในการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพ คัดค้าน และสามารถนำไปวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ในการพัฒนาศักยภาพแรงงานยังจำกัดอยู่เฉพาะแรงงานในระบบ เนื่องจากมักเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับบริษัทเอกชน ทำให้แรงงานนอกระบบขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนจะช่วยพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับภาค
ดำเนินงานในระยะต่อไป ภาครัฐควรร่วมกับภาคส่วน
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนามาตรการเพื่อสร้าง
แรงจูงใจให้แรงงานมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะ
จำเป็น และสถานประกอบการเห็นความสำคัญในการ
ส่งเสริมการพัฒนาทักษะของลูกจ้างอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง
ให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นผู้สนับสนุนการศึกษาและรูปแบบ
การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่เข้มข้น เพื่อให้ผลิตแรงงาน
เข้าสู่อุตสาหกรรมที่เฉพาะเจาะจง เช่น การให้ทุน
ในลักษณะพันธะสัญญาระหว่างผู้รับทุนและบริษัท
ผู้ให้ทุนหลังจากการสำเร็จจากการฝึกอบรม อีกทั้ง
ภาครัฐยังต้องให้ความสำคัญกับการกระจายแหล่งเงินทุน
และการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสำหรับแรงงาน
นอกระบบให้มากขึ้น ผ่านการผลักดันให้เกิดกลไก
ที่เป็นรูปธรรมเพื่อดำเนินการพัฒนาแรงงานกลุ่มนี้
อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ
การพัฒนาทักษะ การจัดหาเงินทุนสำหรับการลงทุน

โดยมีระบบการติดตามประเมินผลและรายงานผลอย่าง
ต่อเนื่อง เพื่อนำผลการดำเนินการที่ได้มาวิเคราะห์หา
แนวทางในการดำเนินการและขยายผลในระยะต่อไป
นอกจากนี้ ภาครัฐต้องร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาช่วยพัฒนาระบบฐาน
ข้อมูลความต้องการแรงงาน เพื่อนำไปเป็นฐานในการ
พัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างแท้จริง
รวมถึงมีการจัดเก็บชั่วโมงการอบรมและวัดผลประเมินผล
รายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาแรงงานมีประสิทธิภาพ
และประสบความสำเร็จมากขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 38

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การสร้างแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร

● เป้าหมาย ●

เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาให้สามารถสร้างแรงงานได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน แรงงานสามารถเพิ่มหรือปรับความรู้และทักษะเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจนการเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร ผ่านการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมแรงงานและ Matching Platform บูรณาการเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดหาแรงงานและสร้างฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ตลาดแรงงานในอนาคต

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศไทยมีหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สามารถสร้างแรงงานได้ตรงตามอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมทั้งมีจำนวนแรงงานที่จบจากหลักสูตรเข้าสู่อุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานลดลง และแรงงานมีรายได้และผลผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีศูนย์การฝึกอบรมแรงงานและ Matching Platform ที่สามารถเชื่อมโยงแรงงานเข้าสู่ตลาดอย่างครบวงจร

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ประกอบกับความท้าทายใหม่ จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งทบทวนการวางแผนผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศเพื่อตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของประเทศที่มีอยู่เดิม ภายใต้แนวทางรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยจำเป็นต้องมีการวางแผนทางผลิตและพัฒนา กำลังคนทุกช่วงวัยให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ผ่านการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม และสร้างศูนย์การฝึกอบรมแรงงานเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานตามความต้องการของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนการเชื่อมโยงแรงงานเข้าสู่ตลาดอย่างครบวงจร ผ่านการจัดตั้ง Matching Platform ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการจัดหาแรงงานและสร้างฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มตลาดแรงงานในอนาคต

การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา อาทิ โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะ มีระยะเวลาดำเนินการ 7 ปี (2563 - 2569) เพื่อสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะและศักยภาพสูงสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมใหม่สู่ New S-Curve โดยประยุกต์ใช้หลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริงผ่านความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรม ทั้งในรูปแบบ degree และ non-degree การพัฒนาหลักสูตรนำร่อง 30 หลักสูตร ที่ผ่านมาระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา 19 แห่ง พัฒนาหลักสูตรนำร่อง 30 หลักสูตร ซึ่งครอบคลุม 9 ทักษะใน 12 สาขาอุตสาหกรรม 8 กลุ่มสาขาวิชาชีพ และโครงการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นฐานสมรรถนะ ให้กับผู้เรียนสายอาชีพศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2

ก่อนที่จะเข้าสู่ภาคการผลิต เพื่อให้มีทักษะไปใช้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพได้จริง

นอกจากการดำเนินการด้านการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรแล้ว ประเทศไทยยังได้ดำเนินการพัฒนาทักษะแรงงาน ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเพื่อผลิตแรงงานให้มีองค์ความรู้และทักษะตรงกับความต้องการ ของภาคการผลิต อาทิ การพัฒนาทักษะฝีมือ (Up-skill/Re-skill) ให้สอดคล้องกับตำแหน่งงานที่ทำ โดยมีหลักสูตร อาทิ ภาษาอังกฤษ การประยุกต์ใช้ IOT เพื่อการทำงาน การเขียนแบบคอมพิวเตอร์ มีการดำเนินการพัฒนาแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร โดยได้กำหนดแผนงานหรือโครงการหลักที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพแรงงานเพื่อรองรับ Thailand 4.0 เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงานรองรับอุตสาหกรรมศักยภาพและบริหารแห่งอนาคต ผ่านโครงการศูนย์ฝึกอบรมความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีขั้นสูง โดยมุ่งเน้นในกลุ่มอุตสาหกรรม 5 กลุ่ม อาทิ อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม thailandfutureworkforce.com เพื่อรองรับบัณฑิตจบใหม่ และพัฒนาผู้ที่จบในสาขาต่าง ๆ ทั้งสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ให้เป็นกำลังคนดิจิทัล อาทิ User Experience Design (UXD) animation design data analytics python cybersecurity ตลอดจนโครงการ “ก้าวสู่งานที่ดี คนมีคุณภาพ” เพื่อการพัฒนาแพลตฟอร์มรวบรวมความต้องการแรงงาน (Demand) และกำลังแรงงาน (Supply) และดำเนินการจับคู่งาน (Matching) ทำให้เกิดการจ้างงาน โดยที่ผ่านมาได้ดำเนินการโดยมีผู้มาใช้บริการ 62,358 คน และมีผู้สมัครงานได้รับการบรรจุเข้าทำงาน จำนวน 45,248 คน คิดเป็นร้อยละ 72.57 ของผู้สมัครงานมาใช้บริการ และในปัจจุบันกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาแพลตฟอร์ม (Job Matching Platform) : ผู้รับจ้าง โดยผู้รับจ้างได้พัฒนาระบบสารสนเทศในขั้นของการจัดเก็บความต้องการของผู้ใช้งานแล้ว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

รัฐบาลได้พยายามดำเนินนโยบายและมาตรการเชิงรุก อาทิ การพัฒนาทักษะแรงงาน การพัฒนาระบบจับคู่ตำแหน่งงาน และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับตลาดแรงงานและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ นวัตกรรม และดิจิทัล ซึ่งเน้นการประยุกต์ใช้เครื่องมืออัตโนมัติและดิจิทัลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ นโยบายดังกล่าวยังไม่เพียงพอกับการรับมือกับสถานการณ์ของตลาดแรงงานไทยที่มีความชะลอตัว ตลอดจนการดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาและยกระดับในบางประเด็นไม่สามารถดำเนินการครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม อาทิ โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจากการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้เกิดอาชีพและทักษะใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลให้แรงงานต้องปรับปรุงทักษะให้ทำงานร่วมกับเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่มีความรวดเร็วได้ อาทิ นักพัฒนาวิศวกรรมด้านซอฟต์แวร์ นักวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ทำให้ภาครัฐต้องเผชิญกับความท้าทายในการวางแผนทางผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ภาครัฐจึงต้องร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากำลังแรงงานเพื่อให้มีสมรรถนะและคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต อาทิ การเร่งปรับปรุงหลักสูตรระดับอุดมศึกษาร่วมกับภาคเอกชนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานในตลาดโดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต ผ่านการเชื่อมทักษะแรงงานที่ต้องการกับระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงนวัตกรรม และภาษาต่างประเทศ เพื่อลดช่องว่างทักษะ มีการดำเนินการช่วยเหลือบัณฑิตจบใหม่ ซึ่งขาดทักษะและประสบการณ์การทำงาน โดยมีระบบบริการจัดหางานให้กับบัณฑิตใหม่ มีการเร่งพัฒนาความรู้และทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในวัยแรงงานและวัยสูงอายุ ผ่านการปรับเปลี่ยนรูปแบบและหลักสูตรการเรียนการสอน

ที่ตอบโจทย์การพัฒนา อาทิ การจัดการเรียนการสอนแบบ Non-Degree เช่น การเรียนแบบชุดการเรียนรู้ย่อย หรือ Micro-Credentials ที่มีการกำหนดผลลัพธ์ของการเรียนรู้โดยเน้นสมรรถนะที่จำเป็นในตลาดงาน ตลอดจนการเร่งพัฒนาการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลการผลิตและพัฒนากำลังคนอย่างเป็นเอกภาพและมีพลวัตจากทุกภาคส่วน เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะจุดเริ่มต้นของการวางแผนผลิตและพัฒนากำลังคน ซึ่งจะสามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงที่จำเป็นต่อการวางแผนและออกแบบนโยบายได้ นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลแรงงานที่ผ่านการอบรมว่าแรงงานสามารถนำทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมหรือไม่ เพื่อวางแผนการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 39

การสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ระบบสถาบันการเงินชุมชน

● เป้าหมาย ●

มีการจัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินประชาชน ธนาคารผู้ประสานงานพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการให้บริการทางการเงินและส่งเสริมโครงข่าย และมี Matching Fund สำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินชุมชนให้พร้อมให้บริการทางการเงิน และจัดให้มี Matching Fund สำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

สถาบันการเงินชุมชน เป็นหนึ่งในกลไกในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งจะสามารถเป็นเครือข่ายสำคัญในการทำหน้าที่ให้บริการทางการเงิน สร้างธุรกิจชุมชนผ่านการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน สร้างระบบสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนผ่านการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ รวมทั้งแก้ปัญหาที่ดินหลุดมือให้แก่สมาชิกในชุมชนผ่านการทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกับธนาคารที่ดิน ซึ่งจะเป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2563 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2562 ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒน่องค์ความรู้ คุณภาพชีวิต และสวัสดิการของประชาชนในระดับพื้นที่ เป็นการยกระดับองค์กรการเงินชุมชนให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยมีธนาคารผู้ประสานงานเป็นพี่เลี้ยงช่วยจัดทำและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และจะนำไปสู่การจัดตั้งโครงข่ายสถาบันการเงินประชาชน โดยข้อมูล ณ สิ้นเดือนกันยายน 2563 ธนาคารชุมชนเปิดให้บริการ 477 แห่ง โดยไม่เปิดบริการเพิ่มนับตั้งแต่ปี 2562 เนื่องจากการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

(ธุรกิจบริการ e-Payment) ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งระบบ GSB Corporate Internet Banking (CoIB) ร่วมกับ Mobile Banking (MyMo) ยังมีข้อจำกัดในด้านการตรวจสอบตัวตนของลูกค้า ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ธนาคารอยู่ระหว่างการพัฒนาเครื่องมือการให้บริการให้มีความเหมาะสมและปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสถาบันการเงินชุมชนต่อไป

สถาบันการเงินประชาชน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

บริการธนาคารชุมชนบางแห่งที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ยังไม่สามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินและเคาน์เตอร์ เซอร์วิสได้ รวมทั้งการยกเว้นค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมทางการเงินของรัฐบาล ส่งผลให้ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้ด้วยตนเอง ทำให้สถาบันการเงินชุมชน มีปริมาณการทำธุรกรรมที่น้อยลง นอกจากนี้ การสนับสนุนงบประมาณสวัสดิการชุมชน (Matching Fund) ยังไม่ครอบคลุมสมาชิกทั้งหมด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในฐานะพี่เลี้ยงสถาบันการเงินชุมชนควรปรับปรุงระบบ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. 2560 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และขยายการช่วยเหลือไปยังสถาบันการเงินชุมชน เพิ่มเติม ขณะเดียวกันควรประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชน รับรู้ข้อมูลข่าวสารการให้บริการของสถาบันการเงินชุมชน เพิ่มขึ้น เพื่อให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่เข้าถึงบริการทางการเงินมากขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงแหล่งทุนของชุมชนได้ นอกจากนี้ ควรจัดให้มีการอบรมหรือดำเนินการด้วยวิธีอื่นใดเพื่อให้ประชาชนเข้าใจความเหลื่อมล้ำและรับรู้สิทธิที่พึงได้ของตนด้วย ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริงและยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 40

การพัฒนาธุรกิจชุมชน

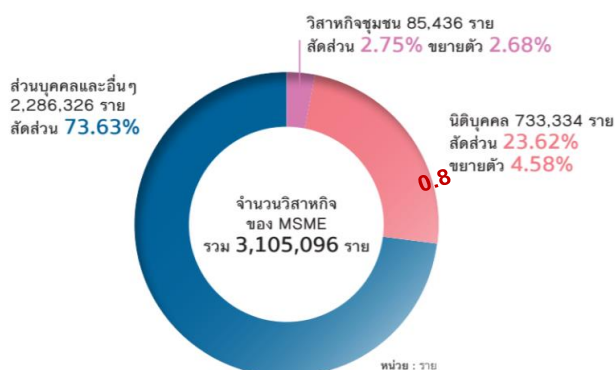
● เป้าหมาย ●

ชุมชนมีเครือข่าย (cluster – based) และมีสินค้าประจำพื้นที่ (Product Champion) ทั่วประเทศ ประชาชนในชุมชนสามารถใช้ E-Commerce platform ในการสร้างรายได้ มี center of excellence ในทุกพื้นที่เป้าหมาย และทั่วทุกภาคทั่วประเทศ รวมทั้งสถาบันการเงินในชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในทุกพื้นที่เป้าหมายมีอินเทอร์เน็ตใช้

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ชุมชนมีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย มีสินค้าประจำพื้นที่ และสามารถใช้ E-Commerce platform ในการสร้างรายได้ครอบคลุมทั่วประเทศ สถาบันการเงินชุมชนมีอินเทอร์เน็ตใช้อย่างครอบคลุม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปธุรกิจชุมชน เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน โดยปัจจุบันยังคงประสบปัญหาการพัฒนาต่อยอด เนื่องจากขาดกลไกในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างครบวงจร ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน เนื่องจากหน่วยงานยังคงทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน แต่ละหน่วยมุ่งเน้นดูแลเฉพาะกลุ่มธุรกิจหรือเครือข่ายของตน ชุมชนที่ดำเนินการโดยสมาชิกในชุมชนยังต้องการการสนับสนุนทางด้านองค์ความรู้ทั้งในด้านการบริหารจัดการและช่องทางตลาด เพื่อให้สามารถอยู่รอดและขยายกิจการได้ การปฏิรูปจึงมุ่งเน้นการสร้างกลไกการสนับสนุนในรูปแบบใหม่อย่างเป็นระบบ บูรณาการการทำงานในระยะยาว โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนและต่อยอดเพื่อยกระดับชุมชนให้เติบโตอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปี 2562 มีจำนวนวิสาหกิจชุมชน 85,436 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.75 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีการขยายตัวร้อยละ 2.68 จากปีก่อนหน้า ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาในด้านรายได้ จากการขายสินค้า OTOP ในปี 2563 อัตราการเติบโตของมูลค่าสินค้า OTOP เมื่อเทียบกับปีฐาน (ปี 2560) เพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 68.1 โดยปัจจุบันส่วนราชการได้มีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปดังกล่าว ด้วยการสร้างกลไกสนับสนุนรูปแบบใหม่เพื่อยกระดับธุรกิจชุมชน โดยการส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ศูนย์แห่งความเป็นเลิศ หรือ Excellence Center ซึ่งมีอยู่จำนวน 8 ศูนย์ โดยคัดเลือกผู้ประกอบการ SMEs ที่มีศักยภาพทั่วประเทศเข้าสู่กระบวนการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ จำนวน 8 แห่งใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาระดับสินค้าชุมชน โดยมี 8 Product Champions ที่มีศักยภาพพร้อมแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการจัดให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าชุมชนที่ต้องการเป็นจุดบริการ e-Commerce ชุมชน ขึ้นทะเบียนผ่านเว็บไซต์ www.thailandpostmart.com ด้านการยกระดับการจำหน่ายสินค้าและบริการ (Operation Improvement) เพื่อให้ร้านค้าชุมชนปรับรูปแบบการจำหน่ายสินค้า/บริการให้เป็นดิจิทัล

มีผู้ประกอบการลงทะเบียนเพื่อนำสินค้ามาจำหน่ายผ่านเว็บไซต์ thailandpostmart.com ตั้งแต่ปี 2560 - กันยายน 2563 รวม 2,671 ราย โดยในไตรมาส 4 ของปีงบประมาณ 2563 (ก.ค.-ก.ย.) มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมทั้งสิ้น 31.09 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนา Smart Farmer นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำการเกษตร ปีละ 100,000 ราย และส่งเสริมการเติบโตของ SMEs ภาคเกษตรกรรมให้เป็นหัวขบวน ปีละ 10,000 ราย ตลอดจนปรับเปลี่ยนภารกิจที่ทำร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเดิมธนาคารเป็นเพียงผู้ให้บริการและสนับสนุนสินเชื่อมาเป็นการทำแผนแม่บทชุมชนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้มีความสามารถในการแข่งขัน ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการตลาด การพัฒนาสินค้าชุมชนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การสร้างจุดเด่น/จุดขายให้กับสินค้าชุมชน อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการบรรจุหีบห่อให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะความรู้เรื่อง Back office เพื่อให้สามารถบริหารจัดการแพลตฟอร์มออนไลน์ของชุมชนได้เอง รวมถึงการพัฒนากลไกเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเกษตร ทั้งนี้ การส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการและให้เกิดความต่อเนื่องเป็นสิ่งที่จะต้องทำอย่างยิ่งในการยกระดับธุรกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการในลักษณะให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน สร้างกลไกที่เอื้อให้ชุมชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะทักษะการสร้างอัตลักษณ์สินค้าในแต่ละชุมชน ทักษะตลาด และทักษะด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรหรืออุตสาหกรรมเกษตรในชุมชน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการและพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวและยั่งยืน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 41 การจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF)

● เป้าหมาย ●

จัดตั้ง Social Investment Fund (SIF) ภายในปี 2561

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกองทุน Social Investment Fund (SIF)

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เนื่องจากข้อจำกัดด้วยงบประมาณ ทำให้การจัดสวัสดิการของภาครัฐไม่เพียงพอต่อการลงทุนพัฒนาชุมชนขาดความครอบคลุมทั่วถึงประชาชนในทุกกลุ่ม ประกอบกับในแต่ละพื้นที่มีความพยายามจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการชุมชนของตน เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ แต่กระนั้นจากข้อมูลของ พอช. ยังพบว่ามีชุมชนมากกว่า 60,000 แห่ง ทั่วประเทศต้องการเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการด้านต่างๆ

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐบาลจึงผลักดันให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 โดยมีผลบังคับใช้แล้วเมื่อ 19 พฤษภาคม 2562 และได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจุบันมีกิจการที่จดทะเบียนเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมจำนวน 141 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กันยายน 2563) ทั้งนี้ภายใต้พ.ร.บ. ดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยให้วิสาหกิจเพื่อสังคมกู้ยืมสำหรับดำเนินการก่อตั้ง ปรับปรุงและพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคม ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบกิจการในระยะแรก โดยมีกำหนด

เวลาไม่เกิน 2 ปี ซึ่งสามารถกำหนดระยะเวลาได้รวมแล้วไม่เกิน 4 ปี ให้ความช่วยเหลือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานรัฐ หรือองค์กรเอกชนเพื่อใช้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ให้ความช่วยเหลือหรืออุดหนุน ร่วมทุน หรือดำเนินการใดร่วมกับนิติบุคคลอื่น เกี่ยวกับการก่อตั้ง การขยายกิจการ การวิจัย การพัฒนา และการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม อยู่ระหว่างจัดทำ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ในการบริหารกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2563 เพื่อเตรียมการขอจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการกำหนดเงื่อนไขและมาตรการต่าง ๆ แต่การดำเนินงานของกองทุน ยังไม่ได้เริ่มต้น ประกอบกับปัจจุบันยังมีกิจการที่จดทะเบียนวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นจำนวนน้อย ดังนั้น การดำเนินงาน ในระยะต่อไป ยังคงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้กิจการเข้ามาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมมากขึ้น และเร่งรัด การจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) เพื่อใช้เป็นกลไกส่งเสริมให้มีวิสาหกิจเพื่อสังคมดำเนินการ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อดำเนินการจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund (SIF) ควรผลักดันให้วิสาหกิจ เพื่อสังคมขอรับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุน เพื่อใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 42

การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการ การแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเหลื่อมล้ำ

● เป้าหมาย ●

ประเทศมีหน่วยงานขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหา ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมทั้ง มีบูรณาการด้านความยากจนและเหลื่อมล้ำ ฐานข้อมูล ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ครบวงจร การวิจัยและรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำผ่านเครื่องชี้ต่าง ๆ เพื่อกำหนด นโยบาย กระบวนการติดตามและประเมินผลที่มี ประสิทธิภาพ และ ex ante assessment สำหรับการ จัดสรรงบประมาณ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

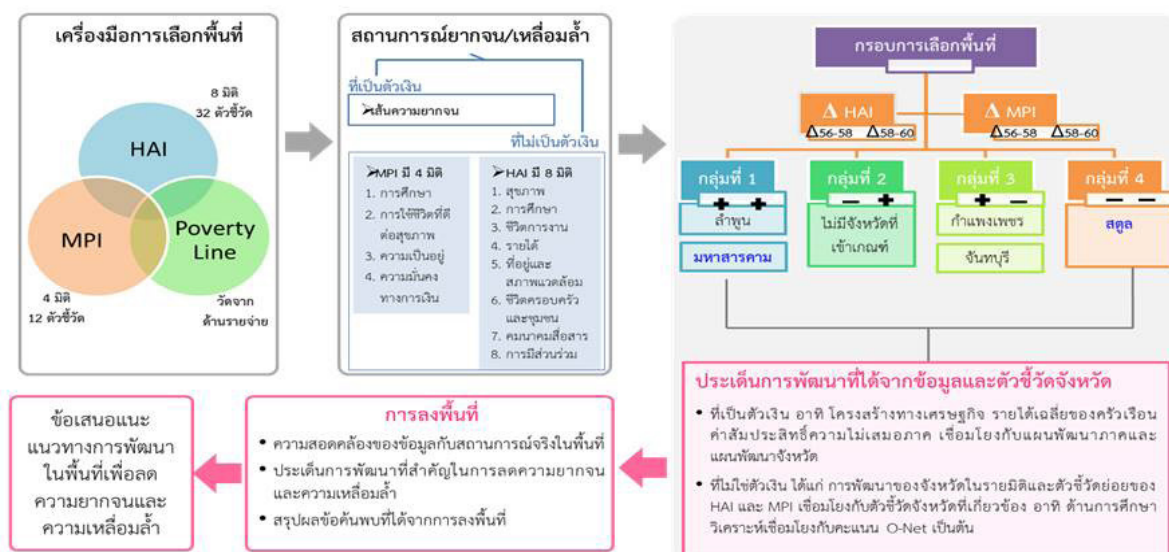
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ประเทศมีหน่วยงานขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหา ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมทั้ง มีบูรณาการด้านความยากจนและเหลื่อมล้ำ ฐานข้อมูล ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ครบวงจร การวิจัยและรายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำผ่านเครื่องชี้ต่าง ๆ เพื่อกำหนด นโยบาย กระบวนการติดตามและประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพ และ ex ante assessment สำหรับการ จัดสรรงบประมาณ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม มากยิ่งขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจาย รายได้เป็นปัญหาสำคัญที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมา โดยตลอด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ อีกทั้งกลไกการจัดการ แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำมีหลากหลายและ กระจัดกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้ การกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหามีเอกภาพ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งสำนักงานบูรณาการการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและเหลื่อมล้ำ เพื่อเป็นกลไกการแก้ไข ปัญหาอย่างบูรณาการ ทั้งในด้านนโยบาย งบประมาณ และแผนงาน/โครงการสำคัญ ที่จะส่งผลกระทบเชิงบวก ในวงกว้างทั้งในระดับประเทศ หน่วยงาน และพื้นที่ โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ระบบข้อมูล เครื่องมือและกลไก ความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน วิชาการ และ ประชาสังคม และท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังประสบกับ ปัญหาความเหลื่อมล้ำหลายมิติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีเห็นชอบระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนา ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 และประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2563 ภายใต้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ กำหนดให้มีคณะกรรมการ บูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียม ทางสังคม (กบสท.) เป็นกลไกระดับนโยบายในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาความเสมอภาคและความ เท่าเทียมทางสังคมให้เป็นไปอย่างบูรณาการ และมีประสิทธิภาพ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมี สสช. ทำหน้าที่เลขานุการของ กบสท. เพื่อสนับสนุนและประสานการดำเนินงานให้เกิด การบูรณาการการพัฒนาความเสมอภาคและความ เท่าเทียมทางสังคมระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคส่วน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ โดยในช่วงระหว่างการผลิตต้น ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ สำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

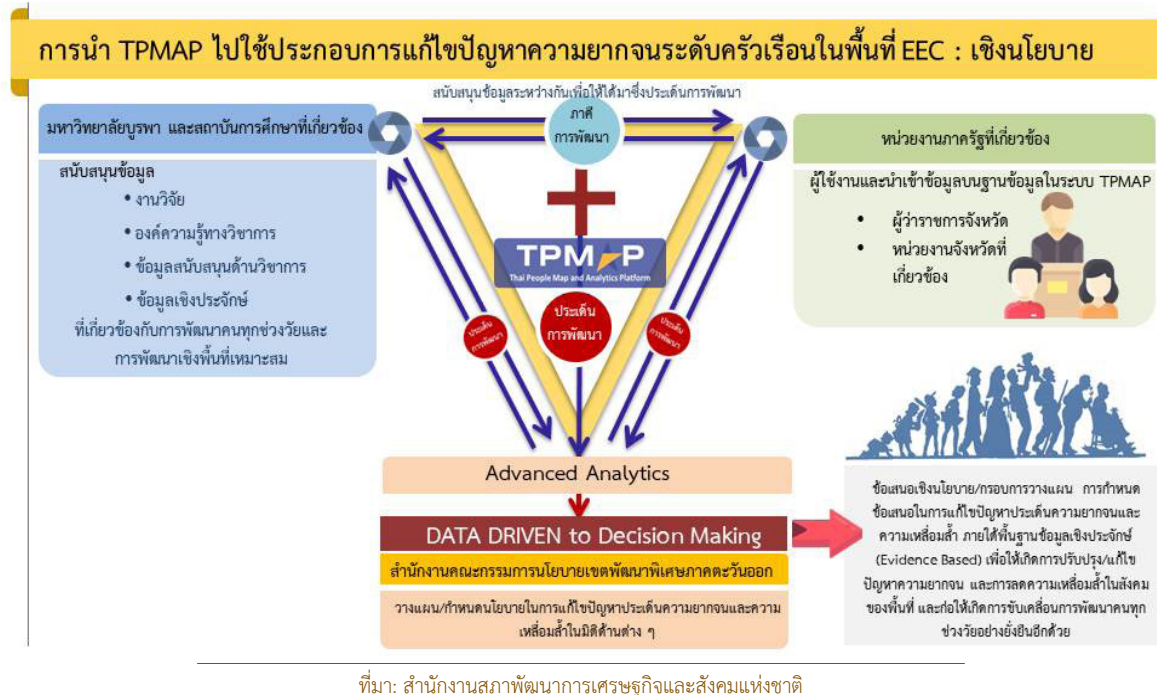
ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทำการศึกษา รวบรวม ประมวลองค์ความรู้เรื่อง การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มาตรการและแนวทางการบูรณาการการลดความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงหลังสถานการณ์โควิด-19 หรือสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มความเหลื่อมล้ำหลายมิติในประชากรกลุ่มต่าง ๆ ในภาพรวมและในระดับพื้นที่ อาทิ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการสังคม บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ และกลไกการแก้ไขปัญหาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนารอบแนวคิดการติดตามสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ โดยใช้ดัชนีความก้าวหน้าของมนุษย์ (Human Achievement Index : HAI) ดัชนีความยากจนหลายมิติระดับประเทศ (National Multidimensional Poverty Index : MPI) เป็นกรอบการคัดเลือกพื้นที่สำหรับติดตามสถานการณ์ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ เพื่อประเมินสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ช่องว่างผลการพัฒนาในพื้นที่ตามแต่ละมิติของ MPI และ HAI นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในพื้นที่

ที่ส่งผลต่อการลดความยากจนและเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ ได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจัดการความรู้ การขับเคลื่อนการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนที่สะท้อนผลลัพธ์การพัฒนาที่สามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของประเทศไทย จากตัวอย่างต้นแบบที่ดี (Best Practice) ของการขับเคลื่อนงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางร่วมในการผลักดันข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำและแก้ไขปัญหาความยากจนที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ ได้แก่ เวที “บทเรียนจากพื้นที่ - การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการสร้างพลังทางสังคม เพื่อแก้ไขความยากจนและความเหลื่อมล้ำ” ตัวอย่างการขยายผลการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ จำนวน 4 พื้นที่ ประกอบด้วย (1) เครือข่ายผู้มีรายได้น้อยแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย เทศบาลนครนครสวรรค์ (2) เครือข่ายบ้านมั่นคงเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น (3) สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี และ (4) สภาองค์กรชุมชนตำบลปลาบ่า จังหวัดเลย ซึ่งมีกระบวนการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น

มีการแลกเปลี่ยนความเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐในการขยายผลการดำเนินการให้ครอบคลุมในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ และ เวที “มุมมองคนรุ่นใหม่ : แนวทางการพัฒนาประเทศ ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19” รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคนรุ่นใหม่ ภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ สศช. ยังได้ขับเคลื่อนการใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) เพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยร่วมกับภาคีเครือข่ายการพัฒนาในระดับพื้นที่ EEC ลงพื้นที่สำรวจครัวเรือนตามการชี้เป้าความยากจนหลายมิติจากระบบ TPMAP ณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการบริหารและจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ในเขตเมืองมากขึ้น เพื่อให้เกิดการหาวิธีการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำให้ครอบคลุมประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองมากขึ้น โดยอาศัยกลไกจากภาคีพัฒนาระดับพื้นที่ มีการพัฒนาคุณภาพข้อมูลโดยเริ่มจากวิธีการสำรวจ/จัดเก็บกระบวนการพัฒนาข้อมูล และการตรวจสอบ/ตรวจทานข้อมูล รวมทั้งการพัฒนาเวทีความร่วมมือระหว่างภาคีพัฒนาเพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างบูรณาการในทุกภาคส่วน

อีกทั้ง รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเร่งแก้ไขปัญหาคความยากจนและความเหลื่อมล้ำ จึงได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) เพื่อขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประชาชนในประเทศ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุข ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้นโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งใช้ข้อมูลจากระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการขจัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คจพ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการ และอำนวยการ สั่งการ เร่งรัด กำกับดูแลตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงาน

ตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นต่อการบรรลุผลเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล อีกทั้งจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับจังหวัดและระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมและประเด็นการพัฒนา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในวงกว้าง ทำให้สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางที่ไม่สามารถตั้งรับปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ข้อมูลเครื่องมือและกลไกการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ภาวะฉุกเฉินจึงมีความจำเป็นในการออกแบบและจัดทำมาตรการให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศในการรับมือกับปัญหาความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลในระบบ TPMAP กับฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลประชากรกลุ่มเปราะบาง อาทิ ข้อมูลผู้พ้นโทษของกระทรวงยุติธรรม ข้อมูลแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน ข้อมูลเกษตรกรของกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้มีข้อมูลที่ครบถ้วน ครอบคลุมครบทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลไปใช้ประกอบการวิเคราะห์การเข้าถึงและการจัดสรรสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐที่เหมาะสม รวมทั้งลดปัญหา “ภาวะตกหล่น” หรือการเข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง (Exclusion error) อันจะทำให้ประเทศไทยมีเครื่องมือในการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยที่มีประสิทธิภาพได้ รวมทั้งผลักดันกลไกการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบูรณาการเพื่อพัฒนาความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม พ.ศ. 2563 และศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 43

การขยายความคุ้มครอง ของกองทุนประกันสังคม

● เป้าหมาย ●

แรงงานนอกระบบและเกษตรกรเข้าสู่ระบบประกันสังคม

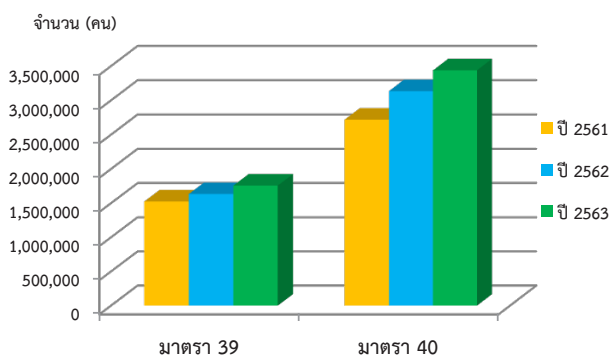
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

แรงงานนอกระบบและเกษตรกรเข้าสู่ระบบประกันสังคม

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

แม้ว่าการเข้าถึงระบบประกันสังคมของแรงงานนอกระบบจะเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด โดยสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ความคุ้มครองของระบบประกันสังคมเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกัน และการเพิ่มช่องทางในการจ่ายเงินสมทบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินการให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ: แรงงานนอกระบบรวมถึงเกษตรกร

จากการสำรวจการทำงานของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ที่มีงานทำทั้งสิ้น 37.5 ล้านคน โดยเป็นแรงงานนอกระบบ 20.4 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.3 ของผู้มีงานทำทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี 2561 โดยประชากรกลุ่มนี้

เป็นพนักงานที่ไม่มีหลักประกันสังคมใด ๆ อย่างไรก็ตาม แรงงานนอกระบบสามารถขอรับสิทธิเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 ซึ่งเป็นการประกันตนในรูปแบบภาคสมัครใจได้ โดยในปี 2562 มีจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 39 จำนวน 1.6 ล้านคน ขณะที่จำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มีจำนวนทั้งหมด 3.1 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.04 ของแรงงานนอกระบบทั้งหมด

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี 2563 (ข้อมูล ณ 30 ก.ย.) ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยผู้ประกันตนมาตรา 39 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 7.4 ขณะที่จำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 มีจำนวนทั้งหมด 3.4 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ร้อยละ 9.6 ทั้งนี้ ที่ผ่านมาสํานักงานประกันสังคมได้มีการดำเนินการเพิ่มสิทธิประโยชน์ในกลุ่มผู้ประกันตนมาตรา 40 เพื่อจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้ามาเป็นสมาชิกในกองทุนประกันสังคม รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระที่มีอายุไม่เกิน 65 ปีบริบูรณ์สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ได้ (จากเดิม 60 ปี) การใช้กลไกกลุ่มเครือข่าย “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน โรงงาน) เพื่อเพิ่มช่องทางสร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ประกันสังคม และการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประกันสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ผู้ประกันตน โดยสมัครใจ ม.39

คุณสมบัติของผู้สมัคร

- เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 นำส่งเงินสมทบมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 12 เดือน และออกจากงานไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ลาออกจากงาน
- ต้องไม่เป็นผู้รับประโยชน์จากกรณีทุพพลภาพ จากกองทุนประกันสังคม

ผู้ประกันตนมาตรา 39 ที่ส่งเงินสมทบเข้ากองทุนครบ จะได้รับความคุ้มครอง ดังนี้

- กรณีเจ็บป่วย
- กรณีคลอดบุตร
- กรณีทุพพลภาพ
- กรณีเสียชีวิต
- กรณีสงเคราะห์บุตร
- กรณีชราภาพ

เงินสมทบที่ต้องนำส่งสำนักงานประกันสังคม เดือนละ 432 บาทต่อเดือน

เงินที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบ คือ เดือนละ 4,800 บาทเท่ากับทุกคน โดยคิดจากอัตราเงินสมทบ 9% ($4,800 \times 9\% = 432$ บาทต่อเดือน) ซึ่งผู้ประกันตนจะได้รับค่าคุ้มครอง 6 กรณี ต่อเนื่องจากการเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33

ประกันสังคม มาตรา 39 สิ้นสภาพเมื่อไร

- ตาย
- กลับเข้าเป็น ผู้ประกันตน ตามมาตรา 33
- ลาออก
- ไม่ส่งเงินสมทบ 3 เดือน ติดต่อกัน (สิ้นสภาพตั้งแต่ เดือนแรกที่มิได้ส่งเงินสมทบ)
- ภายในระยะเวลา 12 เดือน ส่งเงินสมทบไม่ครบ 9 เดือน (สิ้นสภาพในเดือนที่ส่ง เงินสมทบไม่ครบ 9 เดือน)

ลดหย่อนภาษีได้

ผู้ประกันตน มาตรา 39 สามารถนำเงินที่จ่ายให้แก่ประกันสังคมในปีนั้น ยื่นหักลดหย่อนภาษีได้เหมือนกับผู้ประกันตน มาตรา 33 โดยติดต่อ สำนักงานประกันสังคม เพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ออกหนังสือรับรองให้

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

สายด่วน 1506 ทุกวัน ตลอด 24 ชั่วโมง

www.sso.go.th

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าภาครัฐจะมีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อขยายความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมไปยังแรงงานนอกระบบและจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40 จะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่แรงงานนอกระบบที่เข้าร่วมกองทุนประกันสังคมยังมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด ซึ่งส่วนหนึ่งเนื่องจากสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่มีอาจจะยังไม่จูงใจ การมีข้อจำกัดจากการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การมีรายได้ที่ไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินงานในระยะต่อไป ยังคงต้องมุ่งเน้นให้สำคัญกับการปรับปรุงสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง (ผู้มีรายได้น้อย) เช่น การเพิ่มความคุ้มครองให้แก่แรงงานนอกระบบทั้งในด้านการเจ็บป่วย ทุพพลภาพ เสียชีวิต รวมถึงหลังวัยเกษียณ การพิจารณาเงินสมทบที่เหมาะสมกับรายได้และความสามารถในการจ่าย เป็นต้น นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงกลไกการทำงานของระบบประกันสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่ห่างไกลสามารถเข้าถึงระบบได้ง่ายขึ้น รวมทั้งการสร้างการตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมในการเป็นเครื่องมือบริหารจัดการความเสี่ยงที่จะสามารถช่วยคุ้มครองให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดประเภทต่าง ๆ ได้ และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงิน ทั้งนี้ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 อาจจะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้แรงงานนอกระบบได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมและเข้าร่วมกองทุนประกันสังคมเพิ่มขึ้น

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 44

การประสานโครงการสวัสดิการในปัจจุบัน

● เป้าหมาย ●

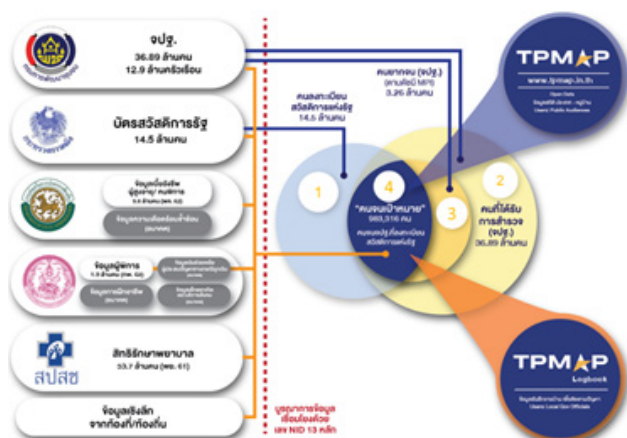
เพื่อบูรณาการการจัดสรรสวัสดิการของหน่วยงานรัฐแบบ
ถูกฝาถูกตัวโดยใช้ระบบ Big Data

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●
งบประมาณที่ใช้ในการจัดสรรสวัสดิการต่อหัวลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป
ในช่วงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้ความสำคัญ
กับการกำหนดให้มีสวัสดิการและมาตรการทางสังคมต่าง ๆ
เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างรอบด้าน
ในทุกมิติและครอบคลุมในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่าง
เหมาะสมโดยปัจจุบันการจัดสวัสดิการและมาตรการทาง
สังคมให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยหน่วยงาน
ภาครัฐมีมากกว่า 50 โครงการ ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการ
ตลอดช่วงชีวิตที่ครอบคลุมตั้งแต่เด็กแรกเกิด วัยเรียน
วัยทำงาน และวัยสูงอายุ เช่น เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดู
เด็กแรกเกิด ประกันสุขภาพถ้วนหน้า เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
การกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ
 เป็นต้น สวัสดิการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เช่น
เงินช่วยเหลือเกษตรกร สวัสดิการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย
เงินสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ เบี้ยยังชีพคนพิการ เป็นต้น
และสวัสดิการสำหรับผู้ประสบปัญหา อาทิ เงินช่วยเหลือ
ผู้ประสบปัญหาทางสังคมในกรณีฉุกเฉิน เงินช่วยเหลือ

เกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ และกองทุนยุติธรรมให้
ค่าปรึกษาด้านกฎหมาย อย่างไรก็ตาม สวัสดิการและ
มาตรการสังคมดังกล่าวได้ถูกออกแบบและขับเคลื่อน
อย่างแยกส่วนตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน
บนฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน ทำให้ภาพรวมการจัดสรร
สวัสดิการและงบประมาณของภาครัฐยังไม่สามารถ
กำหนดนโยบายการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการ
ติดตามประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำ
และมีประสิทธิภาพมากนัก โดยเฉพาะข้อมูลงบประมาณ
ที่ใช้ในการจัดสรรสวัสดิการต่อหัวซึ่งเป็นเป้าหมายตัวชี้วัด
สำคัญในการสะท้อนความสำเร็จของประเด็นการปฏิรูป
ดังกล่าว ดังนั้น การมีฐานข้อมูลกลางที่สามารถเชื่อมโยง
ข้อมูลจากหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันจะเป็น
ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้การประสานโครงการสวัสดิการ
สามารถบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐและหน่วยงานอื่น
ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการโครงการ
สวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยมีการสร้างระบบฐาน
ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) และระบบการบริหารจัดการ
ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายเพื่อช่วยในการออกแบบและจัดสรร
สวัสดิการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยการ
ดำเนินงานที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมา อาทิ 1) ระบบบริหาร
จัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People
Map and Analytics Platform: TPMAP) ซึ่งเป็นการ
รวบรวมและเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ ของภาครัฐไว้ด้วยกัน
เพื่อช่วยในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคนเป็นไป
อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการเชื่อมโยง

ระหว่างฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญของภาครัฐ เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลมีรายได้น้อย กระทรวงการคลัง ข้อมูลการใช้ไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ข้อมูลสิทธิการรักษาพยาบาล สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ข้อมูลนักเรียนที่ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือ กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นต้น 2) โครงการจัดทำฐานข้อมูลเป้าหมายตามช่วงวัยเพื่อบูรณาการแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงการเคหะแห่งชาติและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติ และ 3) การบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ (Population Information Linkage Center) โดยการให้สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนของส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงกลาโหม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การบูรณาการการจัดสรรสวัสดิการและมาตรการสังคมของหน่วยงานรัฐให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละกลุ่มยังคงมีประเด็นท้าทายสำคัญหลายประการ อาทิ ความแตกต่างของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการฐานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องและจำเป็น การขาดเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่มีสมรรถนะเฉพาะด้านในการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลในระดับบุคคลภายใต้ประเด็นและข้อจำกัดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่รวบรวมสวัสดิการต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นถึงความสำคัญของความถูกต้องและความสำคัญของการประสานความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานในระยะต่อไปจำเป็นต้องมุ่งเน้นที่การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะของเจ้าหน้าที่บุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน โดยอาจสร้างแพลตฟอร์มในการเชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของแต่ละหน่วยงานที่ได้เริ่มดำเนินการแล้วเพื่อต่อยอดจากการสร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีหน้าที่เฉพาะของแต่ละหน่วยงานเข้าเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลกลาง (Collective big data center) เช่น TPMap ฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ ฐานข้อมูลกรมบัญชีกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสวัสดิการสำหรับการออกแบบนโยบาย และการติดตามประเมินผล เพื่อช่วยให้กระบวนการจัดสรรสวัสดิการแต่ละหน่วยงานมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน และสามารถจัดสรรสวัสดิการให้ตรงกับความเป็นอยู่และบริบทของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสมบนหลักฐานเชิงประจักษ์

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 45

ระบบเงินโอนเพื่อผู้มีรายได้น้อย (Negative Income Tax: NIT)

● เป้าหมาย ●

วิเคราะห์ ออกแบบ และนำระบบ NIT มาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนผู้มีรายได้น้อยลดลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป นโยบายที่สำคัญของภาครัฐที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ คือ โครงการประชารัฐสวัสดิการ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวทางการจัดเก็บรายได้ภาษีแบบติดลบ (Negative Income Tax: NIT) โดยการเปิดให้ผู้มีรายได้น้อยมาลงทะเบียนรับการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำรงชีพ และรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้ผ่านการโอนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นรายเดือนตามเงื่อนไขที่กำหนด เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าครองชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อยได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย และเป็นมาตรการพัฒนาระบบภาษีภายใต้แนวคิด NIT ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งภาครัฐสามารถนำฐานข้อมูลที่ได้จากการลงทะเบียนของผู้มีรายได้น้อยไปใช้ในการดำเนินมาตรการสวัสดิการต่าง ๆ ผ่านมาตรการทางการเงินการคลังได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีส่วนช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยในประเทศลดลง โดยข้อมูลล่าสุดจากการรายงานภาวะสังคมไตรมาสที่สามของปี 2563 ของ สศช. เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2563 พบว่า สัดส่วนความยากจนมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 9.85 ในปี 2561 เหลือร้อยละ 6.24 ในปี 2562 คิดเป็นจำนวน 4.3 ล้านคน หรือคิดเป็นครัวเรือนยากจนทั้งสิ้น 1.31 ล้านครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMA) โดยใช้ข้อมูลจากข้อมูล

ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกระทรวงมหาดไทย และข้อมูลผู้มาลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งพิจารณาความยากจนใน 5 มิติ ได้แก่ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ โดยภาพรวมประเทศไทย พบว่า ในปี 2562 มีคนจนจำนวน 983,316 คน คิดเป็นสัดส่วนคนจนเป้าหมาย ร้อยละ 2.67 ของคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) (จำนวน 36,893,084 คน) ซึ่งเมื่อเทียบกับปี 2561 มีจำนวนคนจนจำนวน 1,336,145 คน แต่มีสัดส่วนคนจนเป้าหมายร้อยละ 3.65 ของคนที่ได้รับการสำรวจ (จปฐ.) (จำนวน 36,647,817 คน) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลสัดส่วนความยากจนของ สศช. เป็นข้อมูลที่คำนวณมาจากผลการสำรวจไม่สามารถลงลึกเป็นรายบุคคลได้ แต่ข้อมูลจาก TPMA เป็นข้อมูลรายบุคคลที่สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลระบบอื่นๆ ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องดำเนินการเชื่อมโยงระบบข้อมูลของ TPMA ให้ครอบคลุมจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศ อาทิ ประชากรในเขตเมือง ผู้ใช้บริการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรง และการว่างงานมากขึ้น ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจากการมีรายได้ที่ลดลง ซึ่งจะกระทบต่อสถานะความเป็นอยู่และความยากจน โดยหากพิจารณาผลกระทบต่อความยากจนจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา เช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง วิกฤตซับไพร์ม เป็นต้น จะส่งผลให้ครัวเรือน

เป็นคนยากจนเพิ่มขึ้นโดยจากปัญหาวิกฤตโควิด-19 ดังกล่าว ภาครัฐยังคงดำเนินการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ที่ผ่านการลงทะเบียนและมีคุณสมบัติตามที่กำหนด จะได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เงินโอนสำหรับซื้อสินค้า ที่จำเป็นต่อการครองชีพ และค่าโดยสารระบบขนส่งสาธารณะ และส่วนลดค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น โดยจำนวนเงินโอนที่ได้รับจะแตกต่างกันตามเงื่อนไข ที่รัฐบาลกำหนด รวมทั้งได้มีการให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยแก่ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเยียวยาผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ตกหล่นจากมาตรการเยียวยาอื่น ๆ โดยการโอนเงินเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รายละ 3,000 บาท แบ่งจ่ายให้เดือนละ 1,000 บาท เป็นเวลา 3 เดือน (พฤษภาคม – กรกฎาคม 2563)

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ระบบฐานข้อมูลของภาครัฐที่ยังไม่มีความเชื่อมโยงกัน ถือเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การบรรลุเป้าหมายในการวิเคราะห์และออกแบบการดำเนิน นโยบาย และเป็นอุปสรรคในการจัดทำระบบ NIT ในประเทศไทย รวมทั้งส่งผลให้การจัดทำนโยบายหรือการ ดำเนินมาตรการประสบปัญหาด้านการใช้ข้อมูลเพื่อการ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาระบบให้สวัสดิการให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ประชากรสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

หน่วย : บาท/คน/เดือน

ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

วงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น
สินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรม
จากร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านอื่นๆ
ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด

รายได้เกินกว่า 30,000

บาท/ปี **200**

รายได้ไม่เกิน 30,000

บาท/ปี **300**

วงเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้ม
จากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนด

45 บาท / คน / 3 เดือน

ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

วงเงินค่าโดยสารรถเมล์/รถไฟฟ้า

500

วงเงินค่าโดยสารรถ บขส.

500

วงเงินค่าโดยสารรถไฟ

500

ผู้มีสิทธิ 11.67 ล้านคน

ที่มา : กรมบัญชีกลาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแนวทางเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งใน ส่วนสำหรับจัดทำระบบภาษีและสวัสดิการสังคมให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลในการติดตามประเมินผล การให้สวัสดิการในแต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจพิจารณานำฐานข้อมูล TPMAAP ซึ่งเป็นระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคน แบบชี้เป้าที่สามารถใช้ระบุปัญหาทั้งความยากจน เด็กแรกเกิด การศึกษา ผู้สูงอายุ รวมทั้ง การพัฒนาสภาพที่อยู่อาศัย มาใช้สำหรับพัฒนาต่อยอดการวิเคราะห์และออกแบบ NIT ที่เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาของประเทศไทยได้

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 46 เงินบำนาญ

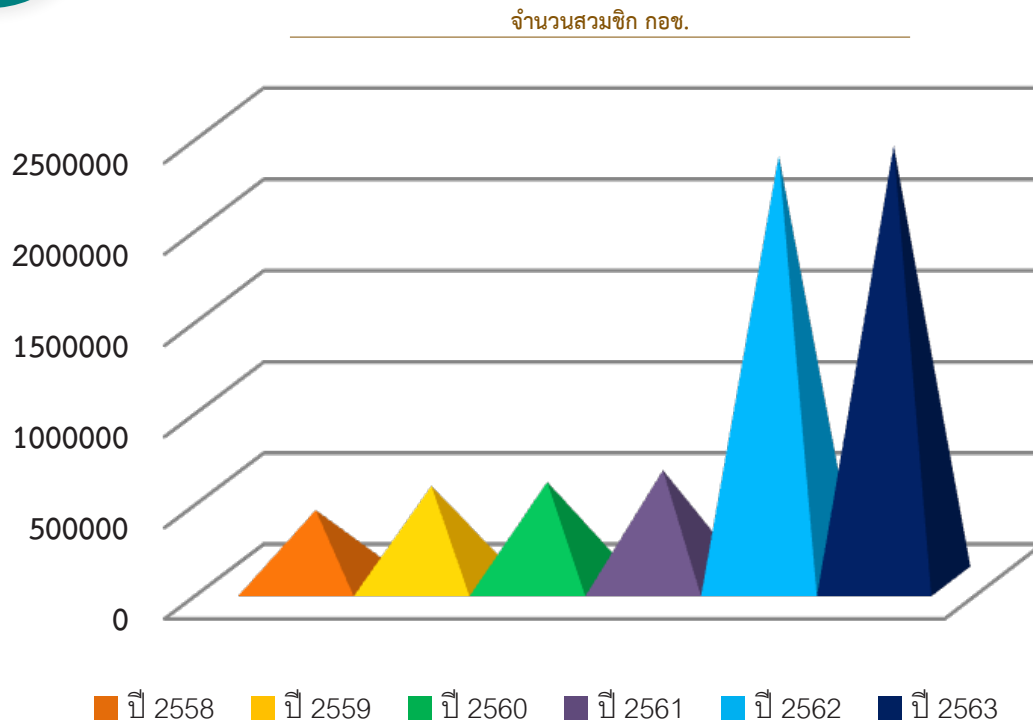
● เป้าหมาย ●

ระบบประกันสังคมมีความยั่งยืนและประชาชนออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้น

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ระบบประกันสังคมมีความยั่งยืนและประชาชนออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2566 โดยคาดการณ์ว่าใน พ.ศ. 2576 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณอย่างมีคุณภาพ มีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และช่วยแบ่งเบาภาระงบประมาณของภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุจึงทำให้เกิดระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการออมภาคบังคับ และการออมภาคสมัครใจ สำหรับการออมภาคบังคับ เป็นการออมที่ภาครัฐจัดให้กับผู้ที่เป็นแรงงานในระบบ ส่วนแรงงานนอกระบบหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ซึ่งไม่มีการออมภาคบังคับ มีเพียงการออมภาคสมัครใจที่รัฐจัดให้ คือ ประกันสังคมมาตรา 39 มาตรา 40 และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าแรงงานนอกระบบจะเข้าเป็นสมาชิกประกันสังคมตามมาตรา 39 มาตรา 40 และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เพิ่มขึ้น แต่ยังคงน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด นอกจากนี้สังคมสูงอายุได้ส่งผลให้กองทุนประกันสังคมต้องจ่ายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพเพิ่มขึ้น โดยผลจากการศึกษาของสำนักงานประกันสังคมร่วมกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งประเมินค่าทางคณิตศาสตร์ประกันภัยของกองทุนชราภาพพบว่า หากไม่ดำเนินการปฏิรูประบบบำนาญประกันสังคมแล้ว รายรับจะไม่เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละปีทำให้ต้องดึงกองทุนสะสมออกมาใช้ภายใน 28 ปี และเงินสะสมจะหมดภายใน 38 ปี นับจากปี 2559 ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่อป้องกันประเด็นข้างต้น โดยที่ผ่านมายังมีความท้าทายในหลายประการในการขับเคลื่อนการดำเนินการ อาทิ การ**สร้างดึงดูดให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการออมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการรองรับ การเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดกลไกหนุนเสริมการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ยั่งยืน**

ที่มา: กองทุนการอมแห่งชาติ

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปีที่ผ่านมาภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินการต่าง ๆ อาทิ กองทุนการอมแห่งชาติ (กอช.) ได้มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ผ่านตัวแทน กอช. ที่เป็นบุคคลประจำหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกและประชาชนได้เข้าถึงการอมกับ กอช. เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเพิ่มช่องทางบริการผ่าน บริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท แกร็บแท็กซี่ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งจากเดิม กอช. มีช่องทางรับสมัครสมาชิกผ่านทาง ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาหารสงเคราะห์ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานคลังจังหวัด สถาบันการเงินชุมชน เทสโก้โลตัส เคาน์เตอร์เซอร์วิส และตู้บุญเติม รวมแล้วกว่า 160,000 หน่วยทั่วประเทศ

นอกจากนี้ยังเพิ่มการอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก กอช. โดยการพัฒนาช่องทางแอปพลิเคชันให้สมาชิกสามารถเข้าถึงเงินออมได้ทุกที่ ทุกเวลา ตรวจสอบสิทธิ์สมัครส่งเงินออมสะสมอีกด้วย ปัจจุบัน กอช. มีจำนวนสมาชิกประมาณ 2.39 ล้านคน โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ประมาณ 52,424 คน นอกจากนี้ สำนักงานประกันสังคมอยู่ระหว่างดำเนินการผลักดันการปฏิรูประบบบำนาญชราภาพ ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้ (1) การขยายอายุการเกิดสิทธิการรับบำนาญชราภาพจาก 55 ปี เป็น 60 ปี (2) การปรับฐานเงินเดือนที่ใช้ในการคำนวณเงินชราภาพ และ (3) การปรับสูตรคำนวณการจ่ายเงินบำนาญชราภาพเพื่อสร้างเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมให้สามารถรองรับสังคมสูงวัยในอนาคตเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าหน่วยงานของรัฐจะมีการดำเนินการเพื่อจูงใจให้แรงงานนอกระบบออมเงินเพื่อการเกษียณอายุและมีแรงงานนอกระบบออมเงินเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามยังคงมีจำนวนน้อยเหมือนเทียบกับแรงงานนอกระบบทั้งหมด ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุอาจมีสิทธิประโยชน์ที่ไม่ดึงดูดใจ การไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีระบบการออมเพื่อการเกษียณ และการประชาสัมพันธ์ที่อาจยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ ประเด็นความยั่งยืนของระบบประสังคมเป็นเรื่องที่จะต้องตระหนักถึงความสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ยังคงต้องให้ความสำคัญในการสร้างการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการออมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ไม่มีสวัสดิการรองรับการเร่งผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการปรับปรุงสิทธิประโยชน์หรือเงื่อนไขที่สามารถจูงใจแรงงานนอกระบบให้เข้ามาเป็นสมาชิกได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง (ผู้มีรายได้น้อย) ทั้งนี้ ผลกระทบจากโควิดอาจจะส่งผลให้แรงงานนอกระบบตระหนักถึงความสำคัญของระบบการออมเพื่อการเกษียณมากยิ่งขึ้น และเข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ต้องเร่งหามาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการบริหารการลงทุน เพื่อให้ได้อัตราผลตอบแทนที่สูงสุดเนื่องจากเงินกองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพเป็นเงินออมจำนวนมาก ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่จะทำให้ประกันสังคมความยั่งยืนเพิ่มขึ้น

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 47

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การบริหารจัดเก็บภาษี

● เป้าหมาย ●

เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี อำนาจความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รายได้สุทธิของรัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 19.0 ภายในปี 2565

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การจัดเก็บภาษีขึ้นอยู่กับสถานการณ์เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งต้องมีการบริหารจัดการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการปฏิรูปการบริหารจัดเก็บภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอำนาจความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี ลดต้นทุนในการจัดเก็บภาษี และบูรณาการการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานจัดเก็บภาษีต่าง ๆ โดยนำรูปแบบองค์กรจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระ (Semi – autonomous Revenue Agency: SARA) มาใช้เพื่อสร้างความเป็นอิสระของหน่วยงานจัดเก็บภาษี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่หลักในการจัดเก็บภาษี ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานจัดเก็บภาษี

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามปรับปรุงการบริหารจัดเก็บภาษีโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ผลลัพธ์ของทุกกระบวนการตรงตามความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งมีการบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภายในกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน การถ่ายโอนภารกิจให้ภาคส่วนอื่น ๆ ดำเนินการแทนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น การพัฒนาระบบการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่นักท่องเที่ยวผ่าน “Application Thailand VRT” ด้วย Blockchain แบบ Digital เต็มรูปแบบที่แรกของโลก (The World’s First VAT Refund for Tourists App powered by Blockchain) การบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐผ่านการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการเปิดให้บริการ Open API เพื่อให้ผู้เสียภาษีจัดเตรียมและนำส่งข้อมูลการยื่นแบบฯ ผ่านโปรแกรมซอฟต์แวร์ออนไลน์ของ startup เช่น iTAX และ noon.in.th เป็นต้น หรือการให้บริการ e-Stamp Duty ของ Digital Access Platform เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและทำให้การจัดการภาษีเป็นเรื่องง่ายขึ้น นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาระบบ My Tax Account ให้ผู้เสียภาษีเข้าตรวจสอบข้อมูลค่าลดหย่อนภาษีที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานภายนอก อำนาจความสะดวกและลดการเก็บรักษาเอกสารรูปแบบกระดาษ ได้แก่ เงินสะสมเข้ากองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

เงินบริจาค (e-Donation) เพื่อยุติการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังนั้น การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการบริหาร จัดเก็บภาษีดังกล่าวเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี ยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเต็มใจที่จะเสียภาษีมากขึ้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับแนวคิดการจัดตั้งองค์กรจัดเก็บภาษีทั้งอิสระ หรือ SARA ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ (กพร.) เป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการจัดตั้งองค์กร เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานจัดเก็บภาษี ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องดำเนินการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไปกระทรวงการคลัง ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอย่างต่อเนื่องในรูปแบบการเสียภาษีที่เหมาะสมและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เพื่อให้การบริหารจัดการจัดเก็บภาษีมีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางสังคมอยู่เสมอ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 48 ระบบภาษี

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

• เป้าหมาย •

ระบบภาษีมีความเป็นธรรมและสะท้อนความสามารถในการจ่ายภาษีของผู้เสียภาษี

• ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 •

การจัดเก็บภาษีสอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ระบบภาษีที่ดีควรมีโครงสร้างภาษีที่สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งโครงสร้างรายได้จากภาษีอากรของไทยยังพึ่งพิงจากฐานการบริโภคหรือภาษีทางอ้อมเป็นหลัก หน่วยงานภาครัฐจึงได้มีการทบทวนและมีการบังคับใช้ภาษีในหลายรูปแบบทั้งภาษีสถานรายได้และภาษีฐานทรัพย์สิน แต่ความพยายามใช้ภาษีเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำโดยหาแนวทางให้ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในการจ่ายภาษีเพิ่มขึ้นนั้น ยังอยู่ในขั้นตอนของการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ที่ยังไม่ได้นำมารวมเป็นฐานการเสียภาษี ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องศึกษาวิเคราะห์แนวทางในการเก็บภาษีรูปแบบใหม่ ๆ ให้มีความครอบคลุมบนพื้นฐานของความเป็นธรรม

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมาภาครัฐมีการศึกษาแนวทางการจัดเก็บภาษีกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้และยังไม่ได้นำมารวมเป็นฐานการเสียภาษี เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีความครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมของระบบภาษีและทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ (e-Service)) ซึ่งเป็นการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักรที่ประกอบกิจการให้บริการโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามประมวลรัษฎากร โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการที่ได้ให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศแก่ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศ และได้มีการใช้บริการนั้นในประเทศ เช่น Facebook, Google, Netflix, Grab, LINE, Shopee และ Lazada เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

การชะลอตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลกส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในปี 2563 – 2564 ซึ่งมีข้อจำกัดจากการฟื้นตัวของภาคการส่งออก ภาคบริการ และการท่องเที่ยว รวมทั้งมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก และความไม่แน่นอนของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้รายได้ของภาคธุรกิจและครัวเรือนภายในประเทศได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างมากขึ้น ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายการปฏิรูประบบภาษี เนื่องจากภาครัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินมาตรการทางภาษีเพื่อช่วยเหลือและเยียวยาให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเร่งด่วน เช่น มาตรการคืนสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในประเทศ มาตรการลดอัตราดอกเบี้ยจ่ายของผู้ประกอบการนิติบุคคล มาตรการภาษีสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ยังคงการจ้างงานลูกจ้างไว้และจ่ายค่าจ้าง โดยให้สามารถหักรายจ่ายค่าจ้างในเดือนเมษายน – กรกฎาคม 2563 ได้ 3 เท่า รวมถึงยังให้มีการลดอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราร้อยละ 90 ของจำนวนภาษีที่คำนวณได้สำหรับภาษีที่ต้องชำระภายในเดือนสิงหาคม 2563 สำหรับที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง 4 ประเภทตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เกษตรกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และที่รกร้างว่างเปล่า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาวิเคราะห์การจัดเก็บภาษีที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและธุรกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ ๆ ในปัจจุบันตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รวมถึงควรมีการพิจารณา ทบทวนเกณฑ์การยกเว้นเงินได้ ค่าลดหย่อน และทบทวนปรับอัตราภาษีให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่จะกลับมาขยายตัวหลังจากวิกฤตโควิด-19 เพื่อเป็นการขยายฐานภาษีให้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงที่เศรษฐกิจไทยสามารถกลับมาเติบโตได้ตามศักยภาพหลังจากวิกฤตโควิด-19 ควรให้ความสำคัญในการปรับโครงสร้างการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เช่น การจัดเก็บภาษี E-commerce, Online-trade และ E-logistics เป็นต้น เพื่อให้การจัดเก็บภาษีสอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 49

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การสร้างความมั่นคงด้านที่ดินให้กับประชาชน

● เป้าหมาย ●

กลุ่มเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และจำนวนประชาชนที่ได้รับประโยชน์ในด้านความมั่นคงทางที่ดิน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การครอบครองที่ดินในประเทศไทยกว่าร้อยละ 90 กระจุกตัวอยู่กับกลุ่มบุคคลและนิติบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรเพียงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ โดยที่ดินในการถือครองของกลุ่มดังกล่าวกว่า 45 ล้านไร่ ถูกปล่อยทิ้งร้างไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ในขณะที่เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลจากการจดทะเบียนคนจนของกระทรวงมหาดไทย ระบุว่า มีเกษตรกรและคนจนในสังคมไทยที่มีปัญหาที่ดินมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่า 3.2 ล้านครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.84) ถือครองที่ดินจำนวน 10 – 19 ไร่ รองลงมาเป็น 20 – 39 ไร่ ที่มีสัดส่วนการถือครองร้อยละ 25.95 และมีเกษตรกรร้อยละ 10 ที่ถือครองที่ดินแปลงใหญ่ (มากกว่า 40 ไร่) นอกจากนี้ยังมีลูกจ้างภาคเกษตรที่ไม่เป็นเจ้าของที่ดินและไม่ได้เช่าที่ดินอีกร้อยละ 0.85 ของผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรทั้งหมด ซึ่งในจำนวนนี้เป็นคนจนและกลุ่มเปราะบาง (bottom 40) กว่าร้อยละ 68

ทั้งนี้ การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินในสังคมไทยนับเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศมาอย่างยาวนานและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น โดยการสูญเสียที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนต้องอพยพโยกย้ายเข้ามาทำงานในเมืองและก่อให้เกิด

วังวนของปัญหาขาดแคลนที่พักอาศัยในเขตเมืองตามมา การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย และการเสริมสร้างความมั่นคงทางที่ดินให้แก่เกษตรกร คริวเรือนผู้ขาดแคลนที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย จึงมีความท้าทายสูง ทั้งในมิติด้านแหล่งเงินทุนเพื่อการกู้ยืมให้แก่เกษตรกรและผู้ยากจน เพื่อรักษาสีทธิในที่ดินทำกินและที่พักอาศัย ตลอดจนการบริหารจัดการเพื่อจัดสรรพื้นที่สาธารณะพื้นที่รกร้างว่างเปล่าและพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกรและผู้ไร้ที่ดินทำกินได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานที่ผ่านมา การบังคับใช้พระราชบัญญัติที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นมา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงถึงความมุ่งมั่นในการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องที่ดินทำกิน ที่เน้นบริหารจัดการการการถือครองที่ดินว่างเปล่าด้วยอัตราภาษี นอกจากนี้ กระทรวงการคลังโดยสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน ยังได้ดำเนินงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการทบทวน รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน พ.ศ. เพื่อให้เกษตรกรและผู้ยากจนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการกู้ยืมเพื่อให้ได้มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ยังผลักดันการดำเนินโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง

เนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ปัจจุบัน ได้มีการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนแล้วเป็นจำนวน ถึง 919 พื้นที่ ครอบคลุม 70 จังหวัด ประชาชนที่ได้รับ การจัดสรรพื้นที่ทำกินเป็นจำนวน 56,726 ราย รวมทั้ง ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการแล้ว 176 พื้นที่ใน 60 จังหวัด สำหรับการดำเนินงานด้านการจัดที่อยู่อาศัยให้ชุมชนนั้น การเคหะแห่งชาติ ได้วางแผนดำเนินการ ก่อสร้างในปี 2563 จำนวน 5,262 หน่วย แบ่งเป็นโครงการเคหะชุมชน และบริการชุมชน 4,448 หน่วย โครงการอาคาร เช้า 224 หน่วย และโครงการบ้านเอื้ออาทร 590 หน่วย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย มุ่งความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ความไม่เสมอภาคในการถือครองทรัพย์สิน ทั้งที่เป็นบ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ในการประกอบธุรกิจเกษตรฯ และ ทรัพย์สินทางการเงิน เนื่องจากการถือครองทรัพย์สินที่กระจุกตัวสูงอยู่ในความครอบครองของกลุ่มคน/สถาบัน/กลุ่มธุรกิจ เพียงไม่กี่กลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในภาพรวมของประเทศสูงขึ้น เพราะที่ดินนับเป็น ทรัพย์สินประเภทปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการสร้างผลตอบแทนที่มีอัตราการตอบแทนสูงและยังคงเป็นปัจจัยพื้นฐานของ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้เพิ่มสูงขึ้นและนำไปสู่กระบวนการสะสมความมั่งคั่งที่ไม่สิ้นสุดต่อไป จุดมุ่งเน้นในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างการเจริญเติบโตของประเทศในทุกมิติ พร้อมไปกับการกระจายความ เท่าเทียมทางรายได้ระหว่างกลุ่ม/พื้นที่ลงได้อย่างสัมฤทธิ์ผลในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญกับการกระจายสิทธิ ในการถือครองที่ดินโดยเฉพาะที่ดินทำกินของเกษตรกร ผ่านการปฏิรูปที่ดิน และการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ผู้ขาดโอกาส มีรายได้น้อยในสังคมอย่างเป็นธรรม เพื่อให้กลุ่มเปราะบางในภาคการเกษตรเหล่านี้ได้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร่วมกับการ ดำเนินงานด้านการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในอัตราที่จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม ทั้งนี้ บทบาทภารกิจการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ทั้งในมิติด้านระเบียบ กลไก สถาบันและการดำเนินมาตรการทางภาษี รวมถึงการบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นต้องจำแนกให้ชัดเจนเพื่อที่การดำเนินงาน ซึ่งมีแนวโน้มทับซ้อนกันของแต่ละหน่วยงานจะได้ประสานงานกันได้อย่างลงตัวเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักได้อย่างเป็น รูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรมุ่งขยายฐานภาษีและปรับโครงสร้างภาษีให้เป็นกลไกในการ กระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการขยายฐานภาษีให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยปรับ โครงสร้างภาษีให้มีการพึงพิงภาษีทางอ้อมน้อยลง ทบทวนมาตรการทางด้านรายจ่ายภาษี (การหักค่าใช้จ่าย การลดหย่อน ภาษี) ให้มีความเป็นธรรม รวมถึงการจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สินในอัตราที่จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีมรดก ภาษีกำไรส่วนเกินทุน (Capital gains tax) เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐ และดึงทรัพยากรจากกลุ่มผู้มีรายได้สูง กระจายไปยังกลุ่มผู้มีรายได้น้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฯ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 50

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การสร้างมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ในการลดความเหลื่อมล้ำ

● เป้าหมาย ●

มีกลไกในการจับคู่ภาคเอกชนและธุรกิจชุมชนผ่านแพลตฟอร์ม ทั้งแบบออนไลน์และระดับพื้นที่ ขับเคลื่อนโดยภาครัฐ ภายในปี 2561 และชุมชนมีรายได้และองค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนของภาคเอกชน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

มีกลไกในการจับคู่ภาคเอกชนและธุรกิจชุมชนผ่านแพลตฟอร์ม ทั้งแบบออนไลน์และระดับพื้นที่ ขับเคลื่อนโดยภาครัฐ และชุมชนมีรายได้และองค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ภาคเอกชนเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ในช่วงสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบการวิกฤติการแพร่ระบาดโควิด - 19 โดยที่ผ่านมารัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการลดความเหลื่อมล้ำผ่านกลไกภาครัฐที่มีคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ เป็นกลไกการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ และสนับสนุนการสร้างแพลตฟอร์ม ได้แก่ เครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (Thailand Responsible Business Network : TRBN) เพื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมภาคเอกชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ทั้งการสร้างโอกาสสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศได้ โดยมีปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ บทบาทในการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ได้ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความยั่งยืนให้กับ

เศรษฐกิจฐานรากในชุมชนกว่า 900 โครงการ ใน 3,000 กว่าชุมชนซึ่งภาคเอกชนได้มีบทบาทในการช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การตลาดสำหรับสินค้าชุมชน และการใช้วิสาหกิจเพื่อสังคม (SE) เพื่อตอบโจทย์ด้านสังคม อาทิ การเปิดร้านประชารัฐรักสามัคคี ภายใต้แนวคิดการพัฒนาช่องทางการขายระดับประเทศ โดยใช้เป็นศูนย์รวมจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนจากเครือข่ายประชารัฐรักสามัคคี ปัจจุบันร้านประชารัฐรักสามัคคี สนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนรวมแล้วกว่า 159,000 รายการ จาก 425 ชุมชน ได้แก่ เครื่องดื่ม (8.88%) ผ้าและเครื่องแต่งกาย (0.31%) อาหาร (22.56%) ของใช้ในครัวเรือน (63.93%) สมุนไพร ไม่ใช่อาหาร (0.97%) และเกษตร (2.88%) สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนรวมกว่า 13 ล้านบาท และในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อเร่งแก้ไขและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว ประกอบด้วย (1) มาตรการช่วยเหลือทางการเงิน เช่น ธุริกขนาดใหญ่ช่วยแก้ไขสภาพคล่องให้คู่ค้าในห่วงโซ่อุปทาน สนับสนุน Credit Term โดยชำระเงินให้คู่ค้าเร็วขึ้น กลุ่มธนาคารและสถาบันการเงินช่วยบรรเทาผลกระทบตามความรุนแรงของแต่ละราย ออกมาตรการ Soft Loan ให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทุกประเภท ปรับโครงสร้างหนี้ รวมถึงมาตรการ

ลดค่าครองชีพ เป็นต้น (2) การช่วยเหลือสังคมจากภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การผลิตหน้ากากอนามัยแจกจ่ายให้บุคลากรทางการแพทย์ การจ้างงานเพิ่มหรือการประกาศนโยบายไม่ปลดพนักงาน การร่วมกันแจกจ่ายอาหารให้กลุ่มเปราะบาง การเปิดให้รายย่อยใช้พื้นที่ในการขายอาหาร ส่งเสริมให้ความรู้และนวัตกรรมในการประกอบอาชีพ หรือแนวคิดในการดำเนินธุรกิจให้ผู้ประกอบการรายย่อยนำไปใช้ประกอบอาชีพหรือสร้างรายได้เพิ่มในช่วงวิกฤติ อีกทั้ง ผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนับสนุนการทำงาน Online แก่ประชาชน โดยเปิดบริการแพลตฟอร์มต่าง ๆ ให้ใช้ฟรี อาทิ การประชุมออนไลน์ การขายของออนไลน์ ในขณะที่กลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม (SE) มีการรวบรวมกองทุนช่วยเหลือ หรือระดมพลังชุมชนช่วยเหลือสังคมโดยการระดมทุน จัดหาอาหารราคาถูก หรือการตั้งกองทุนทางการแพทย์ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรทางการแพทย์ (3) การจับมือของกลุ่มเอกชนเสนอมาตรการทางเศรษฐกิจให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยมีการตั้งคณะทำงานเอกชน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มมาตรการสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ กลุ่มมาตรการสำหรับการกลับมาเปิดธุรกิจใหม่ กลุ่มมาตรการเพื่อธุรกิจ SMEs กลุ่มมาตรการเพื่อภาคเกษตร และกลุ่มมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยดิจิทัล โดยมีองค์ประกอบของแต่ละกลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจด้านต่าง ๆ ของประเทศมาร่วมมือกัน

รวมทั้งเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนแห่งประเทศไทย (TRBN) ได้ขับเคลื่อนการทำงานโดยช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 โดยจัดทำแผนระยะเร่งด่วน เพื่อสนับสนุนการรับมือวิกฤติของภาคธุรกิจหรือ ESG in COVID ภายใต้แนวคิด “Business for Better Future” ซึ่งใช้ TRBN เป็นพื้นที่กลางในการเชื่อมโยงองค์ความรู้และทรัพยากรเพื่อสร้างพลังร่วมในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยยกระดับผลลัพธ์ในการดำเนินการ ESG (Environmental-Social-Governance) ของธุรกิจและลดความเสี่ยงปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ที่จะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของธุรกิจ ดังนี้ (1) การสร้างแรงบันดาลใจ ESG Best Practices เกี่ยวกับมาตรการขององค์กรต่าง ๆ ในการรับมือกับโควิด-19 และบทพิสูจน์ของธุรกิจที่ใช้ ESG เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันองค์กร และรับมือสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง สามารถดูแลสวัสดิการพนักงานด้านสุขภาพและความปลอดภัย ตลอดจนลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ไปจนถึงการลงทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ทางสังคม และร่วมกันสร้าง New Normal ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นในภาพรวม และสามารถเป็นผู้ให้ในภาวะวิกฤติได้ (2) เชื่อมให้เกิด: ESG in Action โดย TRBN ร่วมกับภาคีต่าง ๆ ผนึกพลังสังคมในการระดมทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด - 19

อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ต่อยอดการดำเนินโครงการวิภาวดีฯ ไม่มีขยะ ที่ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทจดทะเบียนไทยและบริษัทเอกชน 31 บริษัท ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาสู่การแก้ปัญหาขยะจากการใช้บริการเดลิเวอรี่อาหารที่เพิ่มมากขึ้น ในโครงการ “ส่งพลาสติกกลับบ้าน” รวมไปถึงร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ริเริ่มโครงการสนับสนุนป่าชุมชน เพื่อส่งเสริมโครงการพื้นฐานในการผลิตและสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรม บรรเทาผลกระทบของประชาชนที่อพยพกลับท้องถิ่น และสร้างกลไกการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ในระยะยาว ลดผลกระทบเชิงลบและเพิ่มผลกระทบเชิงบวกด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในทุกกระบวนการ นอกจากนี้ ภาคเอกชนได้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ระบบ TPMAP Logbook เป็นเครื่องมือในการค้นหา คัดกรอง และติดตามกลุ่มเป้าหมายยากจนแบบชี้เป้าได้อย่างตรงจุด รวดเร็ว และไม่ซ้ำซ้อน เพื่อเป็นข้อมูลตั้งต้นให้แก่ผู้เกี่ยวข้องใช้ในการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายยากจนภายใต้โครงการ “คู่มือ เลี้ยงง่าย เก่งคนขอนแก่น” ซึ่งภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ การจ้างงาน การตลาด และสวัสดิการ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนคนขอนแก่น

และลดความเหลื่อมล้ำของสังคมโดยประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ มีสุขภาพที่ดี มีทักษะ มีความรู้ มีอาชีพ มีรายได้ที่เพียงพอ ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากปัญหาความยากจน ได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ภาคเอกชนถือเป็นภาคีการพัฒนาที่สำคัญที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังคงสร้างผลกระทบอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ ซึ่งภาคีต่าง ๆ จะช่วยหนุนเสริมการทำงานให้กับหน่วยงานของภาครัฐได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ต้องเร่งขยายและบูรณาการการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ขยายโอกาสการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs และกิจการเพื่อสังคม (SE) ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น นอกเหนือจากการดำเนินงานผ่านกลไกบริษัทประชารัฐรักสามัคคีประเทศไทย จำกัด และเครือข่ายเพื่อความ

ยั่งยืนแห่งประเทศไทยร่วมเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาที่ผ่านมารวมทั้งเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่มีความเจริญกับพื้นที่ชนบทโดยรอบผ่านกลไกความร่วมมือของภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อช่วยยกระดับรายได้และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น รับมือกับความเสี่ยงและก้าวผ่านวิกฤติต่าง ๆ อย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 51

ปฏิรูปสถาบัน เพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจ

● เป้าหมาย ●

การเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และการมีสถาบันเพื่อการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจตามหลัก PDCA

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

สถาบันทางเศรษฐกิจมีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลง

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

การเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจจำเป็นจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างสถาบันทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านงบประมาณ การคลัง และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ โดยการปฏิรูปกฎหมายและกฎระเบียบจะช่วยยกระดับและอำนวยความสะดวกในการปรับโครงสร้างและกลไกในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การปฏิรูประบบเทคโนโลยีและข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยในการตัดสินใจและบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานของสถาบันทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาจะเน้นหนักไปที่การยกระดับสถาบันทางเศรษฐกิจด้านฐานข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าสถาบันด้านงบประมาณและด้านการคลัง

สำหรับการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันเศรษฐกิจ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (IPPD) ภายใต้มูลนิธิพระยาสุริยานุวัตรของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขึ้น เพื่อเป็น

หน่วยงานวิจัยสำหรับการจัดทำนโยบายที่เหมาะสมและเสริมสร้างศักยภาพในประเด็นการพัฒนาที่มีความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อาทิ การพัฒนาเครื่องมือและระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การออกแบบและการพัฒนานโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สศช. ได้มีการจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดลี้มแล้วลุกไว (Resilience) ใน 3 มิติการพัฒนา ได้แก่ การพร้อมรับ (Cope) การปรับตัว (Adapt) และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) หรือ C.A.T. พร้อมแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้านที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ การยกระดับขีดความสามารถของประเทศ เพื่อรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน และการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในส่วนของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ (สวช. หรือ GBDi) เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก Big Data ของหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้คำปรึกษาในการนำ Big Data มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม การออกแบบต้นแบบนำร่อง การสร้างแพลตฟอร์มพัฒนาบุคลากรด้านข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อตอบสนองความต้องการของภาครัฐและเอกชน และการให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานภาครัฐเพื่อที่จะสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจควรมีการปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจในด้านงบประมาณ การคลัง และข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กันไป โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำมาใช้ในการปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตมีความครอบคลุมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ ในการเสริมสร้างสมรรถภาพและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างเชิงสถาบันของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจให้มีความยืดหยุ่น เตรียมพร้อมรับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทันท่วงทีต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีความเป็นพลวัตสูงในปัจจุบัน เพื่อเตรียมความพร้อมและวุฒิภาวะขององค์กรในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยอาศัยกลไก PDCA ในการติดตามประเมินผลและบูรณาการความเชื่อมโยงร่วมกับหน่วยงานอื่น รวมถึงอาจมีการเพิ่มเติมกระบวนการตรวจสอบควบคุมซึ่งกันและกัน (Check and Balance) เพื่อสร้างสมดุลอำนาจระหว่างหน่วยงาน

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 52

การปฏิรูปหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ ของภาครัฐ (รัฐวิสาหกิจ)

● เป้าหมาย ●

รัฐวิสาหกิจดำเนินการตามภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

รัฐวิสาหกิจดำเนินงานตามบทบาทและเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างครบถ้วน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐวิสาหกิจเป็นกลไกของรัฐในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ รวมถึงเป็นผู้ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการกำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับมาตรการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลซึ่งครอบคลุมถึงการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้กำหนดนโยบาย ผู้กำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ ผู้ถือหุ้นในรัฐวิสาหกิจ และรัฐวิสาหกิจให้ชัดเจน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและทิศทางในการพัฒนารัฐวิสาหกิจในภาพรวมทั้งระบบ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้มีการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

การดำเนินงานที่ผ่านมา รัฐวิสาหกิจสามารถจำแนกประเภทได้เป็น (1) รัฐวิสาหกิจประเภทบริษัทมหาชน ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจกลุ่มที่สามารถหารายได้ได้ด้วยตนเอง (2) รัฐวิสาหกิจประเภทที่แสวงหากำไรได้โดยไม่เป็นภาระงบประมาณ (3) รัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการในเชิงสังคมโดยไม่แสวงหากำไร และ (4) รัฐวิสาหกิจที่ขาดทุน ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่เป็นภาระงบประมาณภาครัฐ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการนำเสนอรายได้ของรัฐวิสาหกิจในปีงบประมาณ 2563 พบว่า รัฐวิสาหกิจมีการนำเสนอรายได้รวมทั้งสิ้น 188,861 ล้านบาท ใกล้เคียงกับประมาณการและสูงกว่าปีก่อนร้อยละ 11.6 เนื่องจากมีการนำเสนอรายได้บางส่วนเหลือมาจากปีงบประมาณ 2562 โดยรัฐวิสาหกิจที่นำเสนอรายได้สูงกว่าประมาณการ 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) (2) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และ (3) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย สำหรับประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มความเป็นอิสระและความคล่องตัวให้กับรัฐวิสาหกิจโดยการจัดตั้งบรรษัทวิสาหกิจแห่งชาตินั้น ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการพัฒนากำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562 เป็นกลไกทดแทนที่สามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้สามารถดำเนินกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (คนร.) เป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และมีสำนักงานคณะกรรมการ นโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ นอกจากนี้ ในระยะต่อไป คนร. ควรเร่งดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา รัฐวิสาหกิจ เพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และทิศทางการพัฒนา รัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและ แผนพัฒนาประเทศใน ด้านต่าง ๆ โดยคำนึงถึงภารกิจและบทบาทหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจที่มีต่อการพัฒนาประเทศ เป็นสำคัญ ตลอดจนให้มีการจัดทำแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อเป็นช่องทางในการส่งผ่านนโยบายของภาครัฐ ไปยังรัฐวิสาหกิจให้มีความชัดเจนและโปร่งใส และให้มีการเปิดเผยข้อมูลการประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้ง มีแนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดบทบาทและทิศทางการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะทำให้ภารกิจและบทบาทของรัฐวิสาหกิจเปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นการปรับบทบาท รัฐวิสาหกิจให้เป็นเพียงผู้ให้บริการเป็นหลัก (Operator) ลดการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนบทบาทที่ชัดเจนของรัฐวิสาหกิจ

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 53

การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริม ผลิตภาพ (Productivity) การมาตรฐาน (Standardization) และนวัตกรรม (Innovation)

● เป้าหมาย ●

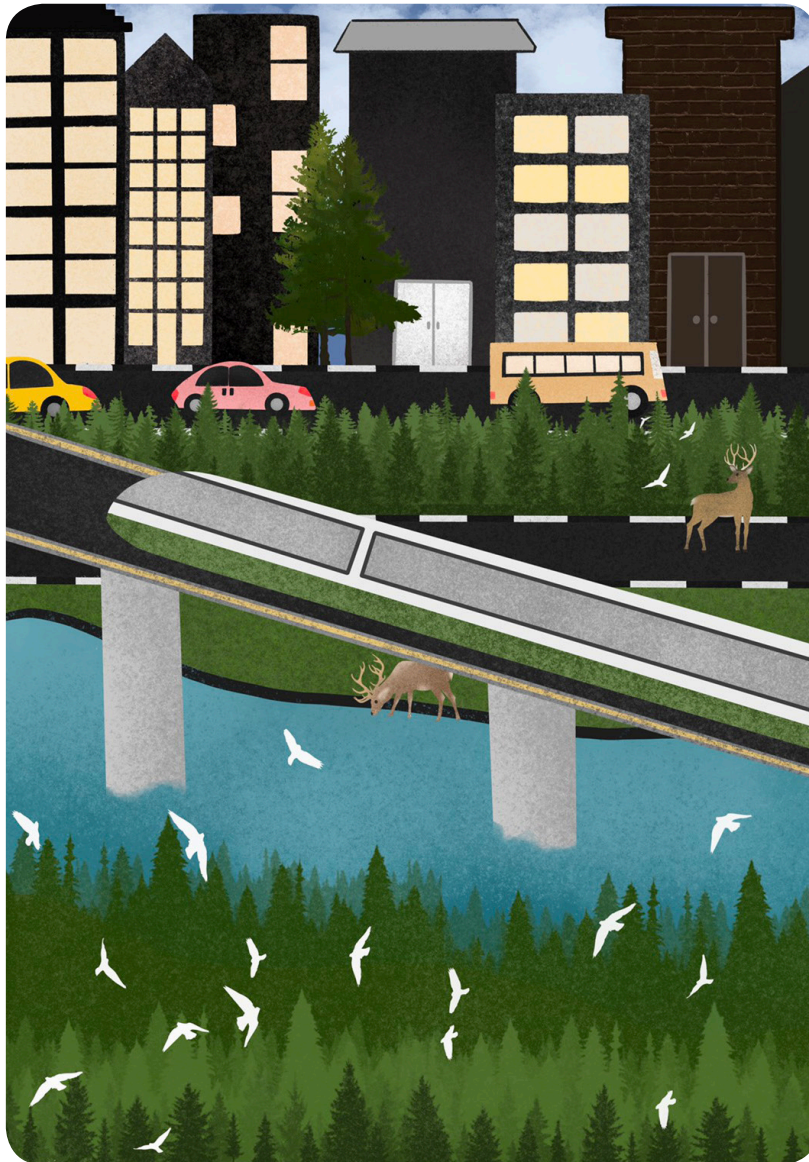
ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมของประเทศให้เป็นระบบ ครบวงจร

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จะต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่วางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาผลิตภาพและการมาตรฐานของประเทศในภาพรวมและรายสาขาอย่างมีบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และภายในปี 2564 ต้องมีการบูรณาการหน่วยงานด้านการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมเป็นหน่วยงานเดียวกันที่มีเอกภาพในลักษณะ Single Agency เพื่อทำหน้าที่ในการบูรณาการระดับนโยบายการขับเคลื่อนนโยบาย และการติดตามประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์ ในการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม ทั้งระบบของประเทศ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูปและการดำเนินงานที่ผ่านมา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศผ่านกลไกการยกระดับการตรวจรับรองและการพัฒนาระบบการมาตรฐาน จะช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบครบวงจร อีกทั้งปัจจุบันการต่อสู้เพื่อการแข่งขันด้านการค้าและการปกป้องผู้ประกอบการไทยในตลาดต่างประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออก ดังนั้น การรวบรวมเพื่อจัดตั้งสถาบันใหม่ที่มีภารกิจเฉพาะด้านผลิตภาพและการมาตรฐาน จะเป็นการปรับระบบการมาตรฐานของประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีความสามารถเทียบเท่ามาตรฐานสากล รวมถึงพัฒนาห้องทดสอบที่มีเครื่องมือทันสมัย รองรับความต้องการของระบบตลาดที่ปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานด้านการเพิ่มผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมอย่างครบวงจร ในรูปแบบหน่วยงานกลางที่ไม่อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงใด ๆ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบริหารจัดการด้านผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรบูรณาการหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการมาตรฐานแห่งชาติ ภายใต้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำนักงาน

มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข และกรมวิทยาศาสตร์บริการภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เข้าไว้ด้วยกัน รวมเป็นหน่วยงานกลางโดยใช้ชื่อว่า สำนักงานคณะกรรมการบริหารการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การจัดตั้งหน่วยงานใหม่ดังกล่าวเป็นการดำเนินการภายใต้แนวทางการรวบรวมหน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ใช้การตั้งหน่วยงานใหม่พร้อมอัตรากำลังคนใหม่ ซึ่งแนวทางการดำเนินการจำเป็นต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ให้เป็น พระราชบัญญัติการบริหารการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ควบคู่ไปด้วย โดยปัจจุบัน กระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ระหว่างจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมทั้งกำหนดกรอบการหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหน่วยงานแต่ละแห่งต่างมีภารกิจที่แยกจากกันมาโดยตลอด การรวบรวมหน่วยงานจึงเป็นกระบวนการที่จะต้องหารือร่วมกันเพื่อออกแบบโครงสร้างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วต่อไป

ปี 2562 ●
ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 54

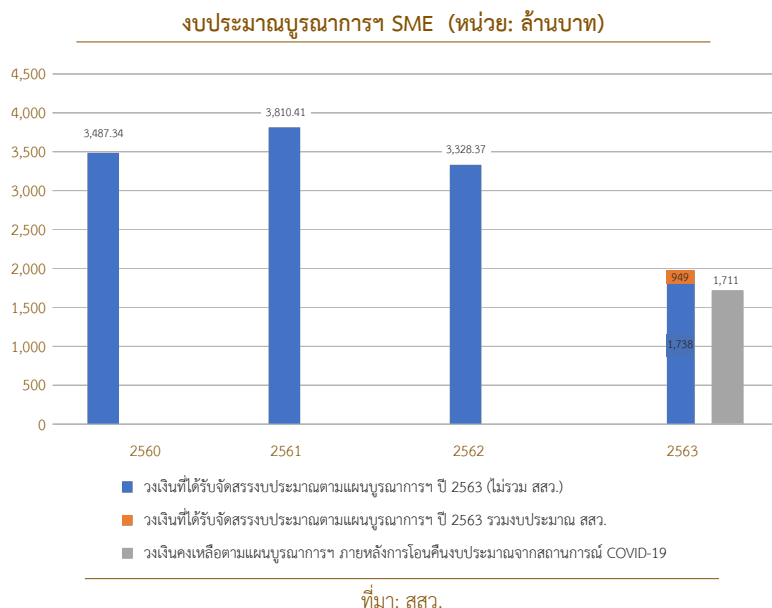
การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ เพื่อบริหารการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดเล็ก SMEs

● เป้าหมาย ●

มีศูนย์บริการ SME แบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service for SMEs) ที่สามารถเข้าถึงแก้ปัญหา และเชื่อมโยงมาตรการและกลไกสนับสนุนต่าง ๆ ของภาครัฐ SME เป็นมืออาชีพ สามารถปรับตัวรับมือ กระแสการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันถ่วงที มีความรอบรู้ และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม SME ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นได้อย่างก้าวกระโดดด้วยการ จัดทำคลังข้อมูลภาครัฐ และเชื่อมต่อระบบข้อมูล ทุกประเภทของหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนของรัฐ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

การขยายตัวของ GDP SME เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 ความคุ้มค่าของการส่งเสริมและพัฒนา SME ภายใต้แผนบูรณาการส่งเสริม SME เพิ่มขึ้นจาก ปีก่อนหน้า และมีระบบฐานข้อมูล SME ที่มีการ บูรณาการระหว่างหน่วยงาน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ SME ในฐานะที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ช่วยให้เกิดกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประเทศ จากจำนวนผู้ประกอบการ SME กว่า 3 ล้านราย และมีการจ้างงานกว่า 12 ล้านคน ทั้งนี้ หากพิจารณาสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME (GDP SME) ในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2563 (เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563) มีมูลค่ารวม 3,251,139 ล้านบาท หดตัวลงร้อยละ 8.30 หลังจากที่ย้ายตัวร้อยละ 7.40 ในปี 2561 และร้อยละ

4.05 ในปี 2562 อันเป็นผลกระทบจากการจำกัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 และการขาดความเชื่อมั่นในการใช้จ่ายของประชาชน ทำให้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยระหว่างปี 2561 – 2563 อยู่ที่ร้อยละ 1.05 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.0

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำหรับการดำเนินงานในการส่งเสริม SME ภายใต้งบประมาณบูรณาการฯ ปี 2563 มีจำนวน SME ที่ได้รับการพัฒนารวม 460,325 ราย จากเป้าหมายจำนวน 387,000 ราย ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจรวม 25,843.43 ล้านบาท คิดเป็น 15 เท่าของวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรรวม เพิ่มขึ้นจาก 6 เท่าในปี 2561 และ ปี 2562 เนื่องจากหลายหน่วยงานได้ปรับวิธีการส่งเสริม SME ไปสู่ระบบออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และสะดวกต่อการเข้าถึงของผู้ประกอบการ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพการให้บริการมากยิ่งขึ้น

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนา SME โดยได้จัดสรรงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการพัฒนา SME อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2559 สำหรับการจัดสรรงบประมาณแผนบูรณาการประจำปีงบประมาณ 2563 (ไม่รวมงบประมาณของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)) มีจำนวนรวม 1,738.04 ล้านบาท ภายหลังมีการโอนคืนงบประมาณเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จำนวน 27.38 ล้านบาท คงเหลืองบประมาณดำเนินการจำนวน 1,710.67 ล้านบาท โดยมีหน่วยงานร่วมดำเนินการ 8 กระทรวง รวม 22 หน่วยงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการขับเคลื่อนการส่งเสริม SME ที่แตกต่างกันตามศักยภาพ รวมทั้งการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริม SME ส่วนใหญ่จัดสรรเป็นงบประมาณในการพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อย ร้อยละ 54 และวิสาหกิจในระยะเริ่มต้น ร้อยละ 30 ขณะที่การพัฒนาปัจจัยแวดล้อมต่อการส่งเสริม SME ยังได้รับความสำคัญน้อยอยู่ที่เพียงร้อยละ 5 ของงบประมาณรวม

ในส่วนของ สสว. ในฐานะที่เป็นผู้ประสานการบูรณาการ (System Integrator) ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2563 และงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วงเงินรวม 1,893.74 ล้านบาท เพื่อใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุน SME โดยจัดสรรเป็นงบประมาณในการพัฒนาโครงการส่งเสริมให้เข้าถึง MSME และเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างสังคมผู้ประกอบการให้เติบโตและก้าวสู่สากล เกือบร้อยละ 80 และการยกระดับการบูรณาการ MSME ของประเทศด้วย BIG DATA ร้อยละ 4 ของวงเงินที่ สสว. ได้รับการจัดสรรรวม โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ 1) โครงการศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจร (SME One-Stop Service Center : OSS) โดยบริการให้คำปรึกษาแนะนำหรือบริการส่งต่อภาครัฐแก่ SME จำนวน 186,558 ราย 2) โครงการพัฒนา SME PORTAL และระบบกลางในการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผ่านเว็บไซต์ smeone.info 3) การพัฒนาฐานข้อมูลการส่งเสริม SME แห่งชาติ และงานพัฒนาองค์ความรู้สำหรับ SME (Knowledge Center) ผ่านเว็บไซต์ www.smeknowledgecenter.com ซึ่งมีผู้เข้าใช้บริการ ณ 30 กันยายน 2563 จำนวน 226,098 ครั้ง 4) การดำเนินงานในการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม SME ภายใต้แผนบูรณาการด้านการพัฒนา SME เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงมาตรการและกลไกการพัฒนา SME ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น 5) โครงการยกระดับศักยภาพ SME โดยพัฒนาระบบผู้ให้บริการทางธุรกิจ (Service Provider) ให้เอกชนสามารถเป็นหน่วยงานส่งเสริม SME (Business Development Service : BDS) เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น 6) การส่งเสริม SMEs ให้เข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและภาคเอกชน โดยดำเนินการร่วมกับกรมบัญชีกลาง ซึ่ง ณ วันที่ 9 พฤศจิกายน 2563 มีจำนวน SME ที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 601 ราย นอกจากนี้ ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาโครงการ SME Academy 365 เพื่อให้บริการองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจแก่ SME อย่างเป็นระบบทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ การพัฒนาระบบการประเมินศักยภาพ SME (SME Scoring) และฐานข้อมูล SME Big Data เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินศักยภาพของผู้ประกอบการและคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการของภาครัฐ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายการบริหารการส่งเสริม SME ของภาครัฐ ยังมีประเด็นท้าทายที่ส่งต่อการบรรลุเป้าหมายและต้องเร่งปรับปรุง อาทิ การดำเนินกิจกรรมของบางหน่วยงานมีความล่าช้า ไม่เป็นไปตามแผนจากการระบาดของโควิด-19 การขึ้นทะเบียน SME ที่ยังคงมีจำนวนผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนเป็นจำนวนน้อย โครงการบูรณาการยังมีลักษณะเป็นการรวบรวมกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการในลักษณะเดิม ๆ โดยการให้ความรู้พื้นฐานทั่วไปซึ่งไม่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของ SME แต่ละกลุ่ม ทั้งยังขาดการเชื่อมโยงส่งต่อการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และนำบทเรียนที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงหรือยกเลิกโครงการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรเร่งปฏิรูปและพัฒนากระบวนการส่งเสริม SME ให้สามารถตอบสนองความต้องการ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการทุกระดับสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีต้นทุนต่ำ การจัดทำแผนงานและโครงการของภาครัฐได้คุณภาพมาตรฐานสามารถแก้ปัญหาเชิงลึกของผู้ประกอบการที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน โดยกำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพแทนตัวชี้วัดเชิงปริมาณเพื่อให้สามารถวัดผลและนำไปสู่การปรับปรุงแผนงาน/โครงการที่มีประสิทธิภาพต่อไปยังผู้ประกอบการได้ดียิ่งขึ้น โดยเร่งรัดการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

1. จูงใจให้ SME ขึ้นทะเบียน และเร่งรัดการพัฒนาระบบฐานข้อมูล SME ระบบวินิจฉัยเพื่อประเมินปัญหาและความต้องการเพื่อคัดกรองผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการและส่งต่อการให้ความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนระบบการรายงานการติดตามและประเมินผลการเข้าร่วมมาตรการและแผนงาน/โครงการของภาครัฐ พร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เป็นระบบเดียวกัน
2. ทบทวนการจัดทำแผนงาน/โครงการให้ได้คุณภาพมาตรฐาน สามารถแก้ปัญหาเชิงลึกของผู้ประกอบการที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันตามขนาด สาขาธุรกิจ และความเชี่ยวชาญ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ มุ่งเน้นให้บริการความรู้พื้นฐานทั่วไปและความรู้ขั้นสูง สถาบันเฉพาะทาง เน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญ สถาบันวิชาการ เน้นการวิจัยพัฒนาและต่อยอดในเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งปรับปรุงรูปแบบการส่งเสริมให้อยู่ในช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น และมีการรายงานผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงทบทวนอย่างเป็นระบบ
3. เร่งพัฒนาระบบ BDS และการให้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่สามารถจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา SME โดยเฉพาะการถ่ายทอดความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง การบริหารจัดการธุรกิจแบบมืออาชีพ และการพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการสู่สากล
4. เร่งรัดการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจและมีผลกระทบสูง โดย 1) เร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการทำธุรกิจ อาทิ การกำหนดมาตรฐานระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้าของภาคธุรกิจและบังคับใช้โดยเร็วเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางการค้า รวมทั้งผลักดันการบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ 2) ส่งเสริมตลาด โดยเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริม SMEs ให้เข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐและภาคเอกชน 3) สร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์ให้ SME ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเพื่อรองรับการทำธุรกิจรูปแบบใหม่ อาทิ สนับสนุนให้ SME ใช้ ERP Platform หรือซอฟต์แวร์ในการบริหารจัดการธุรกิจ และพัฒนา Platform กลางในการรวบรวมข้อมูลของ SMEs ที่เชื่อมโยงกับสถาบันการเงินเป็น Information Based Lending เพื่อให้ SMEs เข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้น 4) ขยายผลระบบศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อธุรกิจ (Biz Portal) ให้ครอบคลุมทุกการให้บริการและการพิจารณาอนุญาตของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ รวมทั้งเร่งรัดการพัฒนา SME Academy Online Platform เพื่อเป็นคลังรวบรวมความรู้ออนไลน์ที่ผู้ประกอบการเข้าถึงได้

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 55

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

ปฏิรูปหน่วยงาน ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ

● เป้าหมาย ●

(1) ระบบประเมินผลการพัฒนาประเทศมีความสอดคล้องกับลักษณะของนโยบายที่เน้นการบูรณาการในหลายมิติและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (2) แนวคิดวิธีการ และสร้างตัวแบบ และระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้สะท้อนผลสัมฤทธิ์การพัฒนาที่ถูกต้อง ชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (3) เพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ ให้สามารถมีเทคนิควิธีการ และเครื่องมือการวัดผลที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ และ (4) ใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่ได้มาตรฐานสากลโดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ระความสำเร็จในการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป หน่วยงานขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปได้อย่างเป็นบูรณาการ สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์การพัฒนาที่ถูกต้อง ชัดเจน ทันต่อสถานการณ์ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้การออกแบบมาตรการการพัฒนาต่าง ๆ มีความสอดคล้องตามข้อเท็จจริงและข้อมูลเชิงประจักษ์ **โดยในปัจจุบันประเทศไทยมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วน ซึ่งครอบคลุมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยแล้ว**

การดำเนินงานที่ผ่านมา ปีงบประมาณ 2563 สศช. ได้ดำเนินการจัดทำระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (Electronic Monitoring and Evaluation System of National Strategy and Country Reform : eMENSCR) ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 แล้วเสร็จ โดยระบบ eMENSCR เป็นระบบข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถจัดเก็บข้อมูลการดำเนินการภาครัฐในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการที่สอดคล้องกับ 6 ยุทธศาสตร์ชาติ 23 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 12 แผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ส่งผลให้